Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske
Croatian Platform for International Citizen Solidarity
CROSOL

Provedba ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj

Pregled iz perspektive civilnog društva

Javno i neovisno praćenje provedbe Ciljeva održivog razvoja od 2021. godine

2026

Impressum

NAZIV
Provedba ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj - Pregled iz perspektive civilnog društva

UREDNIK
Kristijan Kovačić

IZDAVAČ
Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske – CROSOL

MJESEC I GODINA IZDAVANJA
Studeni, 2026. godine

U PISANJU OVOG IZVJEŠTAJA SUDJELOVALI SU
Slavica Marčeta, Marina Škrabalo, Tena Banjeglav, Nataša Bijelić, Josip Šipić, Vedran Horvat, Mladen Domazet, Antonio Matković, Natalija Havelka, Lara Bebek, Tena Mur, Marija Petrić, Branka Tokić, Lorena Zvonarić, Matea Špika, Dunja Zbiljski i Kristijan Kovačić.

ORGANIZACIJE

ADRA Hrvatska - Adventistička agencija za pomoć i razvoj

Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću

CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje

Institut za razvoj tržišta rada

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek - CZMOS

ODRAZ - Održivi razvoj zajednice

Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce

Zelena mreža aktivističkih grupa - ZMAG

CROSOL - Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske

Organizacije

ADRA Hrvatska

Documenta

CESI

Institut za razvoj tržišta rada

CZMOS

ODRAZ

Sunce

ZMAG

CROSOL

Sadržaj

Uvod, metodologija i sažetak ključnih nalaza 4

01 Svijet bez siromaštva 7

02 Svijet bez gladi 11

03 Zdravlje i blagostanje 16

04 Kvalitetno obrazovanje 21

05 Rodna ravnopravnost 26

06 Čista voda i sanitarni uvjeti 32

07 Pristupačna i čista energija 35

08 Dostojanstven rad i gospodarski rast 39

09 Industrija, inovacije i infrastruktura 44

10 Smanjenje nejednakosti 49

11 Održivi gradovi i zajednice 54

12 Odgovorna potrošnja i proizvodnja 58

13 Odgovor na klimatske promjene 62

14 Očuvanje vodenog svijeta 66

15 Očuvanje života na kopnu 72

16 Mir, pravda i snažne institucije 76

17 Partnerstvom do ciljeva 81

Zaključak 85

Uvod, metodologija i sažetak ključnih nalaza

Svrha izvještaja i kontinuitet praćenja

Ovim izvještajem nastavljamo javno i neovisno praćenje provedbe Ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj iz perspektive civilnog društva. Prvi izvještaj objavili smo 2021. godine. Pet godina poslije provjeravamo što se promijenilo: jesu li se javne politike pretvorile u mjerljiv napredak, kome su poboljšanja dostupna i gdje provedba zaostaje. Kontinuitet praćenja važan je kako bi se obveze do 2030. godine mogle procjenjivati na temelju rezultata i iskustava građana, uz javnu odgovornost nadležnih institucija (CROSOL, 2021).

Izvještaj povezuje podatke o gospodarskom i društvenom razvoju s pitanjima ljudskih prava, zaštite okoliša i kvalitete upravljanja. Namijenjen je javnosti, donositeljima odluka i organizacijama civilnog društva kao podloga za raspravu o prioritetima i potrebnim promjenama. U središtu je pitanje ostvaruje li se načelo da nitko ne bude izostavljen: nacionalni prosjek može pokazivati napredak dok se položaj pojedinih skupina ili područja pogoršava.

Zajednički nalaz napisanih poglavlja jest ograničen i neujednačen napredak. Postoje poboljšanja pojedinih pokazatelja, nova ulaganja i razvijeniji zakonski okviri, ali se često ponavlja raskorak između donesenih mjera i njihovih učinaka. U više područja prevladavaju mješoviti rezultati i stagnacija važnih ishoda, a u dijelu društvenih i okolišnih pokazatelja vidljivo je pogoršanje. To je kvalitativni zaključak iz obrazloženja, zaključaka i preporuka poglavlja, a ne izračun jedinstvenog indeksa uspješnosti.

Autori i suradnja

Izvještaj je rezultat suradnje većeg broja organizacija civilnog društva i neovisnih stručnjakinja i stručnjaka. Autori i autorice povezuju stručna znanja, javno dostupne podatke i iskustva rada u svojim područjima. Pojedina poglavlja pripremili su:

Cilj 1. - Slavica Marčeta, ADRA Hrvatska - Adventistička agencija za pomoć i razvoj.

Cilj 2. - Marina Škrabalo, nezavisna stručnjakinja.

Cilj 3. - Marina Škrabalo, nezavisna stručnjakinja.

Cilj 4. - Tena Banjeglav, Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću.

Cilj 5. - Nataša Bijelić i Josip Šipić, CESI - Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje.

Cilj 6. - Kristijan Kovačić, CROSOL - Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske.

Cilj 7. - Vedran Horvat i Mladen Domazet.

Cilj 8. - Antonio Matković, Institut za razvoj tržišta rada.

Cilj 9. - Vedran Horvat i Mladen Domazet.

Cilj 10. - Natalija Havelka, Lara Bebek, Tena Mur i Marija Petrić, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek (CZMOS).

Cilj 11. - Branka Tokić, ODRAZ - Održivi razvoj zajednice.

Cilj 12. - Branka Tokić, ODRAZ - Održivi razvoj zajednice.

Cilj 13. - Lorena Zvonarić, ODRAZ - Održivi razvoj zajednice.

Cilj 14. - Matea Špika, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce.

Cilj 15. - Dunja Zbiljski, Zelena mreža aktivističkih grupa (ZMAG).

Cilj 16. - Natalija Havelka, Lara Bebek, Tena Mur i Marija Petrić, Centar za mir, nenasilje i ljudska prava Osijek (CZMOS).

Cilj 17. - Kristijan Kovačić, CROSOL - Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske.

Metodologija i način čitanja izvještaja

Izvještaj je organiziran prema 17 Ciljeva održivog razvoja. U ovoj verziji sadržajno je obrađeno svih 17 ciljeva. Polazišna godina za usporedbu je 2021., a završna je posljednja godina za koju su u vrijeme izrade dostupni odgovarajući podaci. Za brojne pokazatelje to je 2025., za neke ranija godina, dok se promjene javnih politika prate i tijekom 2026. Godinu na koju se podatak odnosi razlikujemo od godine objave izvora.

Cilj je sažeta i razumljiva procjena važnih promjena, umjesto iscrpnog pregleda svih 169 podciljeva. Poglavlja uključuju kratki pregled, ocjenu stanja, tablicu ključnih pokazatelja, trendove i preporuke, obrazloženje te popis izvora. Metodološki okvir predviđa tri do pet pokazatelja: jedan do tri brojčana pokazatelja, pokazatelj provedbe javne politike i pokazatelj perspektive civilnog društva. Takav izbor povezuje promjene u ishodima s institucionalnim odgovorom i iskustvima sudionika provedbe.

Za procjenu se koriste javno dostupne statistike i službeni dokumenti, izvješća nadzornih institucija, stručne analize i dokumentirana iskustva organizacija civilnog društva. Izvori se navode uz tvrdnje i u popisu literature na kraju poglavlja prema harvardskom sustavu, s poveznicama gdje su dostupne. Brojčane usporedbe treba čitati uz jedinicu mjere, razdoblje i obuhvat. Kada nema usporedive serije ili podaci ne mjere izravno željeni ishod, to ograničava zaključak o napretku; nedostupnost podatka sama po sebi ne dokazuje stagnaciju.

U tablicama zelena označava vidljiv napredak, žuta djelomičan napredak ili mješovite rezultate, a crvena stagnaciju ili nazadovanje prema obrazloženju pojedinog poglavlja. Semafor je pomoć za čitanje, a procjena zahtijeva obrazloženje. Boju polja treba čitati zajedno s tekstualnom ocjenom i dostupnim podacima. Ocjene pokazatelja različitih ciljeva ne zbrajamo u ukupnu ocjenu niti bojama pripisujemo jednaku težinu.

Usporedba s 2021. nastavlja tada započetu procjenu provedbe, ali ne podrazumijeva da su svi pokazatelji u oba izvještaja identični. Razlike u dostupnosti podataka, obuhvatu i odabiru pokazatelja ograničavaju mogućnost izravne usporedbe svih ranijih i sadašnjih ocjena. Donošenje zakona, rast proračuna ili širenje infrastrukture zasebno promatramo od dostupnosti usluge i promjene životnih uvjeta. Primjeri djelovanja civilnog društva pokazuju doprinos i prepreke sudjelovanju, ali pojedinačni projekt ne predstavlja dokaz stanja u cijeloj Hrvatskoj.

Sažetak ključnih nalaza

U društvenim ciljevima vidljiva su pojedina poboljšanja uz trajne nejednakosti. Poglavlja o siromaštvu i gladi bilježe poboljšanja dijela pokazatelja za djecu i priuštivost hrane, ali ukupni rizik od siromaštva ostaje gotovo nepromijenjen, položaj starijih se pogoršava, a regionalne razlike ostaju velike. Pokrivenost sustavima podrške i njihova prilagođenost stvarnim potrebama zato su jednako važne kao formalno pravo na pomoć. Poglavlje o smanjenju nejednakosti dodatno ističe potrebu povezivanja socijalnih mjera s integracijom i zaštitom prava stranih radnika (ciljevi 1, 2 i 10).

Zdravstvo, obrazovanje i rodna ravnopravnost pokazuju sličan problem pretvaranja formalnih poboljšanja u ravnopravan pristup. Duži životni vijek, zdravstvena ulaganja i razvoj obrazovne infrastrukture ne uklanjaju prepreke pravodobnoj zdravstvenoj zaštiti, razlike u obrazovnim ishodima i segregaciju. Zakonske promjene u zaštiti žena od nasilja predstavljaju pomak, ali dostupnost zaštite, prevencija i reproduktivna prava ostaju izazovi. Zajednička je preporuka pratiti stvarno korištenje usluga i njihov učinak, uz uključivanje korisnika i skupina koje nailaze na najveće prepreke (ciljevi 3, 4 i 5).

Gospodarski rast i veća zaposlenost ne jamče istodobno kvalitetnije radne uvjete. Poglavlje o dostojanstvenom radu upozorava na siromaštvo zaposlenih i sigurnost na radu, dok energetsko poglavlje opisuje postupan razvoj obnovljivih izvora uz izazove potrošnje, ovisnosti o uvozu i energetskog siromaštva. U gradovima i zajednicama razvijaju se prometne i stambene politike, ali ključan test ostaju priuštivo stanovanje i dostupnost usluga izvan većih središta. Napredak zato treba provjeravati i prema raspodjeli koristi, a ne samo prema ukupnom obujmu ulaganja (ciljevi 7, 8 i 11).

Okolišna poglavlja upozoravaju da se širenje infrastrukture, zaštićenih područja i strateških okvira često odvija uz slabe ili nepovoljne rezultate za resurse i ekosustave. U vodnom sektoru rast kapaciteta odvodnje prati povećanje evidentiranih gubitaka vode i nepročišćenih otpadnih voda u odnosu na 2021. Kružno gospodarstvo ne napreduje dovoljno, dok rast otpada i potrošnje resursa ostaje problem. U klimatskom poglavlju istaknuti su rast emisija cestovnog prometa i šteta te kašnjenje provedbenog planiranja prilagodbe. Veći obuhvat zaštite mora i kopna važan je iskorak, ali stanje staništa, stroga zaštita i učinkovit nadzor zahtijevaju dodatne mjere (ciljevi 6, 12, 13, 14 i 15).

U kvaliteti institucija i međunarodnim partnerstvima također prevladavaju mješoviti rezultati. Zakonski i digitalni razvoj te pomaci u financiranju pojedinih programa postoje uz nisko povjerenje, probleme odgovornosti i neujednačenu dostupnost pravne pomoći. Rast službene razvojne pomoći pozitivan je pomak, dok strateški okvir i sudjelovanje neovisnih organizacija u oblikovanju razvojne suradnje ostaju nedovršeni. Više poglavlja opisuje savjetovanje koje je formalno dostupno, ali nedovoljno utječe na odluke. Uloga civilnog društva stoga se ne može svesti na provedbu pojedinačnih projekata: potrebno je njegovo rano uključivanje u planiranje i neovisan nadzor rezultata (ciljevi 16 i 17 te međusektorski nalazi).

Zajednički prioriteti za daljnju provedbu

Preporuke poglavlja upućuju na potrebu jasnijeg povezivanja ciljeva, financiranja i mjerljivih rezultata. Za ključne mjere treba javno navesti početno stanje, ciljnu vrijednost do 2030., rokove, odgovorne institucije i izvore financiranja te redovito objavljivati ostvarenje. Tamo gdje dje strategije postoje, prioritet je provedba i vrednovanje učinaka; gdje provedbeni dokumenti kasne, potrebno ih je dovršiti uz javnu raspravu. Praćenje ulaganja treba dopuniti provjerom dostupnosti usluga, smanjenja nejednakosti i stvarnog poboljšanja okoliša.

Drugi je prioritet usmjeriti mjere prema skupinama i područjima koja nacionalni prosjeci prikrivaju. Podaci razvrstani prema dobi, spolu, regiji i drugim relevantnim obilježjima trebaju omogućiti provjeru tko ostvaruje korist, a tko ostaje bez zaštite ili usluge. Treći je osigurati kontinuitet javnog praćenja i smisleno sudjelovanje civilnog društva: dostupne podatke, obrazložene odgovore na prijedloge te mogućnost neovisnog vrednovanja. Time izvještaj iz 2026. postaje nastavak praćenja započetog 2021. i podloga za provjeru budućih promjena.

Literatura

CROSOL (2021) *Provedba ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj: Perspektiva civilnog društva.* Dostupno na: https://crosol.hr/wp-content/uploads/2021/04/Provedba-ciljeva-odrzivog-razvoja-u-Hrvatskoj_Perspektiva-civilnog-drustva-4.pdf (Pristupljeno: 1. listopada 2026.).

01

Cilj 1. Ukloniti siromaštvo u svim oblicima i svugdje

Kratki pregled

Hrvatska u 2025. bilježi stopu rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti od 20,7%, gotovo nepromijenjenu u odnosu na 20,9% u 2021. (DZS, 2022, 2026). Iza prosjeka stoje snažne razlike: dječje siromaštvo pada s 17,1% na 15,0%, dok siromaštvo starijih raste s 32,4% na čak 39,4% - jedno od najviših u EU. Panonska Hrvatska (28,6%) i dalje znatno zaostaje za Gradom Zagrebom (11,4%). Vlada je 2021. usvojila Nacionalni plan borbe protiv siromaštva 2021.-2027. (Narodne novine, 2021), a Zakon o socijalnoj skrbi noveliran je nekoliko puta, uz postupno povećanje zajamčene minimalne naknade (ZMN) na 170 eura u 2026. (MROSP, 2026). Organizacije civilnog društva (HMPS, 2023) pozdravljaju te korake, ali upozoravaju da naknade i dalje znatno zaostaju za pragom rizika od siromaštva te da je broj korisnika ZMN-a pao unatoč postojanosti siromaštva. Prioritet mora biti sustavna indeksacija naknada i ciljana zaštita starijih osoba bez mirovine. Zaposlenost ne uklanja rizik od siromaštva: među zaposlenicima stopa je u 2025. iznosila 6,1 %, naspram 4,0 % u 2021. (DZS, 2022, 2026).

Kratka ocjena stanja

Hrvatska bilježi ograničen napredak u provedbi Cilja 1, ali ključni izazovi ostaju: rastuće siromaštvo starijih osoba, neadekvatnost socijalnih naknada u odnosu na trošak života te velike regionalne razlike između Panonske Hrvatske i Grada Zagreba.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE)	20,9 %	20,7 % (2025.)	
Stopa rizika od siromaštva djece (0–17 god.)	17,1 %	15,0 % (2025.)	
Stopa rizika od siromaštva starijih osoba (65+)	32,4 %	39,4 % (2025.)	
Zakonodavni/strateški okvir za borbu protiv siromaštva (provedbeni pokazatelj)	Nacionalni plan 2021.-2027. i Akcijski plan 2021.-2024. usvojeni (12/2021.)	Zakon o socijalnoj skrbi noveliran 2022./23./25.; osnovica ZMN-a 160→170 EUR (2026.); novi Akcijski plan u pripremi	
Ocjena adekvatnosti naknada iz perspektive civilnog društva (HMPS/EAPN Hrvatska)	Upozorenja na neadekvatnost ZMN-a i izostanak indeksacije	„Socijalna slika RH“ i dalje bilježi neadekvatnost naknada i rast troškova stanovanja kao ključni rizik	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1. Rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti

Glavni pozitivni trend: Udio osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti (AROPE) smanjen je s 20,9 % u 2021. na 20,7 % u 2025.; to je malen pomak, a ne dokaz trajnog smanjenja siromaštva (DZS, 2022, 2026).

Glavni negativni trend: Gotovo petina stanovništva i dalje je izložena riziku, a nacionalni prosjek prikriva teritorijalne razlike; u 2025. AROPE iznosi 30,0 % u Panonskoj Hrvatskoj i 12,4 % u Gradu Zagrebu (DZS, 2026).

Ključna preporuka: Povezati dohodovne naknade s dostupnim stanovanjem i socijalnim uslugama te pratiti njihov obuhvat i učinke po regijama, uz prioritet područjima s najvišim rizikom.

Pokazatelj 2. Rizik od siromaštva djece

Glavni pozitivni trend: Stopa rizika od siromaštva djece od 0 do 17 godina niža je na kraju promatranog razdoblja: s 17,1 % u 2021. smanjena je na 15,0 % u 2025.; sama usporedba dviju godina ne dokazuje kontinuiran pad ni učinak pojedine mjere (DZS, 2022, 2026).

Glavni negativni trend: Poboljšanje nije uklonilo dječje siromaštvo: 15,0 % djece i dalje ima ekvivalentni dohodak kućanstva ispod praga rizika, zbog čega nacionalni pomak ne jamči jednak pristup zaštiti za svako dijete (DZS, 2026).

Ključna preporuka: Osigurati primjeren dječji doplatak i dostupnost prehrane, vrtića, obrazovnih i zdravstvenih usluga, uz provjeru obuhvata djece u najranjivijim kućanstvima i provedbe Jamstva za djecu.

Pokazatelj 3. Rizik od siromaštva starijih osoba

Glavni pozitivni trend: Za samu stopu rizika od siromaštva osoba od 65 ili više godina usporedba 2021. i 2025. ne pokazuje pozitivan trend; važno je to izrijekom navesti umjesto povećanje naknada prikazivati kao poboljšanje ishoda.

Glavni negativni trend: Stopa je porasla s 32,4 % na 39,4 %, odnosno za 7,0 postotnih bodova; u 2025. iznosi 42,4 % za žene i 35,3 % za muškarce te dobi (DZS, 2022, 2026).

Ključna preporuka: Ojačati dohodovnu zaštitu starijih s najnižim mirovinama i bez mirovinskih prava te dostupnost stanovanja, zdravstvenih i socijalnih usluga; učinak pratiti posebno za starije žene i samačka kućanstva.

Pokazatelj 4. Provedba zakonodavnog i strateškog okvira

Glavni pozitivni trend: Donošenje Nacionalnog plana 2021.–2027., izmjene Zakona o socijalnoj skrbi i povećanje osnovice ZMN-a na 170 eura u 2026. jačaju formalni okvir i nominalnu potporu (Narodne novine, 2021; MROSP, 2026).

Glavni negativni trend: Nominalna povećanja još ne osiguravaju primjerenu dohodovnu zaštitu, a sam čin donošenja propisa ne pokazuje ostvareni obuhvat ni smanjenje siromaštva; potrebna je i neprekinuta provedba kroz ažurne akcijske planove.

Ključna preporuka: Uvesti predvidiv način usklađivanja naknada s troškovima života te uz akcijski plan javno objavljivati rokove, odgovorne institucije, izvršenje sredstava i mjerljive rezultate.

Pokazatelj 5. Adekvatnost naknada iz perspektive civilnog društva

Glavni pozitivni trend: Dostupne su neovisne analize HMPS-a/EAPN-a koje dokumentiraju nedostatnost naknada i prepreke ostvarivanju prava; to omogućuje javni nadzor, ali samo po sebi ne dokazuje poboljšanje adekvatnosti (HMPS, 2023).

Glavni negativni trend: Upozorenja na preniske naknade i troškove stanovanja ostaju aktualna, dok postojanje analiza OCD-a ne znači da njihove preporuke utječu na odluke niti da su ugroženi građani doista obuhvaćeni sustavom.

Ključna preporuka: Uspostaviti godišnje praćenje adekvatnosti i nekorištenja prava uz HMPS, druge OCD-e i korisnike sustava te obvezno javno obrazložiti odgovore na njihove preporuke.

Analiza stanja unutar cilja

Što pokazuju podaci? Stopa osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti stagnira oko jedne petine stanovništva (20,7% u 2025., naspram 20,9% u 2021.; DZS, 2022, 2026), no taj prosjek prikriva vrlo različite putanje unutar populacije. Dječje siromaštvo se smanjuje (17,1% na 15,0%), vjerojatno zahvaljujući povećanju dječjeg doplatka i drugih obiteljskih naknada te rastu zaposlenosti roditelja. Nasuprot tome, siromaštvo osoba starijih od 65 godina naglo raste, s 32,4% na 39,4% - Hrvatska tako ima jednu od najviših stopa starosnog siromaštva u EU. Najugroženija skupina su starije žene koje žive same (58,8% do 64,4% u riziku), zbog niskih mirovina koje ne prate rast troškova stanovanja i energenata. Regionalne razlike ostaju izražene: Panonska Hrvatska bilježi AROPE stopu od čak 30,0%, dok Grad Zagreb ima samo 12,4% - razlika od gotovo 2,5 puta unutar iste države. U skupini zaposlenika stopa rizika od siromaštva porasla je s 4,0 % u 2021. na 6,1 % u 2025., dok je u široj skupini osoba koje rade, koja uključuje i samozaposlene, porasla s 4,9 % na 7,9 %, što pokazuje da uz zaposlenost treba pratiti i dostatnost dohotka kućanstva; riječ je o osobama u dobi od 18 ili više godina prema najčešćem statusu aktivnosti u referentnom razdoblju (DZS, 2022, 2026, tablica 4).

Što je Vlada napravila 2021.–2026.? Vlada je 2021. usvojila Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti 2021.-2027. s pratećim Akcijskim planom 2021.-2024. (Narodne novine, 2021). Zakon o socijalnoj skrbi noveliran je nekoliko puta (2022., 2023., 2025.), objedinjena je naknada za troškove stanovanja i ogrjev, uvedeni su viši osobni faktori za obitelji s djecom, a osnovica za izračun zajamčene minimalne naknade (ZMN) povećana je s 160 na 170 eura u 2026., uz najavu rasta na 200 eura i povećanja svih socijalnih naknada za 30% do 2028. (MROSP, 2026). Donesen je i Zakon o inkluzivnom dodatku kojim su objedinjene četiri naknade vezane uz invaliditet.

Što nedostaje? Unatoč nominalnom rastu, ZMN za samca (170 eura mjesečno) i dalje iznosi tek oko petine mjesečno izraženog praga rizika od siromaštva (753 eura), zbog čega naknada ne osigurava stvaran izlazak iz siromaštva. Broj korisnika ZMN-a pao je na oko 45.000, unatoč tome što gotovo petina stanovništva ostaje u riziku - znak da strogi imovinski i radni uvjeti isključuju dio ranjivih građana (Pučka pravobraniteljica, 2026). Sustav nema automatsku indeksaciju uz inflaciju i troškove stanovanja, pa svaka izmjena ovisi o političkoj odluci. Mirovinski sustav ne pruža dostatnu zaštitu starijima bez staža ili s niskim mirovinama, a organizacije civilnog društva (HMPS, 2023) nisu sustavno uključene u praćenje provedbe Nacionalnog plana niti u izradu novog Akcijskog plana za razdoblje nakon 2024.

Preporuke: (1) uvesti zakonsku, automatsku godišnju indeksaciju ZMN-a i najniže mirovine prema troškovima života; (2) povećati osnovicu ZMN-a barem na razinu praga rizika od siromaštva za jednočlano kućanstvo; (3) ublažiti imovinski cenzus i uvjete vezane uz zapošljivost kako bi sustav obuhvatio više stvarno ugroženih građana; (4) donijeti novi Akcijski plan za razdoblje 2025.–2027. uz obvezno sudjelovanje OCD-a i praćenje regionalnih razlika, s posebnim naglaskom na Panonsku Hrvatsku i starije žene koje žive same.

Literatura

Državni zavod za statistiku (2022) *ZUDP-2022-1-1: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti, 2021.* Zagreb: DZS. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29178 (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Državni zavod za statistiku (2026) *ZUDP-2026-1-1: Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti, 2025.* Zagreb: DZS. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121419 (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Hrvatska mreža protiv siromaštva / EAPN Hrvatska (2023) *Socijalna slika RH 2023.* Zagreb: HMPS. Dostupno na: https://www.eapn.eu/wp-content/uploads/2023/10/eapn-EAPN-HR-Croatian-version-2023-PW-5806.pdf (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2025) *Savjetovanje o Nacrtu prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj skrbi. e-Savjetovanja.* Dostupno na: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=29536 (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2026) *Vlada usvojila odluku kojom osnovica za izračun zajamčene minimalne naknade u 2026. godini iznosi 170 eura.* Dostupno na: https://mrosp.gov.hr/vijesti/vlada-usvojila-odluku-kojom-osnovica-za-izracun-zajamcene-minimalne-naknade-u-2026-godini-iznosi-170-eura/13896 (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2026) *Zajamčena minimalna naknada – ZMN.* Dostupno na: https://mrosp.gov.hr/istaknute-teme/obitelj-i-socijalna-politika/socijalna-politika-11977/naknade-i-usluge-u-sustavu-socijalne-skrbi/zajamcena-minimalna-naknada-zmn-11982/11982 (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Narodne novine (2021) *Odluka o donošenju Nacionalnog plana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Akcijskog plana borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2024. godine, NN 143/2021.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_12_143_2441.html (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2026) *Koju pomoć mogu ostvariti najsiromašniji građani.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/koju-pomoc-mogu-ostvariti-najsiromasniji-gradjani/ (Pristupljeno: 3. rujna 2026.).

02

Cilj 2. Svijet bez gladi

Kratki pregled

Hrvatska od 2021. bilježi ograničen i neujednačen napredak prema Cilju 2. Udio osoba koje si zbog financijskih razloga ne mogu svaki drugi dan priuštiti odgovarajući obrok smanjen je s 5,6 % u 2021. na 4,7 % u 2025. Udio ekoloških površina neto je porastao s 8,3 % u 2021. na 9,0 % u 2024., ali uz pad na 8,1 % u 2023. Istodobno je procijenjeni otpad od hrane porastao s oko 122 kg po stanovniku u 2021. na 124,6 kg u 2025. Banke hrane uspostavljene su u 9 od 21 jedinice županijske razine, ali administrativno obuhvaćaju samo 32,6 % kopnenog teritorija i 45,0 % stanovništva prema Popisu 2021. Postojeći strateški i financijski instrumenti donijeli su pomake, ali još operativno te u pogledu monitoringa nisu dovoljno povezani s priuštivošću hrane, dohotkom malih proizvođača, stvarnom ekološkom proizvodnjom te mogućnosti procjene društvenih i okolišnih ishoda.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska bilježi ograničen i neujednačen napredak prema Cilju 2. Dostupnost odgovarajućeg obroka blago se poboljšala, ali otpad od hrane raste, ekološka tranzicija je nestabilna, a regionalni i podatkovni jazovi ostaju ozbiljni.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Zadnji podatak	Trend
Osobe koje si zbog financijskih razloga ne mogu svaki drugi dan priuštiti odgovarajući obrok	5,6 %	4,7 % (2025.)	
Udio ekološke površine u korištenoj poljoprivrednoj površini	8,3 %	9,0 % (2024.)	
Ukupna procijenjena količina otpada od hrane po stanovniku godišnje	oko 122 kg	124,6 kg (2025.)	

Napomena: tri pokazatelja nisu metodološki istovjetna. EU-SILC je nacionalni zamjenski pokazatelj dostupnosti hrane; ekološke površine parcijalni su zamjenski pokazatelji za 2.4.1; otpad od hrane formalno pripada SDG-u 12.3, ali je važan za učinkovitost prehrambenog sustava.

Trendovi i ključna preporuka

Pozitivno: poboljšava se mogućnost priuštiti odgovarajući obrok, neto raste udio ekoloških površina te se razvijaju banke hrane i sustavi praćenja prirode.

Negativno: otpad od hrane raste, teritorijalni pristup doniranoj hrani ostaje neujednačen, a potpore nisu povezane s javno dostupnim podacima o proizvodnji, dohotku i okolišnim učincima.

Preporuka: do kraja 2027. uspostaviti jedinstveno javno praćenje SDG-a 2 koje povezuje dostupnost hrane, male proizvođače, potpore, okolišne rezultate, otpad i stvarni doseg banki hrane.

Analiza stanja unutar cilja

Što pokazuju podaci?

EU-SILC – Statistika Europske unije o dohotku i životnim uvjetima koju u RH provodi DZS putem Ankete o dohotku stanovništva.pokazuje da se udio osoba koje si ne mogu svaki drugi dan priuštiti odgovarajući obrok smanjio s 5,6 % u 2021. na 4,7 % u 2025. Poboljšanje nije bilo linearno, ali je završna vrijednost niža za 0,9 postotnih bodova. Pokazatelj mjeri jednu dimenziju materijalne deprivacije; ne pokazuje kvalitetu ukupne prehrane, preskakanje obroka ni umjerenu ili tešku nesigurnost hrane prema FIES metodologiji (DZS, 2022; DZS, 2026). Istodobno, od 2021. do 2024. godine broj evidentiranih pothranjenih osoba povećao se s 10.072 na 16.499, odnosno za 63,8 %, čime se nastavlja nepovoljan trend prisutan od 2015. godine. Porast je posebno izražen među ženama u dobi od 65 i više godina, čiji se broj povećao za 149,4 %, nasuprot 40,8 % među muškarcima iste dobi (DZS, ERHportal indikatora SDG-a, 2.1.1.).

Nacionalni prosjek prikriva velike socijalne i teritorijalne razlike. Stopa rizika od siromaštva u 2025. iznosila je 19,5 % na razini Hrvatske, 28,6 % u Panonskoj Hrvatskoj, 19,0 % u Jadranskoj Hrvatskoj, 16,9 % u Sjevernoj Hrvatskoj i 11,4 % u Gradu Zagrebu. Posebno su izložene osobe od 65 i više godina (39,4 % u 2025.) te žene te dobi (42,4 % u 2025.). Ovi podaci ne mjere izravno glad, ali pokazuju skupine i područja u kojima je priuštivost kvalitetne prehrane najugroženija (DZS, 2026).

Prema službenom pokazatelju 2.4.1. udio ekoloških površina porastao je s 8,3 % u 2021. na 9,0 % u 2024., ali uz pad na 8,1 % u 2023.Trend zato nije kontinuiran. Pritom se uz udio ne navodi apsolutni broj hektara te se ne uzima u obzir eventualni pad ukupnih poljopovrendih površina,Također, udio ekoliškoh površina ne ukazuje na to koliko je certificirane hrane proizvedeno i prodano, niti omogućuje ocjenu dohotka i dugoročne održivosti gospodarstava. Puni globalni pokazatelj 2.4.1 trebao bi obuhvatiti okolišnu, ekonomsku i društvenu dimenziju, dok hrvatska serija prikazuje samo parcijalne zemljišne pokazatelje I to bez apsolutnih brojeva (DZS, RH portal indikatora SDG-a, 2.4.1).

Otpad od hrane pokazuje nepovoljan smjer. Procjena je porasla s oko 122 kg po stanovniku u 2021. na 124,6 kg u 2025. U procjeni za 2025. kućanstva čine 57,3 kg, a poslovni sektor 67,3 kg po stanovniku; jestivi dio činio je 37,6 kg po stanovniku. MZOZT zaključuje da smanjenje nije ostvareno i da bez snažnijih mjera ciljevi za 2030. neće biti dosegnuti (MZOZT–ZZOP, 2026).

Regionalna dostupnost banki hrane

Uspostava banki hrane krajem 2023. i početkom 2024. važan je infrastrukturni pomak. Banke su uspostavljene u Gradu Zagrebu te u Osječko-baranjskoj, Vukovarsko-srijemskoj, Požeško-slavonskoj, Virovitičko-podravskoj, Karlovačkoj, Međimurskoj, Krapinsko-zagorskoj i Koprivničko-križevačkoj županiji. Prema evidenciji Ministarstva, banke hrane uspostavljene su u 9 od 21 županija, uz plan skorog širenja na Istru gdje je nova županijska banka u postupku integracije u sustav, Liku i Dalmaciju (Ministarstvo poljoprivrede, 2024; 2026).

Obuhvat	Jedinice	Stanovništvo	Kopneni teritorij
Sve jedinice s bankom hrane	9 od 21 (42,9 %)	45,0 %	32,6 %
Ispodprosječno razvijene županije s bankom	6 od 11 (54,5 %)	59,5 %	47,5 %
Panonska Hrvatska	5 od 8	63,5 %	60,6 %
Jadranska Hrvatska	0 od 7	0 %	0 %

Autorski izračun temeljen na službenom popisu banki hrane, Popisu stanovništva 2021. i važećem indeksu razvijenosti iz 2024. Postoci predstavljaju administrativni potencijalni obuhvat, ne izmjereni stvarni doseg usluge.

Mreža je djelomično usmjerena prema područjima najveće potrebe: pet od osam panonskih županija ima banku hrane, a Panonska Hrvatska bilježi najvišu stopu rizika od siromaštva, 28,6 % u 2025. Ipak, tri panonske županije ostaju izvan mreže, dok u sedam županija Jadranske Hrvatske, sa stopom siromaštva od 19,0 % u 2025., u ožujku 2026. nije bila potvrđena nijedna operativna banka hrane. Bez banke ostaje i pet ispodprosječno razvijenih županija: Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Sisačko-moslavačka, Ličko-senjska i Šibensko-kninska.

Neovisna ocjena regionalnog obuhvata

Mreža banki hrane predstavlja značajan napredak, ali raspored još nije dovoljno usklađen s razvojnim, socijalnim i logističkim rizicima. Najveći nedostatak je nepokrivenost dijela Panonske Hrvatske i cijele Jadranske Hrvatske, osobito ruralnih, otočnih i prometno slabije dostupnih područja.

Održivost proizvodnje hrane, tlo i priroda

Pregled aktivnosti u području okoliša 2025. Europske komisije (engl. *Environmental Implementation Review – EIR 2025*) navodi da je 2022. pod ekološkom poljoprivredom bilo 8,94 % korištene poljoprivredne površine u Hrvatskoj, u usporedbi s prosjekom EU-a od 10,50 %. Istodobno, gubitak organskog ugljika u mineralnim tlima zahvaća 76 % zemljišta pod usjevima i travnjacima, osobito na sjeveroistoku zemlje, dok poljoprivredne hranjive tvari, posebno nitrati, i dalje opterećuju površinske i podzemne vode. Za travnjake se navodi da je u razdoblju 2013.–2018. samo 28 % procjena stanja očuvanosti zaštićenih travnjačkih stanišnih tipova bilo povoljno, uz pritiske štetnih poljoprivrednih praksi te napuštanja korištenja i zarastanja. Komisija zato preporučuje snažniju provedbu ekoshema i poljoprivredno-okolišnih mjera, uključujući očuvanje tradicionalnog korištenja travnjaka, osobito unutar mreže Natura 2000. Održiva proizvodnja hrane zato se ne može ocjenjivati samo kroz ekološke hektare, nego i kroz stanje tla, bilancu hranjivih tvari, vode i bioraznolikost (Europska komisija, 2025).

Što su tijela javne vlasti napravila?

Uspostavljen je širok planski okvir: Strategija poljoprivrede do 2030., Strateški plan ZPP-a 2023.–2027., Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023.–2030. te Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane 2023.–2028. Uvedene su ekosheme, poljoprivredno-okolišne intervencije, potpore ekološkom uzgoju, ulaganja u preradu i ruralni razvoj te mjere za doniranje i sprječavanje otpada od hrane.

Za infrastrukturno opremanje banki hrane u devet županijskih jedinica osigurano je 898 tisuća eura. U 2023. službeno je evidentirano 1.861.874 kg donirane hrane, 20 % više nego 2019. Razvijen je sustav e-doniranja, a za 2026. predviđeno je dodatnih 300 tisuća eura za banke u županijama u kojima još nisu uspostavljene (Ministarstvo poljoprivrede, 2024; 2026).

Napredak je ostvaren i u praćenju prirode. Izrađeni su programi praćenja za 338 vrsta i stanišnih tipova, a izvješćivanje za razdoblje 2019.–2024. obuhvatilo je više od 600 vrsta i stanišnih tipova. Ipak, programi nisu izrađeni za sve sastavnice, praćenje često ovisi o projektnom financiranju, nova karta kopnenih staništa nije izrađena, a trendovi ostaju nepoznati za dio staništa i većinu analiziranih vrsta (MZOZT, 2025).

Što nedostaje?

Najveći jaz nije potpuni nedostatak politika, nego nepovezanost financiranja, proizvodnje i mjerljivih rezultata. Ne postoji objedinjena javna serija podataka koja bi pokazala koliko su poljoprivredne potpore pridonijele:

količini proizvedene i prodane certificirane ekološke hrane;

produktivnosti i dohotku malih proizvođača;

obnovi organskog ugljika i smanjenju erozije tla;

smanjenju gubitaka hranjivih tvari i onečišćenja voda;

poboljšanju stanja travnjaka i poljoprivredne bioraznolikosti;

dostupnosti lokalne i ekološke hrane u javnim ustanovama.

Za službene globalne pokazatelje 2.1.1 i 2.1.2 Hrvatska nema objavljenu nacionalnu seriju koja bi omogućila cjelovitu procjenu gladi i nesigurnosti hrane. Nedostaju i odgovarajući podaci za produktivnost i dohodak malih proizvođača (2.3.1 i 2.3.2) te puni višedimenzionalni pokazatelj 2.4.1. Tri izdvojena pokazatelja zato omogućuju samo djelomičnu, a ne cjelovitu ocjenu Cilja 2.

Za banke hrane nedostaju usporedivi podaci o broju krajnjih korisnika, općinama i naseljima koje svaka banka opslužuje, količinama zaprimljene i distribuirane hrane, učestalosti dostave, udaljenostima prijevoza te troškovima zaposlenih, energije, vozila, skladištenja i hladnog lanca. Bez tih podataka nije moguće razlikovati administrativno postojanje banke u županiji od stvarne dostupnosti pomoći.

Postojeći podaci ne omogućuju utvrđivanje nacionalnog trenda stanja tla i travnjaka za razdoblje 2021.–2025. Izvješće o vrednovanju Strategije 2017.–2025. potvrđuje ciljane aktivnosti, poput obnove suhih travnjaka na Dinari 2020.–2023., ali ne daje noviju usporedivu nacionalnu ocjenu stanja travnjaka (MZOZT, 2025).

Preporuke Vladi Republike Hrvatske

Uspostaviti jedinstveni javni pregled Cilja 2. DZS i nadležna ministarstva trebaju objavljivati definicije, ciljne vrijednosti, metodologiju, godišnje vremenske serije i regionalne podatke, uz jasno razlikovanje globalnih pokazatelja, nacionalnih zamjenskih te dopunskih pokazatelja.

Povezati potpore s rezultatima. Uz hektare i broj korisnika pratiti proizvedene i prodane količine hrane, dohodak proizvođača, organski ugljik, eroziju, nitrate, stanje voda, travnjaka i poljoprivredne bioraznolikosti.

Regionalno proširiti i trajno financirati mrežu banki hrane. Prioritet trebaju imati pet ispodprosječno razvijenih županija izvan mreže te jadranska, otočna i prometno slabije dostupna područja. Financiranje mora obuhvatiti osoblje, energiju, skladišta, vozila i hladni lanac.

Smanjivati otpad od hrane na izvoru. Uvesti mjerljive obveze i sektorske ciljeve za primarnu proizvodnju, trgovinu, ugostiteljstvo i javne kuhinje te povezati prevenciju otpada iz hrane s javnom nabavom, doniranjem i lokalnim lancima opskrbe.

Osnažiti male i ekološke proizvođače. Razvijati udruživanje, lokalnu preradu, skladištenje, klaonice, kratke lance opskrbe i ugovoreni plasman kroz škole, vrtiće, bolnice i ustanove socijalne skrbi.

Literatura

Državni zavod za statistiku (2022) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2021., ZUDP-2022-1-1, objavljeno 15. srpnja 2022.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29178.

Državni zavod za statistiku (2026) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2025., ZUDP-2026-1-1, objavljeno 20. ožujka 2026.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121419.

Državni zavod za statistiku (bez datuma) *Izravna tablica Popisa 2021. korištena za autorske izračune.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/qlyhbd0f/popis_2021-stanovnistvo_zbirni_pregledi.xlsx.

Državni zavod za statistiku (bez datuma) *Popis stanovništva 2021. – zbirni pregledi stanovništva i površine županija.* Dostupno na: https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88.

Državni zavod za statistiku (bez datuma) *RH portal indikatora Ciljeva održivog razvoja, indikator 2.1.1 – Prevalencija pothranjenosti.* Dostupno na: https://croatianbureauofstatistics.github.io/sdg-indicators/2-1-1/.

Državni zavod za statistiku (bez datuma) *RH portal indikatora Ciljeva održivog razvoja, indikator 2.4.1 – Udio poljoprivredne površine u produktivnoj i održivoj poljoprivredi.* Dostupno na: https://croatianbureauofstatistics.github.io/sdg-indicators/2-4-1/.

Europska komisija (2025) *2025 Environmental Implementation Review – Country Report: Croatia, SWD(2025) 303 final, 7. srpnja 2025.* Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52025SC0303.

Europska komisija (bez datuma) *Strateški plan ZPP-a Hrvatske 2023.–2027.* Dostupno na: https://agriculture.ec.europa.eu/cap-my-country/cap-strategic-plans/croatia_hr.

Ministarstvo poljoprivrede (2022) *Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane 2023.–2028.* Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/usvojen-novi-plan-sprjecavanja-i-smanjenja-nastajanja-otpada-od-hrane-2023-2028/5887.

Ministarstvo poljoprivrede (2023) *Nacionalni akcijski plan razvoja ekološke poljoprivrede 2023.–2030.* Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/pristup_info/zakoni_propisi/zakoni_poljoprivreda/ekoloska/NAP%202023-2030_compressed.pdf.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (2024) *Održana je 1. sjednica Savjeta za praćenje rada banki hrane u Republici Hrvatskoj, objavljeno 20. studenoga 2024.* Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/odrzana-je-1-sjednica-savjeta-za-pracenje-rada-banki-hrane-u-republici-hrvatskoj/7223.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (2026) *Predstavljene aktivnosti i inicijative usmjerene na smanjenje otpada od hrane, objavljeno 26. ožujka 2026.* Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/vijesti/predstavljene-aktivnosti-i-inicijative-usmjerene-na-smanjenje-otpada-od-hrane/8194.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (bez datuma) *Popis banki hrane u Republici Hrvatskoj.* Dostupno na: https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/hrana-111/sprjecavanje-nastanka-otpada-od-hrane/doniranje-hrane/popis-banki-hrane-u-republici-hrvatskoj/6914.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (2024) *Indeks razvijenosti – važeća Odluka i vrijednosti pokazatelja.* Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (2024) *Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti na županijskoj razini.* Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/O%20ministarstvu/Regionalni%20razvoj/indeks%20razvijenosti/Vrijednosti%20indeksa%20razvijenosti%20i%20pokazatelja%20za%20izrac%CC%8Cun%20indeksa%20razvijenosti.pdf.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2025) *Izvještaj o vrednovanju provedbe Strategije i akcijskog plana zaštite prirode Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2025. godine, Zagreb, prosinac 2025.* Dostupno na: https://mzozt.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA%20ZA%20ZA%C5%A0TITU%20PRIRODE/Izvje%C5%A1taj%20o%20vrednovanju%20provedbe%20Strategije%20i%20akcijskog%20plana%20za%C5%A1tite%20prirode%20RH%202017_2025.pdf.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije – Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2026) *Statističko istraživanje o otpadu od hrane u Republici Hrvatskoj 2024./2025. – sažetak.* Dostupno na: https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/2026-03/PROMEMORIJA%20-%20finalno%20-%20objava.pdf.

Narodne novine (2024) *Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti.* NN 3/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_01_3_60.html.

Portal Hrana nije otpad (bez datuma) *Podaci i metodologija.* Dostupno na: https://otpadodhrane.haop.hr/.

Vlada Republike Hrvatske (2022) *Strategija poljoprivrede do 2030. godine, NN 26/2022.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2022_03_26_325.html.

Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2019) *Izvješće o stanju prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine, Zagreb, listopad 2019.* Dostupno na: https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/04_zasticena/Izvjesce%20o%20stanju%20prirode%20RH%202013-2017_finalno.pdf.

03

Cilj 3. Zdravlje i blagostanje

Kratki pregled

Hrvatska u većini dugoročnih pokazatelja Cilja 3 napreduje, ali presporo. Očekivano trajanje života dosegnulo je 79,1 godinu u 2024., 2,6 godina manje od prosjeka EU-a, dok su sprječiva i liječiva smrtnost 2022. iznosile 253 i 133 na 100.000 stanovnika mlađih od 75 godina (dobno standardizirane stope), prema 168 i 90 u EU-u. Lošijim zdravstvenim ishodima pridonose velika izloženost čimbenicima rizika, slabosti prevencije te organizacijske i teritorijalne prepreke pravodobnoj i kontinuiranoj skrbi. NPOO i drugi EU izvori omogućili su velika ulaganja u opremu i digitalizaciju, ali učinak treba mjeriti pristupom, iskorištenošću i ishodima. Rizik od siromaštva, invaliditet, dob i mjesto stanovanja dodatno određuju mogućnost pravodobne skrbi. Zdravstvo je 2025. bilo najčešće područje pritužbi Pučkoj pravobraniteljici; prioritet su integrirano upravljanje, jaka primarna i skrb u zajednici te stvarno uključivanje pacijenata.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska bilježi umjeren napredak, ali visoka izbježiva smrtnost, kratak život bez ograničenja te teritorijalne, dohodovne i invaliditetom povezane prepreke potvrđuju ozbiljan jaz između formalnih prava i pravodobne skrbi.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	Polazište	Zadnji dostupni podatak	Trend
Sprječiva / liječiva smrtnost prije 75. godine Dobno standardizirane stope na 100.000	Oko 310 / — (2021.) Približno očitanje grafikona 12 u Profilu 2025., str. 9	HR 253 / 133 SLO 189 / 64; EU 168 / 90 (2022.)	
Zdrave godine života pri rođenju (žene / muškarci)	Početna vrijednost za 2021. nije prikazana	HR 62,4 / 60,4 SLO 68,8 / 64,6; EU 63,3 / 62,8 (2023.)	
Liječnici / medicinske sestre na 1.000 (SDG 3.c.1)	3,5 / 6,8 (2019.; najbliže polazište)	HR 4,0 / 7,7 EU 4,3 / 8,5 (2023. ili najbliža dostupna godina)	
Javno usporedivi podaci o čekanju i ishodima	Nema cjelovite serije	I dalje nema cjelovite serije po postupku, ustanovi i regiji (2025.)	
Pritužbe na pravo na zdravlje	433 nova predmeta (2021.)	525 pritužbi – rekord i najčešće područje (2025.)	

Napomena: zdrave godine života označavaju godine bez ograničenja u uobičajenim aktivnostima, a ne potpunu odsutnost bolesti. Crvena ocjena označava velik jaz ili ozbiljan provedbeni problem. Izvori: Eurostat (n.d.); OECD/European Observatory (2021; 2025); Pučka pravobraniteljica (2026).

Trendovi i ključna preporuka

Glavni pozitivni trend: Većina dugoročnih DZS pokazatelja napreduje; životni vijek premašio je pretpandemijsku razinu, broj liječnika i sestara raste, a EU sredstva proširuju tehnološku i digitalnu osnovu sustava.

Glavni negativni trend: Jaz prema Sloveniji i EU-u ostaje velik u zdravim godinama života te sprječivoj i liječivoj smrtnosti. Fragmentirana organizacija, teritorijalni manjkovi kadra, nepouzdane liste čekanja i digitalni jaz pretvaraju postojeće resurse u nejednak pristup.

Ključna preporuka: Do kraja 2027. uspostaviti integrirano upravljanje putovima pacijenata i javnu nadzornu ploču koja po ustanovi i regiji povezuje medijan i 90. percentil čekanja, kadar, funkcionalnost opreme, pritužbe i ishode, uz obvezno sudjelovanje pacijenata.

Analiza stanja unutar cilja

Što pokazuju podaci?

Dugoročni nizovi pokazuju poboljšanje, ali jaz se zatvara sporo. Životni vijek u Hrvatskoj dosegnuo je 79,1 godinu u 2024., prema 82,3 u Sloveniji i 81,7 u EU-u. Zdrave godine života pri rođenju u 2023. iznose 62,4 za žene i 60,4 za muškarce, prema 68,8 i 64,6 u Sloveniji te 63,3 i 62,8 u EU-u. Podaci o zdravim godinama života pri rođenju preuzeti su iz Eurostata (n.d., hlth_hlye). U 2022. žene u Hrvatskoj u dobi od 65 godina mogle su očekivati još 5,6 godina bez ograničenja u uobičajenim aktivnostima, a muškarci 5,2 godine, prema 9,2 i 8,9 godina u EU-u. Napredak zato treba mjeriti i samostalnošću i kvalitetom života (OECD/European Observatory, 2025, str. 2 i 4).

Sprječiva i liječiva smrtnost u Hrvatskoj 2022. iznosile su 253 i 133 na 100.000 stanovnika, prema 168 i 90 u EU-u; riječ je o dobno standardiziranim stopama za osobe mlađe od 75 godina. Stope su pale nakon pandemijskog vrhunca, ali su obje 2022. ostale iznad razine iz 2019.; taj pad sam po sebi nije dokaz uspješnije prevencije (OECD/European Observatory, 2025, str. 9–10). Slovenske stope iznosile su 189 i 64 (Eurostat, n.d., hlth_cd_apr). Kao dodatno pretpandemijsko polazište, Profil za 2021. navodi podatke za 2018.: 239 i 133 u Hrvatskoj, prema 160 i 92 u EU-u (OECD/European Observatory, 2021, str. 12). Kardiovaskularne bolesti činile su 38,8 % smrti u 2023., rak 25,4 %, a dijabetes 7,7 %. Velika ulaganja u radioterapiju i dijagnostiku zato moraju biti povezana s prevencijom, ranim otkrivanjem, pravodobnim liječenjem i kontinuitetom skrbi (OECD/European Observatory, 2025, str. 2–3).

Visoka sprječiva smrtnost upućuje na nedovoljno iskorišten prostor za prevenciju. Među smrtima koje se mogu spriječiti u osoba mlađih od 75 godina u 2022. najveći udio imao je rak pluća (18 %), zatim bolesti povezane s alkoholom (11 %) te ishemijska bolest srca i COVID-19 (po približno 10 %). Prema procjenama za 2021., pušenju, nepovoljnoj prehrani, alkoholu i nedovoljnoj tjelesnoj aktivnosti moglo se pripisati 32 % svih smrti. Izloženost rizicima društveno je nejednaka: pretilost je 2022. bila gotovo dvostruko češća među osobama nižeg nego višeg obrazovanja, 20 % prema 11 % (OECD/European Observatory, 2025, str. 4–6 i 9).

Uz smanjivanje čimbenika rizika potrebno je unaprijediti rano otkrivanje i pravodobno liječenje. Obuhvat probirom raka debelog i završnog crijeva 2023. iznosio je samo 26 %, prema 48 % u EU-u, dok je obuhvat probirom raka dojke dosegnuo 62 %, iznad prosjeka EU-a od 58 %. Kardiovaskularne bolesti činile su 37 %, kolorektalni rak 18 %, a dijabetes 11 % smrti od liječivih uzroka u 2022. Ti podaci opravdavaju snažnije povezivanje primarne zaštite, preventivnih programa, probira i kontinuiranog praćenja kroničnih bolesnika, uz ciljano uključivanje slabije dostupnih skupina (OECD/European Observatory, 2025, str. 9).

Prosjeci skrivaju društvene nejednakosti: dobro ili vrlo dobro zdravlje u 2024. navodi 84 % osoba iz najvišeg, ali 43 % iz najnižeg dohodovnog kvintila, dok je 19,5 % stanovništva 2025. bilo u riziku od siromaštva. Osobe s invaliditetom čine 17 % stanovništva, a 37,8 % bilo ih je u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti, prema 20,7 % u EU-u. Veće potrebe prate troškovi, prijevoz, fizičke i komunikacijske barijere, nedostatak tumača i digitalni jaz. U ruralnim područjima udaljenost do ustanove prosječno je 21,8 km, prema 14,4 km u EU-u, a 0,7 % stanovnika u 2024. navodi

nezadovoljenu potrebu zbog udaljenosti, najviše u EU-u (DZS, 2026; HZJZ, 2024; Škrabalo, Škokić i Lalić, 2025, str. 56–60 i 66–78; OECD/European Observatory, 2025, str. 2–15).

Što su tijela javne vlasti napravila?

Zdravstvena potrošnja po stanovniku u Hrvatskoj 2023. iznosila je 2.032 eura prema paritetu kupovne moći (EUR PPP), odnosno oko 53 % prosjeka EU-a od 3.832 eura; javni izvori financirali su 84,9 % ukupne tekuće zdravstvene potrošnje. Na prevenciju se odnosilo 5 % zdravstvene potrošnje, prema 4 % u EU-u, pa naglasak treba biti na obuhvatu, dostupnosti i učincima preventivnih programa, uz ukupno nižu potrošnju po stanovniku (OECD/European Observatory, 2025, str. 6–7).

Hrvatska je između 2019. i 2023. povećala broj liječnika na 1.000 stanovnika s 3,5 na 4,0, a medicinskih sestara sa 6,8 na 7,7, približivši se prosjeku EU-a, osobito u sestrinstvu. Taj pozitivan nacionalni trend ne uklanja regionalne i funkcionalne manjkove zdravstvenog osoblja u primarnoj zaštiti, palijativnoj skrbi i slabije dostupnim područjima (OECD/European Observatory, 2025, str. 6–17; Pučka pravobraniteljica, 2026, str. 21–25).

Nacionalna razvojna strategija i Nacionalni plan razvoja zdravstva 2021.–2027. postavili su okvir za prevenciju, kadrove, digitalizaciju i održivost. Profil za 2025. navodi 354 milijuna eura za zdravstvo u okviru NPOO-a, 155 milijuna eura EU sufinanciranja u okviru kohezijske politike 2021.–2027. te 18 milijuna eura koje su hrvatski korisnici primili kroz zajedničke aktivnosti i izravne bespovratne potpore programa EU4Health 2021.–2025. Navedene alokacije i primljena sredstva ne znače da su sva ulaganja već provedena (OECD/European Observatory, 2025, str. 15). Nabava 21 linearnog akceleratora, elektronički zdravstveni zapisi u svim bolnicama od 2023. i sustav upravljanja lijekovima od 2024. važni su pomaci, ali oprema i podaci moraju biti interoperabilni, kadrovski pokriveni i vrednovani prema raspoloživosti, iskorištenosti, čekanju i ishodima. Strateški okvir mentalnog zdravlja donesen je 2022., no ključni planovi za djecu i mlade te skrb u zajednici do proljeća 2026. nisu bili usvojeni (Vlada RH, 2021; Ministarstvo zdravstva, 2021; 2022; OECD/European Observatory, 2025, str. 15–17; Pučka pravobraniteljica, 2026).

Operativni plan razvoja integrirane dugotrajne skrbi u Republici Hrvatskoj 2025.–2030., donesen u svibnju 2025. sporazumom ministarstava zdravstva i rada, predviđa razvoj povezane i dostupnije skrbi, no ključne obveze kasne ili njihova provedba nije javno potvrđena. Operativni plan predviđa donošenje zasebnog Nacionalnog programa razvoja palijativne skrbi 2026.–2028. do kraja 2025., koji prema dostupnim informacijama još nije usvojen.

Što nedostaje?

Ključni provedbeni problem ostaje fragmentirana organizacija. Nema cjelovite usporedive serije čekanja; 20 od 33 ustanove navelo je pritužbe zbog duljine čekanja i/ili nesklada između prikazanih i stvarno dostupnih termina, a zdravstvo je 2025. s 525 pritužbi bilo najčešće područje obraćanja Pučkoj pravobraniteljici. Provedba Zakona o zaštiti prava pacijenata također je neujednačena: analizirano je 28 izvješća 18 županijskih povjerenstava, od kojih je samo 26 bilo javno pronađeno za 2017.–2024.; Ministarstvo ih ne objedinjuje u javnu bazu niti sustavno koristi za poboljšanje sustava. Digitalizacija je fragmentirana, a online naručivanje u 2024. koristi 5,9 % osoba nižeg i 42,9 % višeg obrazovanja; zato su potrebni interoperabilni podaci, automatizacija administracije, telemedicina povezana s lokalnim timom i trajni nedigitalni kanali (Škrabalo, Škokić i Lalić, 2025, str. 68–71; OECD/European Observatory, 2025, str. 15–18; Pučka pravobraniteljica, 2026, str. 21–35 i 366–367).

Ugovaranje privatnih specijalističkih kapaciteta može kratkoročno smanjiti čekanje, ali bez javne usporedbe cijena, kvota, kvalitete, ishoda i učinka na javne ustanove nije moguće ocijeniti

optimalnost ni održivost. Isto vrijedi za skupu opremu privatnih dobavljača: ugovori, održavanje, kvarovi, iskorištenost i sukobi interesa moraju biti javno nadzirani.

Na dugotrajnu skrb unutar zdravstvene potrošnje 2023. odnosilo se samo 3 % izdataka, prema 18 % u EU-u. Taj udio ne obuhvaća ukupno financiranje dugotrajne skrbi kroz zdravstveni i socijalni sustav. Palijativnu skrb treba 26.000–46.000 ljudi godišnje, prima je manje od polovice, a ugovoreno je 46 od planirana 73 mobilna tima, pa se trošak i rad prenose na obitelji. Istekli su i rokovi za 21 savjetovalište za dugotrajnu skrb, standardizaciju otpusta iz bolnice te analizu potreba i plan podrške neformalnim njegovateljima, bez pronađene javne potvrde dovršetka. (OECD/European Observatory, 2025, str. 7; Pučka pravobraniteljica, 2026, str. 35–41; Operativni program integrirane dugotrajne skrbi, Ministarstvo zdravstva, 2025).

Preporuke

1. Do kraja 2027. uvesti jedinstveno upravljanje putovima pacijenata i objavljivati medijan i 90. percentil čekanja, raspoloživost kadra i opreme, obujam usluga i ishode po ustanovi i regiji.

2. Donijeti višegodišnji plan održivosti kadra: konkurentne uvjete rada, stipendije i specijalizacije, regionalne poticaje, povratak domaćih radnika te ubrzano, stručno nadzirano priznavanje kvalifikacija stranih zdravstvenih radnika.

3. Razviti interoperabilne zdravstvene podatke, automatizirati administrativne postupke i povezati telemedicinu s lokalnim timovima; trajno osigurati telefonske i neposredne kanale, pristupačne osobama s invaliditetom i digitalno isključenima.

4. Uspostaviti nacionalnu bazu pritužbi, preporuka i odgovora, standardizirati rad županijskih povjerenstava za prava pacijenata te obvezno uključiti pacijente i organizacije civilnog društva u planiranje i evaluaciju.

5. Za kapitalna ulaganja i privatno ugovorene usluge objavljivati ugovore, cijene, kvote, održavanje, kvarove, iskorištenost, ishode i sukobe interesa; povećati kapacitete primarne, mentalne, dugotrajne, palijativne i skrbi u zajednici kao i u institucionalnom okruženju, prema načelu komplementarnosti.

6. Ojačati prevenciju pušenja, štetne uporabe alkohola i pretilosti te povećati obuhvat cijepljenjem i probirom, uz praćenje razlika prema obrazovanju, dohotku i mjestu stanovanja.

Literatura

Državni zavod za statistiku (2026) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2025.* Zagreb: DZS. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121419.

Eurostat (bez datuma) *Healthy life years at birth by sex; Preventable and treatable mortality.* Eurostat Data Browser, skupovi hlth_hlye i hlth_cd_apr. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_hlye/default/table?lang=en; https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/hlth_cd_apr/default/table?lang=en (Pristupljeno: 2. kolovoza 2026.).

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (2024) *Izvješće o osobama s invaliditetom u Republici Hrvatskoj.* Zagreb: HZJZ. Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2024/10/Bilten_-_osobe_s_invaliditetom_2024_g.-1.pdf.

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske (2021) *Nacionalni plan razvoja zdravstva 2021.–2027.* Zagreb: Ministarstvo zdravstva. Dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/nacionalne-strategije/1522.

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske (2022) *Strateški okvir razvoja mentalnog zdravlja do 2030.* Zagreb: Ministarstvo zdravstva. Dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2022%20Objave/STRATE%C5%A0KI%20OKVIR%20RAZVOJA%20MENTALNOG%20ZDRAVLJA%20DO%202030..pdf.

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske (2025) *Operativni program integrirane dugotrajne skrbi 2025.-2030.* Zagreb: Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo rada. Dostupno na: https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2025_Objave/Operativni%20plan%20razvoja%20integrirane%20dugotrajne%20skrbi%20u%20RH%20od%202025.-2030..pdf.

OECD/European Observatory on Health Systems i Policies (2021) *Croatia: Country Health Profile 2021.* Paris/Brussels: OECD Publishing/European Observatory. Dostupno na: https://doi.org/10.1787/717e5510-en.

OECD/European Observatory on Health Systems i Policies (2025) *Croatia: Country Health Profile 2025.* Paris/Brussels: OECD Publishing/European Observatory. Dostupno na: https://eurohealthobservatory.who.int/publications/m/croatia-country-health-profile-2025.

Pučka pravobraniteljica (2026) *Izvješće pučke pravobraniteljice za 2025. godinu.* Zagreb: Ured pučke pravobraniteljice. Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/izvjesca-pucke-pravobraniteljice/.

Škrabalo, M., Škokić, T. i Lalić, S. (2025) *U raskoraku između norme i prakse: Antidiskriminacijska politika u Hrvatskoj 2017.–2024.* Zagreb: Centar za mirovne studije. Dostupno na: https://www.cms.hr/publikacija/u-raskoraku-izmedu-norme-i-prakse-antidiskriminacijska-politika-u-hrvatskoj-2017-2024/.

Vlada Republike Hrvatske (2021) *Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine.* Narodne novine, 13/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html.

Vlada Republike Hrvatske (2024) *Potpisivanjem Ugovora o nabavi 21 linearnog akceleratora Vlada ostvaruje povijesnu nabavu opreme za zdravstveni sustav.* Zagreb: Vlada RH. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/vijesti/potpisivanjem-ugovora-o-nabavi-21-linearnog-akceleratora-vlada-ostvaruje-povijesnu-nabavu-opreme-za-zdravstveni-sustav/40804.

04

Cilj 4. Osigurati uključivo i kvalitetno obrazovanje te promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja

Kratki pregled

U periodu od 2021. ostvaren je formalni napredak u osiguravanju uključivog i kvalitetnog obrazovanja. Suštinski nema kvalitativnih pomaka, velikim dijelom zbog zaustavljanja cjelovite kurikularne reforme 2016. i tihog odustanka od devetogodišnje osnovne škole. Donesen je Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja do 2027. te akcijski plan za njegovu provedbu, no samo do 2024. Iz godišnjih izvješća je vidljivo da se neki od pokazatelja ne prate te je nemoguće utvrditi koliko učenici zaista jačaju kompetencije. Istraživanja stavova mladih pokazuju da su konzervativne tendencije među mladima razvidne u porastu straha od imigranata, a nedemokratske u nezanemarivom udjelu mladih skeptičnih prema demokraciji kao političkom sustavu i značajnoj podršci koju iskazuju spram političkog autoritarizma. Prema Eurostatu, vidljiv je rast, no spor i nedovoljan, posebno za broj odraslih uključenih u cjeloživotno obrazovanje (5%) te za osnovne digitalne vještine. Istaknut je i veliki rast visokoobrazovanih (42%), no postoji izrazito velika razlika u broju muškaraca i žena koje završavaju visoko obrazovanje (žene: 50,1 %; muškarci: 29,6 %). OCD-i su formalno uključeni u donošenje ključnih dokumenata, ali su sve više isključeni iz provedbe javnih politika te monitoringa i evaluacije provedbe. Osim toga, sve teže se probijaju do škola te su zbog toga ograničeni u svom radu na osiguravanju kvalitetnog obrazovanja.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska ostvaruje napredak u provedbi Cilja 4., no i dalje je po većini parametara ispod europskog prosjeka. Nedostaje sustavno mjerenje, praćenje ishoda te evaluacija provedbe javnih politika. Osim toga, politike i ključni dokumenti puno su više usmjereni na infrastrukturu, digitalizaciju, opremu, kurikulume, nego na sadržaje, kvalitetu poučavanja, metode rada.

Pet ključnih pokazatelja

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Donesen Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja do 2027. (2023.), bez razrade akcijskog plana od 2025.	Strategija obrazovanja, znanosti i tehnologije bila je aktualna od 2014. sve do 2023., s prekidom u provedi 2016., kad je Vlada zaustavila kurikularnu reformu.	Novi nacionalni plan donesen je 2023., kao i akcijski plan za njegovu provedbu. No, akcijski plan je obuhvaćao razdoblje do 2024., nakon čega novi nije donesen.	
Mali broj mladih nastavnika (do 30 godina) koji se uključuju u sustav obrazovanja	8% nastavnika mlađih od 30 godina bilo je uključeno u sustav obrazovanja 2021., otada broj opada, a nastavnički kadar stari.	Godine 2025. 7% mladih nastavnika bilo je uključeno u sustav obrazovanja.	

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Segregacija Roma u obrazovanju	20,3% romskih učenika bilo je u potpuno segregiranim razredima, a 12,8% u razredima u kojima su Romi većina.	U 2025. 17,8% romskih učenika je u potpuno segregiranim razredima, a 15,2% u razredima u kojima su Romi većina.	
Nepostojanje sustavnog građanskog odgoja	ne prati se provedba građanskog odgoja kao međupredmetne teme pa ne znamo broj učenika ili broj sati; građanski odgoj kao izvannastavna aktivnost provodila se u 5 gradova i 4 županije	I dalje nema podataka za provođenje građanskog odgoja i obrazovanja kao međupredmetne teme; usprkos pomanjkanju podrške Vlade RH, građanski odgoj kao izvannastavna aktivnost provodi se u 15 gradova i 8 županija koje ga same i financiraju.	
Uključivanje organizacija civilnog društva i glasa građana u donošenje i provedbu javnih politika te u suradnju sa obrazovnim sustavom	Organizacije civilnog društva samo formalno sudjeluju u kreiranju ključnih dokumenata. Glas više od 40.000 građana koji su 2016. prosvjedovali za kurikularnu se ignorira	Stanje je ostalo isto, OCD-i su formalno uključeni u povjerenstva i radne skupine, no njihovi doprinosi se rijetko prihvaćaju. Osim toga, OCD-ima je sve teže ući u škole i raditi direktno s učenicima.	

Trendovi i preporuke:

Pokazatelj 1 - Donesen Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja do 2027. (2023.)

Glavni pozitivni trend: Donesen je Nacionalni plan koji sadrži jasno definirane ciljeve, pokazatelje i druge elemente koji omogućavaju praćenje provedbe.

Glavni negativni trend: Akcijski plan provedbe nije donesen nakon 2024.

Ključna preporuka: Donijeti novi akcijski plan do 2027., detaljnije pratiti provedbu i pokazatelje te evaluirati provedbu.

Pokazatelj 2 - Mali broj mladih nastavnika (do 30 godina) koji se uključuju u sustav obrazovanja

Glavni pozitivni trend: Veći broj visokoobrazovanih mladih.

Glavni negativni trend: Opadanje broja mladih nastavnika zbog loših materijalnih uvjeta rada i nesigurnosti zaposlenja

Ključna preporuka: Učiniti zanimanje nastavnika privlačnijim za mlade povećanjem plaća te priznavanjem njihovog doprinosa kroz ponovno uključivanje u reformu kurikuluma.

Pokazatelj 3 - Segregacija Roma u obrazovanju

Glavni pozitivni trend: Smanjenje broja isključivo romskih razreda do 2025.

Glavni negativni trend: Nepostojanje akcijskih planova desegregacije Roma koji bi pratili Nacionalni plan uključivanja Roma 2021.-2027., kako na nacionalnoj razini, tako i za pojedine škole u kojoj postoje segregirani razredi.

Ključna preporuka: Izraditi plan desegregacije Roma u obrazovanju za sve isključivo romske škole.

Pokazatelj 4 - Nepostojanje sustavnog građanskog odgoja

Glavni pozitivni trend: Povećanje broja JLS koje provode građanski odgoj i obrazovanje kao izvannastavnu aktivnost.

Glavni negativni trend: Nepostojanje sustavnog građanskog odgoja koji bi bio obavezan predmet koji obuhvaća sve učenike u Hrvatskoj.

Ključna preporuka: Uvesti građanski odgoj u sve škole u Hrvatskoj, barem kao izborni predmet.

Pokazatelj 5 - Uključivanje organizacija civilnog društva i glasa građana u donošenje i provedbu javnih politika te u suradnju sa obrazovnim sustavom

Glavni pozitivni trend: OCD-ovi sudjeluju u povjerenstvima i radnim skupinama.

Glavni negativni trend: Isključivanje OCD-ova iz provedbe, monitoringa i evaluacije javnih politika.

Ključna preporuka: Zaista uključiti OCD-ove u sve procese vezane uz unapređenje obrazovanja te spremnost vlasti i institucija na otvoreni dijalog.

Analiza stanja

Jedno od glavnih postignuća u periodu koji obuhvaća ovaj izvještaj je donošenje Nacionalnog plana za unaprjeđenje sustava obrazovanja do 2027. godine. U tom dokumentu, jasno su naznačeni uočeni izazovi i potrebe u hrvatskom obrazovnom sustavu, te su postavljeni ciljevi, mjere, pokazatelji te nositelji aktivnosti i mjera, koje bi do 2027. trebale unaprijediti sustav. I dok plan jasno ističe potrebe u svim stupnjevima i aspektima obrazovnog sustava, kada se čitaju izvješća o provedbi stječe se dojam da su se institucije nositelji primarno bavila pitanjima infrastrukture, opremanja i digitalizacije, a puno manje kurikulumima, sadržajima te stvarnim znanjima i kompetencijama učenika, kao i obrazovanjem i usavršavanjem ili položajem nastavnika.

Nakon što je 2016. odlukom Vlade zaustavljena cjelovita kurikularna reforma, koja je imala potencijal da zaista promjeni i unaprijedi sustav obrazovanja, sve kasnije reforme, Škola za život, kurikularna reforma, cjelodnevna škola i druge, bile su manjeg opsega, provedene na brzinu te nisu zaista promijenile stvari u smislu metoda poučavanja, opterećenosti sadržajem, modernizacijom kurikuluma te jačanjem kompetencija koje su mladima potrebne kako bi bili zapošljivi, ali i kako bi se bolje snalazili u svijetu punom dezinformacija, lažnih vijesti, govora mržnje te doprinosili jačanju demokratskog društva. Jedna od njih, koja je prema mišljenju većine stručnjaka i predstavnika brojnih OCD-ova naišla na brojne kritike, pokazala se štetnom, pa čak i diskriminirajućom za učenike. Radi se o promjeni kurikuluma strukovnih škola (2025.), u koje ide 70% svih učenika u Hrvatskoj, a kojom je ukinut ili jako smanjeni broj sati svih općeobrazovnih predmeta, a uvedeni dodatni stručni predmeti. Time se velikom broju učenika onemogućilo da uče sadržaje iz povijesti, politike i gospodarstva i drugih predmeta koji su ukinuti, a praktički im je onemogućeno i da ravnopravno s gimnazijama i drugim četverogodišnjim školama pristupe državnoj maturi i upišu fakultet jer nemaju znanja koja su im za to potrebna.

Vlada, Ministarstvo obrazovanja te Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih argumentirali su važnost te reforme time da se modernizira i fleksibilizira strukovno obrazovanje te da se ono bolje povezuje s tržištem rada te da povećava zapošljivost mladih, jer im daje bolja stručna znanja, vještine i kompetencije nakon završene strukovne škole. Međutim, stručnjaci iz područja obrazovanja, kao i OCD-ovi i drugi uključeni, pobunili su se jer se odustalo od sustava koji je učenicima strukovnih škola davao općeobrazovno znanje i građanske i demokratske kompetencije te omogućavao bolji pristup visokom obrazovanju. Osim što ograničava učenike strukovnih škola u usvajanju općeobrazovnih znanja i u pristupu državnoj maturi, pa posljedično i u pristupu visokom obrazovanju, čime negativno utječe na budućnost učenika, ta reforma zakida 70% mladih u Hrvatskoj za usvajanje građanskih i demokratskih te drugih kompetencija, i na taj

način ima štetne posljedice za čitavo društvo. Još jedna od negativnih stvari je nedostatak građanskog odgoja i obrazovanja u hrvatskim školama. Nadležno ministarstvo i Agencija za odgoj i obrazovanje smatraju da je građanski odgoj kao međupredmetna tema dovoljan te nema političke volje za uvođenje građanskog odgoja kao izbornog ili obveznog predmeta u osnovne i srednje škole. Građansko obrazovanje kao zaseban predmet koji bi se provodio na razini cijele Hrvatske, ključno je jer bi osiguralo sustavan i kontinuiran razvoj znanja, vještina i stavova potrebnih učenicima za aktivno sudjelovanje u demokratskom društvu te bi omogućilo jednaku dostupnost sadržaja svim učenicima u Hrvatskoj. Kroz građanski odgoj i obrazovanje kao predmet, učenici bi usvajali znanja i vještine koji su potrebni za unaprijeđenje ciljeva održivog razvoja, a posebno o ljudskim pravima, rodnoj ravnopravnosti, važnosti promocije kulture mira i nenasilja, poštivanje kulturne raznolikosti, i drugim područjima navedenim u podcilju 4.7. ovog cilja. Time ne bi doprinosili samo ostvarenju ovog cilja i podciljeva, nego i drugih ciljeva održivog razvoja.

Zbog svega navedenog, preporučujemo nadležnim institucijama da razviju novi akcijski plan za unaprjeđenje sustava obrazovanja te da ga više prilagode utvrđenim potrebama svih razina obrazovnog sustava, koje su navedene u poglavlju 3. Nacionalnog plana, pogotovo u sadržajnom smislu te da ozbiljnije pristupe procesima mijenjanja kurikuluma i modernizacije sustava. Sljedeće godine 2027., kada završi ovaj nacionalni plan, bit će potrebno provesti temeljitu evaluaciju provedbe, vidjeti što je učinjeno, a što se propustilo učiniti te na temelju te evaluacije sastaviti novi nacionalni plan, koje će onda pratiti redoviti akcijski planovi. Nadalje, preporuka vlasti i institucijama je da zaista uključe predstavnike OCD-ova, koji imaju potrebna znanja, iskustva i kompetencije za obrazovanje i rad s mladima, u sve faze izrade strateških dokumenata te provedbe javnih politika te da pritom budu otvoreni za dijalog s njima, za dobrobit obrazovnog sustava i budućnosti mladih, kao i budućnosti cijelog društva.

Literatura

Državni zavod za statistiku (2024) *Osnovne škole – kraj školske godine 2023./2024. i početak školske godine 2024./2025.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/111293.

Državni zavod za statistiku (2025) *Doktori znanosti u Republici Hrvatskoj u 2024. godini.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97141.

Državni zavod za statistiku (2025) *Srednje škole – kraj školske godine 2023./2024. i početak školske godine 2024./2025.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97135.

Državni zavod za statistiku (2025) *Statističke informacije Republike Hrvatske 2025.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/uxunslhk/statisticke-informacije-2025.pdf.

Državni zavod za statistiku (2025) *Studenti koji su diplomirali na visokim učilištima u akademskoj godini 2023./2024.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/4tfkrwr3/obr-2025-4-4-studenti-koji-su-zavr%C5%A1ili-sveu%C4%8Dili%C5%A1ni-ili-stru%C4%8Dni-studij-u-2024.pdf.

Državni zavod za statistiku (2025) *Žene i muškarci u Hrvatskoj 2025.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://web.dzs.hr/zim25/.

Eurostat (2025) *Database: Sustainable Development Indicators (SDG).* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/database (Pristupljeno: 29. srpnja 2026.).

Eurostat (2025) *Sustainable development in the European Union: Monitoring report on progress towards the SDGs.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-flagship-publications/w/ks-01-24-018.

Gong (2025) *Za građansko obrazovanje treba više političke volje i novca [online].* Dostupno na: https://gong.hr (Pristupljeno: 29. srpnja 2026.).

GOOD inicijativa (2014) *Izazovi uvođenja građanskog odgoja i obrazovanja u škole.* Zagreb: GOOD inicijativa.

GOOD inicijativa (2021) *Građanski odgoj i obrazovanje u lokalnim zajednicama [online].* Dostupno na: https://goo.hr (Pristupljeno: 29. srpnja 2026.).

Gvozdanović, A., Adamović, M., Antulić Majcen, S., Baketa, N., Đokić, R., Ilišin, V. i Potočnik, D. (2024) *Studija o mladima Hrvatska 2024: Mladi u vremenu neizvjesnosti.* Zagreb: Friedrich-Ebert-Stiftung, Regionalni ured za Hrvatsku i Sloveniju. Dostupno na: https://collections.fes.de/publikationen/ident/fes/21521.

Karajić, Nenad; Maslić-Seršić, Darja; Potočnik, Dunja (2020) *Uključivanje Roma u hrvatsko društvo: obrazovanje i zapošljavanje. Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske.* Dostupno na: https://idiprints.knjiznica.idi.hr/919/.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2023) *Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana razvoja sustava obrazovanja do 2024. godine.* Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. Dostupno na: https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/AkcijskiINacionalniPlan/Tablicni-prikaz-Akcijski-plan-za-provedbu-Nacionalnog-plana-razvoja-sustava-obrazovanja-za-razdoblje-do-2024.pdf.

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih (2023) *Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja do 2027. godine.* Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i mladih. Dostupno na: https://mzom.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/AkcijskiINacionalniPlan/Nacionalni-plan-razvoja-sustava-obrazovanja-za-razdoblje-do-2027.pdf.

OECD (2024) *Education at a Glance 2024: OECD Indicators.* Paris: OECD Publishing. Dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2024_c00cad36-en.html.

OECD (2025) *Results from TALIS 2024: Country Note – Croatia.* Paris: OECD Publishing. Dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/results-from-talis-2024-country-notes_e127f9e2-en.html (Pristupljeno: 29. srpnja 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2022) *Izvješće pučke pravobraniteljice za 2021. godinu.* Zagreb: Ured pučke pravobraniteljice. Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2021-godinu/.

Pučka pravobraniteljica (2026) *Izvješće pučke pravobraniteljice za 2025. godinu.* Zagreb: Ured pučke pravobraniteljice. Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/izvjesca-pucke-pravobraniteljice/.

05

Cilj 5. Postići rodnu ravnopravnost i osnažiti sve žene i djevojčice

Kratki pregled

Od 2021.-2026. godine ostvaren je ograničen napredak u sferi rodne ravnopravnosti. U području nasilja nad ženama unaprijeđeni su zakonski i strateški okvir no provedba je neujednačena, te nema dokaza o smanjenju prevalencije: 25 % žena u Hrvatskoj od 15. godine doživjelo je fizičko i/ili seksualno nasilje. Politička zastupljenost žena stagnira: u Saboru ih je 32,7 %, a na lokalnim izvršnim funkcijama tek 14–15 %. U poslovnom odlučivanju udio žena raste, ali ostaje ispod prosjeka EU. U području seksualnog i reproduktivnog zdravlja bilježi se stagnacija te ograničena dostupnost zdravstvenih usluga ali i prepreke pri ostvarivanju reproduktivnih prava u praksi. Prioriteti su prevencija, učinkovitija zaštita od nasilja, stvarno dostupna reproduktivna prava, „zip-sustav“, učinkovitije mjere za veću zastupljenost žena u ekonomskom odlučivanju, sustavno prikupljanje i analiza podataka, te stabilno financiranje OCD-a koje pružaju pomoć žrtvama nasilja.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska je ostvarila **ograničen napredak** u provedbi cilja. Ključni izazovi ostaju izostanak sustavne prevencije, zaštita od nasilja, ograničena dostupnost zdravstvenih usluga i prepreke pri ostvarivanju reproduktivnih prava, izborno zakonodavstvo koje ne propisuje „zip-sustav“ te sveobuhvatne mjere za rodnu ravnotežu na upravljačkim pozicijama.

Ključni pokazatelji

Tablica 1.

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Fizičko i seksualno nasilje prema ženama (%)** (žene u dobi od 18-74 godine koje su doživjele fizičko i/ili seksualno nasilje od strane partnera ili osobe koja nije partner).	25.3	-	
Udio zastupničkih mjesta u nacionalnom parlamentu koja drže žene (%)*	31.1	32.7 (2026. god.)	
Položaji višeg menadžmenta koje obnašaju žene (%) **	20.8	30.2 (2025. god.)	
Potreba za planiranjem obitelji zadovoljena suvremenim metodama (% žena u dobi od 15 do 49 godina)*	62	65.7 (2025. god.)	

*Izvor: SDG Index Croatia

** Izvor: Eurostat SDGs

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1: Fizičko i seksualno nasilje prema ženama

Trend: Nije moguće odrediti trend

Ključna preporuka: sustavna prevencija-prvenstveno kroz obrazovni sustav, učinkovitija zaštita od nasilja uz prepoznavanje rodne dimenzije nasilja nad ženama te stabilno i kontinuirano financiranje OCD-kao ključnih pružatelja usluga ženama žrtvama nasilja.

Pokazatelj 2: Udio žena zastupnica u nacionalnom parlamentu

Trend: stagnacija

Ključna preporuka: Uvođenje „zip sustava“ na kandidacijskim listama, uz rad na suzbijanju rodnih dezinformacija i seksizma prema političarkama u javnom i medijskom prostoru.

Pokazatelj 3: Položaji višeg menadžmenta koje obnašaju žene

Glavni pozitivni trend: Transponiranje EU direktive 2022/2381 kroz Zakon o trgovačkim društvima iz 2024., koja za velika društva propisuje uravnoteženu zastupljenost podzastupljenog spola.

Glavni negativni trend: Uzak obuhvat novih pravila koja ne obuhvaćaju mala i srednja poduzeća niti najveći dio neupravljačkih razina.

Ključna preporuka: Povećati obuhvat novih mjera za poboljšanje rodne ravnoteže na pozicijama ekonomskog odlučivanja na poduzeća u državnom vlasništvu i ona koja nisu obuhvaćena transponiranom direktivom.

Pokazatelj 4: Potreba za planiranjem obitelji zadovoljena suvremenim metodama

Trend: stagnacija

Ključna preporuka: Jednak pristup suvremenoj kontracepciji uz pokrivanje troškova iz sredstava obveznog zdravstvenog osiguranja te povećanje dostupnosti savjetovanja o planiranju obitelji, osobito za mlade i ranjive skupine.

Analiza stanja

Podcilj 5.2: eliminirati sve oblike nasilja nad ženama i djevojčicama

Hrvatska je unaprijedila zakonodavni i strateški okvir, ali nema dokaza da se prevalencija nasilja sustavno smanjuje[1][2], jer ne postoje nacionalno reprezentativni podaci. Prema EU podacima 25 % žena u Hrvatskoj od 15. godine doživjelo je fizičko i/ili seksualno nasilje, u odnosu na 31 %. u EU, pri čemu velik dio slučajeva nasilja ostaje neprijavljen (FRA, 2024). Institucionalni odgovor na rodno-uvjetovano nasilje razlikuje se ovisno o mjestu stanovanja, vrsti nasilja i nadležnom tijelu. U razdoblju 2021.–2026. doneseni su ključni nacionalni planovi: za ravnopravnost spolova; suzbijanje seksualnog nasilja i uznemiravanja; i zaštitu od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Ažuriran je Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja te su pooštrene kazne za silovanje i druga kaznena djela protiv spolne slobode, a 2024. godine uvedeno je kazneno djelo teškog ubojstva ženske osobe (femicida).

[1] UN indikatori su populacijski pokazatelji prevalencije i ne odnose se na službene statistike poput policijskih prijava ili broja kaznenih djela
[2] Grupa stručnjaka/inja za djelovanje protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji

Nedostatci

GREVIO3, Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova i OCD-i upozoravaju na nedostatak rodno osjetljivog pristupa i prevencije RUN-a, nedovoljnu edukaciju stručnjaka/inja, slabu međuinstitucionalnu koordinaciju i procjenu rizika, neujednačenu zaštitu žrtava te nedostatno prikupljanje podataka**.** Posebni problemi uključuju nedovoljno prepoznavanje rizika od femicida i različitih oblika nasilja, probleme u postupcima roditeljske skrbi kada postoji povijest nasilja, blaga i neučinkovita kaznena politika, manjak specijaliziranih usluga i skloništa te nestabilno projektno financiranje skloništa i savjetovališta koje vode OCD-i (GREVIO, 2023; Joint Shadow Report, 2022; Domine, 2022; PRS, 2026).

Preporuke

Najvažnije preporuke odnose se na jačanje rodne perspektive u zakonima i praksi, bolje razumijevanje RUN i uklanjanje prakse okrivljavanja žrtava, sustavnu edukaciju stručnjaka/inja, unapređenje prikupljanja podataka i međuinstitucionalne suradnje te dosljednu procjenu rizika i zaštitu žrtava. Ključno je i stabilno i kontinuirano financiranje usluga koje pružaju OCD-i, direktno iz proračuna, a ne projektno putem natječaja, zbog kontinuiteta pružanja pomoći i podrške.

Podcilj 5.5: Osigurati da žene u potpunosti i djelotvorno sudjeluju i imaju jednake mogućnosti sudjelovanja u upravljanju na svim razinama donošenja odluka u političkom, gospodarskom i javnom životu

Podaci za razdoblje 2021.–2026. pokazuju stagnaciju političke zastupljenosti žena. Njihov udio u Hrvatskom saboru porastao je s 31,8% u 2021. na 32,7% u aktualnom sazivu (49 od 150 mjesta) (IPU Parline, 2021.; 2026.). Na izborima 2024. neposredno je izabrano samo 37 žena (24,5%) a nakon zamjena mandata njihov je udio porastao na 33,1% (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2024.). Na lokalnim izborima 2025. žene su osvojile 31–35% predstavničkih mjesta, ali samo 14–15% izvršnih čelnih funkcija (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2025a.). Navedene brojke i dalje su ispod prosjeka EU. Udio žena u upravama društava na Zagrebačkoj burzi porastao je sa 17% 2021. na 20,5% 2025., a u nadzornim odborima s 23% na 27,6% (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2022.; 2026.). Udio žena u višem menadžmentu povećan je s 20,8% na 30,2%, ali je ostao ispod prosjeka EU od 33,6% (Eurostat, 2026.). Političko i ekonomsko odlučivanje tako ostaju dominantno muška područja.

Vlada je 2023. konačno donijela Nacionalni plan za ravnopravnost spolova do 2027., koji predviđa povećanje zastupljenosti žena u političkom i javnom odlučivanju. Iako je Europskoj povelji o ravnopravnosti žena i muškaraca na lokalnoj razini pristupilo 16 županija, 2025. samo je Grad Zagreb imao akcijski plan za njezinu provedbu (Ured za ravnopravnost spolova, 2026.). U području ekonomskog odlučivanja najvažnije je prenošenje EU Direktive 2022/23814 u Zakon o trgovačkim društvima iz 2024., kojim je za velika društva propisana zastupljenost podzastupljenog spola od 40% među neizvršnim ili 33% na svim direktorskim položajima.

Nedostaci

Uspostavljeni strateški okvir ne uklanja glavne uzorke podzastupljenosti žena u političkom odlučivanju. Problem nije nedostatak kandidatkinja, koje su činile oko 42% na parlamentarnim i lokalnim izborima, nego njihov nepovoljniji položaj na listama, mali broj nositeljica i neučinkovite sankcije za kršenje kvota (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2025b.; 2026.).

4 DIREKTIVA EUROPSKOG PARLAMENTA I VIJEĆA O POBOLJŠANJU RODNE RAVNOTEŽE MEĐU DIREKTORIMA UVRŠTENIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA I O POVEZANIM MJERAMA

Odgovornost snose političke stranke, koje žene postavljaju na niža mjesta, te Vlada i Sabor, koji nisu uveli „zip sustav“, nepravovaljanost neusklađenih lista ni odvraćajuće sankcije. Podzastupljenosti pridonose i seksizam te rodne dezinformacije usmjerene prema političarkama tijekom izbora (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2026.; Šipić i Miloš, 2025., Libela.org).

U području ekonomskog odlučivanja nova pravila ne obuhvaćaju mala i srednja poduzeća niti većinu nižih upravljačkih razina iz kojih dolaze buduće rukovoditeljice. Niti Zakon o pravnim osobama u vlasništvu Republike Hrvatske iz 2025. ne propisuje rodnu ravnotežu na mjestima odlučivanja (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, 2026.). Napredovanje žena dodatno ograničavaju nejednaka raspodjela neplaćene skrbi, majčinstvo, dobna diskriminacija i netransparentni postupci napredovanja.

Preporuke

Potrebno je uvesti „zip sustav“ na kandidacijskim listama za parlamentarne, lokalne i europske izbore te proglasiti nepravovaljanima liste koje ne poštuju kvotu, umjesto oslanjanja na nedovoljno odvraćajuće novčane kazne. Preporučuje se i suzbijanje rodnih dezinformacija i seksizma prema političarkama u javnom i medijskom prostoru te širenje mjera rodne ravnoteže u ekonomskom odlučivanju na državna poduzeća i ostala društva koja nisu obuhvaćena prenesenom direktivom.

Podcilj 5.6: univerzalna dostupnost spolnog i reproduktivnog zdravlja i reproduktivnih prava

U izvještajnom periodu ne postoje reprezentativni nacionalni podaci o udjelu žena u dobi od 15-49 godina koje samostalno i informirano odlučuju o seksualnim odnosima, korištenju kontracepcije i reproduktivnoj zdravstvenoj skrbi. Budući da RH nije uspostavila sustavno praćenje UN indikatora 5.6.1., navodi se podatak UN-a prema kojem dostupnost kontracepcije bilježi blago poboljšanje - 66% žena imalo je mogućnost korištenja kontracepcije u 2025. godini.

Republika Hrvatska bilježi stagnaciju u području zaštite seksualnih i reproduktivnih prava uz izostanak ključnih mjera potrebnih za njihovo učinkovito ostvarivanje u praksi5. Nacionalni plan za ravnopravnost spolova do 2027. godine ne uključuje kao prioritet spolno i reproduktivno zdravlje. Financiraju se osnovne zdravstvene usluge vezane uz reproduktivno zdravlje u okviru obveznog zdravstvenog osiguranja te pomognuta oplodnja ali samo heteroseksualnim parovima, i pod posebnim uvjetima, ženama koje ne žive u braku, izvanbračnoj ili istospolnoj zajednici.

Ključni problemi u području reproduktivnog zdravlja i dalje su regionalne razlike u dostupnosti ginekološke skrbi, nedostatak ginekoloških timova, široka primjena priziva savjesti, neujednačen pristup prekidu trudnoće, izostanak obveznog sveobuhvatnog seksualnog obrazovanja u školama te prepreke u pristupu uslugama za ranjive skupine te slučajevi opstetričkog i ginekološkog nasilja (RODA, 2022; 2023; Bijelić, 2024; PRS,2026). Također, javni prostor obilježile su i aktivnosti konzervativnih i klerikalnih inicijativa6 što dodatno doprinosi stigmatizaciji žena.

Nedostatci

Pristup seksualnim i reproduktivnim pravima i dalje je neujednačen: novi zakon o prekidu trudnoće nije donesen**7** , a dostupnost pobačaja i ginekološke skrbi ograničavaju priziv savjesti, manjak ginekoloških timova i regionalne razlike. Lezbijski parovi nemaju pristup medicinski pomognutoj oplodnji, a obvezno sveobuhvatno seksualno obrazovanje u skladu s međunarodnim standardima

5 INTERPELACIJA O RADU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE NA PODRUČJU REPRODUKTIVNIH PRAVA ŽENA - podnositelji: 16 zastupnika u Hrvatskome saboru

6 Od 2022. godine pojava „klečavaca“ tj. redovita molitvena okupljanja muškaraca na trgovima, protiv abortusa, uz već postojeće (dugogodišnje) aktivnosti usmjerene protiv prekida trudnoće.

7 Odluka Ustavnog suda iz 2017. godine.

nije uvedeno u škole. Nedostaju i sustavni podaci o reproduktivnoj autonomiji te dostupnosti skrbi za ranjive skupine.

Preporuke

Najvažnije preporuke odnose se na osiguravanje stvarne, a ne samo formalne dostupnosti seksualnih i reproduktivnih prava. To podrazumijeva osiguravanje jednakog pristupa zakonski dozvoljenom prekidu trudnoće u svim ovlaštenim zdravstvenim ustanovama te organizaciju zdravstvenog sustava na način da priziv savjesti ne dovodi do uskraćivanja zakonom zajamčenih usluga. Među ključnim preporukama, ističu se i uvođenje sveobuhvatnog seksualnog obrazovanja u skladu s međunarodnim standardima, povećanje dostupnosti suvremene kontracepcije i savjetovanja o planiranju obitelji, osobito za mlade i ranjive skupine, te osiguravanje opstetričke i ginekološke skrbi uz poštovanje informiranog pristanka i prevenciju opstetričkog nasilja. Nadalje, preporuka je i unapređenje sustava prikupljanja podataka o ostvarivanju seksualnih i reproduktivnih prava te o nejednakostima u pristupu zdravstvenim uslugama (GREVIO, 2023; CoE Commissioner for Human Rights, 2024; RODA, 2023; PRS 2026).

Literatura

Autonomna ženska kuća Zagreb (2024) *Prikaz godišnjeg izvještaja za 2023. godinu.* Dostupno na: https://azkz.hr/wp-content/uploads/2024/03/Kratki_godisnji_izvjestaj_2023.pdf (Pristupljeno: 1. srpnja 2026.).

Bijelić, N. (2024) *Pozicijski dokument o uvođenju sveobuhvatne seksualne edukacije u osnovne i srednje škole u Gradu Zagrebu.* Zagreb: CESI. Dostupno na: https://cesi.hr/uploads/document/attachment/264/Policy_memo-_SSE-_Grad_ZG.pdf (Pristupljeno: 17. srpnja 2026.).

Council of Europe Commissioner for Human Rights (2024) *Sexual and Reproductive Health and Rights in Europe: Progress and Challenges. Follow-up Report to the 2017 Issue Paper.* Strasbourg: Council of Europe. Dostupno na: https://rm.coe.int/follow-up-report-on-the-2017-ip-on-srhr-sexual-and-reproductice-health/1680aea9b4 (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

DOMINE – organizacija za promicanje ženskih prava (2022) *Dostupnost i kvaliteta usluga pomoći i podrške ženama žrtvama nasilja i žrtvama obiteljskog nasilja.* Split: DOMINE. Dostupno na: https://domine.hr/wp-content/uploads/2023/01/Rezultati-istrazivanja_Dostupnost-i-kvaliteta-usluga-pomoci-i-podrske-zenama-zrtvama-nasilja-i-zrtvama-obiteljskog-nasilja_Domine.pdf (Pristupljeno: 1. srpnja 2026.).

European Union Agency for Fundamental Rights (FRA), European Institute for Gender Equality (EIGE) i Eurostat (2024) *EU Gender-Based Violence Survey – Key Results. Experiences of Women in the EU-27.* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Dostupno na: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/eu_gender_based_violence_survey_key_results.pdf (Pristupljeno: 1. srpnja 2026.).

Eurostat (2026) *Positions held by women in senior management.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_05_61/default/table?lang=en&category=sdg.sdg_05 (Pristupljeno: 10. srpnja 2026.).

Eurostat (bez datuma) *Physical and sexual violence against women by age: SDG indicator 5.2.1 (sdg_05_11).* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_05_11/default/table?lang=en&category=sdg.sdg_05 (Pristupljeno: 24. lipnja 2026.).

Eurostat (bez datuma) *Sustainable Development Goals: Croatia – SDG 5 Gender Equality.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/sdgs/index.html?country=HR&goal=SDG5&ind=5&chart=line (Pristupljeno: 24. lipnja 2026.).

GREVIO (2023) *Osnovno evaluacijsko izvješće o zakonodavnim i drugim mjerama kojima se provode odredbe Konvencije Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (Istanbulska konvencija): Hrvatska.* Strasbourg: Council of Europe. Dostupno na: https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Socijalna%20politika/Obitelj%20i%20djeca/GREVIO/GREVIO%20IZVJE%C5%A0%C4%86E%20O%20PROVEDBI%20KONVENCIJE%20VE%20O%20SPRE%C4%8CAVANJU%20I%20BORBI%20PROTIV%20NASILJA%20NAD%20%C5%BDENAMA%20I%20NASILJA%20U%20OBITELJI%20ZA%20REPUBLIKU%20HRVATSKU.pdf (Pristupljeno: 1. srpnja 2026.).

IPU Parline (2021) *Global data on national parliaments. Compare dana on Parliaments – Percentage of women.* Dostupno na: https://data.ipu.org/compare/?field=current_women_percent&region=europe&structure=any__lower_chamber&chart=map&year_to=2021&sort=country_asc#; https://data.ipu.org/compare/?field=current_women_percent&region=europe&structure=any__lower_chamber&chart=map&year_to=2021&sort=country_asc (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

IPU Parline (2026) *Global data on national parliaments. Croatia – Croatian Parliament.* Dostupno na: https://data.ipu.org/parliament/HR/HR-LC01/data-on-women/ (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Joint Shadow Report on the Implementation of Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence against Women and Domestic Violence in Croatia (2022). Zagreb. Dostupno na: https://www.roda.hr/media/attachments/udruga/dokumenti/analize_izvjestaji/Joint%20shadow%20report_Croatia_2022.pdf (Pristupljeno: 1. srpnja 2026.).

Libela.org (bez datuma) *Stup srama.* Dostupno na: https://libela.org/stup-srama/ (Pristupljeno: 20. srpnja 2026.).

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2022) *Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu.* Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Dostupno na: https://prs.hr/application/uploads/Godi%C5%A1nje_izvje%C5%A1%C4%87e_2021_FINAL.pdf (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2024) *Rodna analiza parlamentarnih izbora 2024.* Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Dostupno na: https://www.prs.hr/application/uploads/Rodna_analiza_parlamentarnih_izb.%20%28prs%29%20-%20Copy%201.pdf (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2025a) *Rodna analiza lokalnih izbora 2025.* Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Dostupno na: https://www.prs.hr/application/uploads/Rodna_analiza_lokalnih_izbora_20.%20%28prs%29%20-%20Copy%201.pdf (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2025b) *Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2024. godinu.* Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Dostupno na: https://prs.hr/application/uploads/Izvjes%CC%8Cc%CC%81e_2024_CJELOVITO_FINAL_.pdf (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (2026) *Izvješće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2025. godinu.* Zagreb: Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Dostupno na: https://www.prs.hr/application/uploads/Izvjes%CC%8Cc%CC%81e_PRS_2025.pdf (Pristupljeno: 1. srpnja 2026.).

RODA (2022) *Inicijativa DOSTA! Nedostatak pristupa pobačaju omogućenog zakonom: slučaj Mirele Čavajda u Hrvatskoj.* Zagreb: RODA. Dostupno na: https://www.roda.hr/media/attachments/udruga/dokumenti/analize_izvjestaji/prijava_UN_ljudska_prava_Mirela_Cavajda.pdf (Pristupljeno: 17. srpnja 2026.).

RODA (2023) *Akcijski plan za reproduktivno zdravlje žena. Autorice: Petra Zore i Nives Rudar.* Zagreb: RODA. Dostupno na: https://www.roda.hr/media/attachments/udruga/projekti/radar/Akcijski_plan_za_reproduktivno_zdravlje_zena.pdf (Pristupljeno: 17. srpnja 2026.).

Sustainable Development Solutions Network (SDSN) (2025) *SDG Index: Croatia.* Dostupno na: https://dashboards.sdgindex.org/profiles/croatia/ (Pristupljeno: 24. lipnja 2026.).

Šipić, J. i Miloš, B. (2025) *Rodne dezinformacije tijekom izbornih kampanja 2024. i 2025.* Zagreb: CESI – Centar za edukaciju, savjetovanje i istraživanje. Dostupno na: https://cesi.hr/uploads/document/attachment/271/GenderFacts_izvjesce-zavrsno-rodne-dezinformacije_tijekom_izbornih_kampanja.pdf (Pristupljeno: 20. srpnja 2026.).

Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske (2026) *Godišnje izvješće o provedbi Nacionalnog plana za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine za godinu 2025.* Zagreb: Ured za ravnopravnost spolova Vlade Republike Hrvatske. Dostupno na: https://ravnopravnost.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/URS%202026/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20NPRS%20za%20razdoblje%20do%202027.%20godine,%20tijekom%202025..pdf (Pristupljeno: 16. srpnja 2026.).

06

Cilj 6. Čista voda i sanitarni uvjeti

Kratki pregled

Hrvatska širi vodnu infrastrukturu, ali sigurnost i dostupnost usluge nisu jednake za sve. U 2025. nesukladno je bilo 2,5 % uzoraka u javnoj distribuciji i 43,9 % u lokalnim vodovodima; to nisu udjeli stanovništva (HZJZ, 2026). Gubici vode rastu, a udio pročišćenih voda u ukupnom dotoku javne odvodnje pada s 83,2 % u 2021. na 81,9 % u 2025. (DZS, 2022a, 2022b, 2026a, 2026b; vlastiti izračun). Planovi i ulaganja važni su pomaci, no njihov uspjeh treba mjeriti sigurnom i priuštivom uslugom, kvalitetom ispusta i stanjem ekosustava. Civilno društvo doprinosi nadzoru i pripremi obnove rijeka; potrebno mu je osigurati rano sudjelovanje i javne odgovore na prijedloge.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska bilježi ograničen i neujednačen napredak u odabranim područjima Cilja 6. Infrastruktura se razvija, ali lokalni vodovodi, gubici, pročišćavanje i zaštita prava korisnika zahtijevaju snažniju provedbu.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Posljednje dostupno stanje	Trend
Zdravstvena ispravnost pitke vode – nesukladni uzorci	Javna distribucija: 2,1 %; lokalni vodovodi: 39,2 %	2025.: javna distribucija 2,5 %; lokalni vodovodi 43,9 %	
Učinkovitost vodoopskrbe – gubici vode	201,6 mil. m³; 39,5 % ukupne vode za opskrbu*	2025.: 232,3 mil. m³; 40,9 % ukupne vode za opskrbu*	
Pročišćavanje u javnoj odvodnji	296,8 mil. m³; 83,2 % ukupnih otpadnih voda*	2025.: 286,6 mil. m³; 81,9 % ukupnih otpadnih voda*	
Provedba zaštite i obnove voda	Prethodni planski ciklus; ulaganja kroz NPOO	Plan do 2027. (2023.) i akcijski plan gubitaka (2024.); učinke treba pratiti po mjerama	
Prava korisnika i sudjelovanje civilnog društva	JEDRO: istraživanje vodnih usluga i sudjelovanja	2025.–2026.: pritužbe zbog nedostupnosti i prekida; Korana – kartirano 74 barijere, bez dokaza nacionalnog trenda	

* Vlastiti izračuni iz DZS-ovih agregata. Uzorci nisu stanovnici; promjene obuhvata monitoringa ograničavaju usporedbu. Žuta za kvalitativne pokazatelje označava mješovito stanje i nedostatnu dokazivost napretka, a ne izmjerenu stagnaciju.

Trendovi i preporuke

1. Sigurnost i dostupnost vode. Pozitivno: javna mreža ima nizak udio nesukladnih uzoraka. Negativno: lokalni sustavi znatno su rizičniji. Preporuka: prioritetno sanirati nesigurne sustave i pratiti prekide.

2. Gubici vode. Pozitivno: donesen je akcijski plan. Negativno: rastu količina i agregatni udio gubitaka. Preporuka: financiranje vezati uz provjerene vodne bilance i smanjenje gubitaka.

3. Pročišćavanje. Pozitivno: mreža i broj uređaja rastu. Negativno: pada udio pročišćenih voda. Preporuka: pratiti stvarne priključke, opterećenje i usklađenost ispusta.

4. Zaštita i obnova. Pozitivno: postoji novi planski okvir. Negativno: plan nije dokaz obnove. Preporuka: objaviti rezultate mjera i stanje vodnih tijela.

5. Korisnici i OCD-i. Pozitivno: postoji neovisan nadzor. Negativno: dostupnost i cijene ostaju problem. Preporuka: socijalna zaštita i rano sudjelovanje uz javne odgovore.

Analiza stanja

Obuhvat i sigurnost vode

Odabrana su tri područja javnih i stručnih rasprava: sigurna i dostupna vodoopskrba, učinkovite komunalne usluge te zaštita voda i javno upravljanje. Pet pokazatelja obuhvaća podciljeve 6.1, 6.3, 6.4, 6.6 i 6.b; ne predstavlja potpunu ocjenu Cilja 6. Prekogranična suradnja i ukupni vodni stres zahtijevaju zasebno praćenje.

HZJZ za 2021. bilježi 2,1 % nesukladnih uzoraka u javnoj distribuciji prije izuzeća dopuštenih odstupanja te 39,2 % u lokalnim vodovodima. U 2025. udjeli su 2,5 % od 8.877 i 43,9 % od 442 uzorka. Različiti parametri, izuzeća i uzorkovanje ograničavaju izravno tumačenje promjene; nalazi ipak potvrđuju velik jaz među sustavima. Treba objavljivati obuhvat i provedbu plana uzorkovanja te broj stvarno priključenih stanovnika i prekide, posebno u ruralnim i otočnim područjima (HZJZ, 2022, 2026).

Učinkovitost i pročišćavanje

Gubici rastu s 201,6 na 232,3 mil. m³, uz produljenje vodoopskrbne mreže s 47.327 na 51.605 km. Omjer gubitaka i ukupne vode za opskrbu (zahvaćene i preuzete) raste s 39,5 % na 40,9 %. To je agregatni izračun iz DZS-a, a ne regulatorna bilanca neprihodovane vode; ne razdvaja fizičke i prividne gubitke ni učinak preuzimanja među isporučiteljima. Potrebne su usporedive bilance po isporučitelju i normalizirani stvarni gubici (DZS, 2022a, 2026a; Hrvatske vode, 2024).

Mreža odvodnje raste s 13.664 na 16.290 km, a broj uređaja sa 183 na 214. Ipak, pročišćene količine padaju s 296,8 na 286,6 mil. m³; ukupni dotok iznosi 356,5 odnosno 350,1 mil. m³. Udio pročišćenih voda zato pada na 81,9 %. Oborinske i druge vode utječu na dotok; ovaj omjer ne mjeri priključenost stanovništva, stupanj pročišćavanja ni usklađenost s propisima EU-a. Ulaganja treba vrednovati po aglomeraciji, prema radu uređaja i uklonjenom onečišćenju (DZS, 2022b, 2026b).

Od planova do prava i zdravih ekosustava

Plan upravljanja vodnim područjima do 2027. i akcijski plan gubitaka iz 2024. stvaraju okvir, ali donošenje nije ishod (Vlada RH, 2023; Hrvatske vode, 2024). Za mjere treba objaviti rokove, izvršenje i rezultate te ekološko i kemijsko stanje vodnih tijela iz istog ciklusa monitoringa. U ovom pregledu nije potvrđena usporediva serija stanja vodnih tijela za početnu i završnu godinu; iz komunalnih pokazatelja zato ne izvodimo ocjenu svih voda. Zaštitu izvorišta i obnovu rijeka valja povezati sa sušama i sezonskim turističkim pritiscima. Kartiranje 74 barijere na Korani priprema obnovu, ali ne dokazuje uklanjanje barijera ni nacionalno poboljšanje (Zelena akcija, 2025).

Pritužbe dokumentiraju prekide, nepokrivenost mrežom i obustave isporuke, uz nedostatak usporedivih podataka o cijenama; nisu reprezentativna procjena učestalosti problema (Pučka pravobraniteljica, 2026). Isporučitelji i lokalne vlasti trebaju zaštititi minimalnu opskrbu i priuštivost, objaviti socijalne mjere i rješavanje pritužbi te uključiti korisnike i OCD-e prije odluka. JEDRO je primjer takvog doprinosa, a ne nacionalni indeks sudjelovanja (Zelena akcija, bez datuma).

Literatura

Državni zavod za statistiku (DZS) (2022a) *Skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode u 2021.* OEN-2022-1-2. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29092 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2022b) *Javna odvodnja u 2021.* OEN-2022-1-3. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29090 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2026a) *Skupljanje, pročišćavanje i distribucija vode u 2025.* OEN-2026-1-2. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121567 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2026b) *Javna odvodnja u 2025.* OEN-2026-1-3. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121569 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Hrvatske vode (2024) *Nacionalni akcijski plan smanjenja gubitaka vode u Republici Hrvatskoj.* Dostupno na: https://www.voda.hr/sites/default/files/2024-07/Nacionalni%20akcijski%20plan%20smanjenja%20gubitaka_(NAPSG).pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) (2022) *Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2021. godinu.* Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2022/08/IZVJESTAJ-O-ZDRAVSTVENOJ-ISPRAVNOSTI-VODE-ZA-LJUDSKU-POTROSNJU-U-REPUBLICI-HRVATSKOJ-ZA-2021.pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ) (2026) *Izvještaj o zdravstvenoj ispravnosti vode za ljudsku potrošnju u Republici Hrvatskoj za 2025. godinu.* Dostupno na: https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2026/07/IZVJESTAJ_Voda-za-ljudsku-potrosnju_2025-web-2.pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2026) *Pravo na adekvatno stanovanje – 2025.* Izvješće za 2025. godinu. Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/pravo-na-adekvatno-stanovanje-2025/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Vlada Republike Hrvatske (2023) *Odluka o donošenju Plana upravljanja vodnim područjima do 2027.* Narodne novine, 84/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_07_84_1335.html (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Zelena akcija (2025) *Uspješno završen projekt kartiranja barijera na rijeci Korani.* 30. siječnja. Dostupno na: https://zelena-akcija.hr/hr/vijesti/uspjesno-zavrsen-projekt-kartiranja-barijera-na-rijeci-korani (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Zelena akcija (bez datuma) *JEDRO – O projektu.* Dostupno na: https://jedro.zelena-akcija.hr/o-projektu/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

07

Cilj 7. Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve

Kratki pregled

Ukupna potrošnja električne energije u RH raste već nekoliko godina zaredom zbog niza faktora koji uključuju porast temperatura zbog klimatskih promjena i globalnog zatopljenja, snažnog pritiska turizma na elektroenergetsku mrežu (pogotovo tijekom ljetnih mjeseci) te procesa elektrifikacije prometa i investicija u digitalizaciju (prvenstveno potrošnja iz rastućeg broja podatkovnih centara). Ovi aspekti neizostavno su usko povezani sa razvojnom orijentacijom RH koja je trenutno usmjerena na gospodarski rast što otvara brojna pitanja o održivosti scenarija koji prekoračuju ekološka ograničenja i kapacitete postojeće infrastrukture prvenstveno u sferi javnih usluga.

Unatoč rastu cijena električne energije zbog geopolitičkih tenzija i ratova koji su utjecali na opskrbu (Ukrajina, Iran), cijena je za potrošače u RH ostala relativno niska i pristupačna radi mjera ublažavanja i subvencija Vlade RH. Primjerice, 11. paket mjera donesen u rujnu 2026 godine donosi mjere povezane s električnom energijom za koje je osigurano 126,4 milijuna eura, a za plin i toplinsku energiju 43,7 milijuna eura. Većina (oko 60%) ukupno raspoložive električne energije u Hrvatskoj danas dolazi iz obnovljivih izvora energije (hidroelektrane, energija vjetra, sunčeva energija) koje nastavljaju snažan rast uz manje oscilacije. Evidentna je potreba za daljnjim razvojem novih proizvodnih kapaciteta te sustava za pohranu energije kako bi se povećala energetska neovisnost i otpornost sustava te trajno smanjila ovisnost o fosilnim gorivima. S druge strane, klimatske promjene i ograničeni ekološki kapaciteti ne jamče neograničeni rast i stabilnost opskrbe električne energije. Unatoč postojećoj i usvojenoj legislativi, proizvodnja i dijeljenje energije putem instrumenata građanske energije poput energetskih zajednica još uvijek nije uzelo zamah te su tek sredinom 2026 godine započeli prvi takvi pokušaji u praksi.

Ocjena stanja

Hrvatska bilježi spori i postepeni napredak u ispunjavanju Cilja 7, uz nedostatke vezane uz stalni i uzastopni rast potrošnje energije, veći uvoz energije te ranjivost na klimatske promjene i vremenske prilike. Premda u padu, rizik od energetskog siromaštva i dalje postoji za najmanje 6% građana, a dijeljenje energije putem energetskih zajednica je tek u začecima.

Tri ključna pokazatelja

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
1. Udio obnovljivih izvora energije u ukupnoj potrošnji energije	53%	2024. 58% (EUROSTAT)	
2. Stopa energetskog siromaštva	5.8%	2024. 6.2% (EEA)	

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
3. Emisije CO2 iz izgaranja goriva po ukupnoj proizvodnji električne energije (MtCO2/TWh)	1.21	2024. 1.26 (SDG Report 2026)	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1.

Glavni pozitivni trend: Stalni i kontinuirani rast udjela proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora

Glavni negativni trend: Struktura vlasništva nad proizvodnjom električne energije iz obnovljivih izvora (primarno privatno vlasništvo, usmjereno opskrbi najboljeg ponuđača a ne potrebe zajednice) i nedovoljno poticaja raznim oblicima građanske energije da uzmu zamah lakšom provedbom legislative vezane uz energetske zajednice.

Ključna preporuka: Omogućiti masovno dijeljenje energije putem energetskih zajednica i uključenje građana u proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora energije. To bi vodilo manjem okolišnom otisku proizvodnje energije i većoj otpornosti lokalnih zajednica spram potencijalno rastućih cijena električne energije i nestabilnosti vezanih uz ranjivost elektronenergetske infrastrustrukture u kontekstu klimatskih promjena.

Pokazatelj 2.

Glavni pozitivni trend: Uz manje fluktuacije stopa rizika od energetskog siromaštva stagnira. Moguće je da će novi Zakon o tržištu električne energije proizvesti pozitivan učinak kroz niz mjera koje smanjuju rizik od siromaštva i spriječiti manju pristupačnost električne energije za ranjive skupine.

Glavni negativni trend: Mjere usmjerene prema smanjenju energetskog siromaštva nisu socijalno osjetljive i ne dolaze do najranjivijih skupina i korisnika. Gotovo isključivo usmjerene na programe povećanja energetske efikasnosti one ne uključuju cijeli niz socijalno osjetljivih mjera za povećanje otpornosti krajnjih korisnika.

Ključna preporuka: Osigurati sistematsko i detaljno praćenje efikasnosti mjera te povećati broj alata i prilagoditi ih potrebama najranjivijih skupina. Neophodno je uključivanje više dionika, proširenje mjera izvan okvira povećanja energetske efikasnosti i provedba participativnih procesa koje poboljšavaju efekt mjera i politika.

Pokazatelj 3

Glavni pozitivni trend: emisije CO2 vezane uz proizvodnju električne energije ne rastu značajno.

Glavni negativni trend: Obzirom na veliki neiskorišteni solarni potencijal, smanjenje emisija CO2 u Hrvatskoj se kreće jako sporo i uz nedovoljna ulaganja i nedostatne mjere države, dok su prosječne per capita emisije još uvijek znatno više od globalnog prosjeka i nedostatne za pravovremeno postizanje klimatske neutralnosti.

Ključna preporuka: I dalje značajnije povećati udio obnovljivih izvora energije kroz robusnija ulaganja javnih sredstava u nove kapacitete te omogućavanje masovnijeg uključivanja građana kroz formate građanske energije i masovnije investiranje građana. Osim toga, potrebno je smanjiti uvoz električne energije iz susjednih zemalja koja su proizvedena iz fosilnih goriva (npr. BiH).

Analiza stanja

Ukupna potrošnja električne energije u prvom kvartalu 2026. iznosila je 5.096 GWh, što je za 99 GWh ili 1,98 % više nego u istom razdoblju prethodne godine. Također, prema izvješću Hrvatskog operatora prijenosnog sustava (HOPS), Hrvatska je u kolovozu 2026. zabilježila povijesni satni maksimum potrošnje električne energije od 3.400,5 MWh u 21 sat, čime su ljetni maksimumi i službeno prestigli zimska vršna opterećenja. Primjerice, vremenske prilike direktno su utjecale na potrošnju pa je potrošnja bila manja u zimi, a veća u ljetnim mjesecima. Istovremeno, one su utjecale na manju proizvodnju iz hidroelektrana i NE Krško koja je privremeno smanjila svoju proizvodnju. Tako je u ljetnim mjesecima Hrvatska povećala uvoz električne energije, iako je u proizvodnji rastao i udio iz solarnih kapaciteta. Primjerice, hidroelektrane i ostali obnovljivi izvori energije, u prvom kvartalu 2026. godine osigurali su 62,2 % ukupno raspoložive energije u hrvatskom elektroenergetskom sustavu. Prvi kvartal 2026. obilježilo je i uključivanje baterijskih spremnika energije u elektroenergetski sustav gdje je evidentiran 1 GWh isporučene energije.

Elektroenergetski sustav u RH pokazuje određene slabosti obzirom na osiguravanje pouzdane i stabilne opskrbe energije u kontekstu klimatskih promjena i njihovog utjecaja na vremenske prilike i ponašanje potrošača. Također, unatoč stabilnoj gospodarskoj prognozi te rastu proizvodnje i potrošnje i dalje je oko 6% građana RH u riziku od energetskog siromaštva što i dalje ne zadovoljava ravnopravnu opskrbu električnom energijom za sve građane i posebno za najranjivije skupine.

Novi zakon o Tržištu električne energije namjerava među ostalim i uvesti veći broj alata za zaštitu potrošača od visokih kratkoročnih cijena električne energije (prvenstveno vezano uz značajan utjecaj cijena fosilnih goriva na cijenu i nemogućnost boljeg odražavanja jeftinijih obnovljivih izvora energije na konačnu cijenu). Istim zakonom namjerava se uvesti i zabrana isključivanja električne energije ugroženim kupcima i kupcima pogođenima energetskim siromaštvom.

Zakon o tržištu električne energije omogućava i udruživanje u skupine aktivnih kupaca i energetske zajednice, no šira primjena i provedba se kreće presporo zbog administrativnih prepreka i prilagodbe sustava operatora (HEP-ODS). Energetske zajednice su instrument koji omogućava udruživanje građana koji mogu samostalno i zajednički proizvoditi jeftiniju i čistu energiju te povećati vlastitu autonomnost i otpornost lokalne zajednice te smanjiti stopu energetskog siromaštva.

Budući da HEP (Hrvatska Elektroprivreda) kao javno poduzeće igra glavnu i ključnu ulogu u proizvodnji električne energije u Hrvatskoj, u javnom je interesu da ta energija bude čista, pristupačna i dostupna svima. Radi povećane potrošnje (koja nerijetko zahtijeva i više uvoza) te volatilnosti dostupnosti hidroenergije i nuklearne energije, potrebno je hitno povećati javna ulaganja u obnovljive izvore energije, omogućiti građanima da se udružuju u energetske zajednice i zajednički proizvode energiju te posljedično smanjiti ugljični otisak proizvodnje energije. Trend povećane potrošnje električne energije potrebno je smanjiti poticajnim mjerama koje smanjuju prekomjernu potrošnju te potiču i građane, poduzeća i industriju na racionalno korištenje energije. U uvjetima nesigurnih geopolitičkih okolnosti, volatilnosti tržišta i nepredvidivih vremenskim prilika, pouzdanu, čistu i svima dostupnu energiju moguće je osigurati kroz namjenske mjere smanjenja potrošnje.

Literatura

Energetski institut Hrvoje Požar (2026) *Energija u Hrvatskoj 2024.* Godišnji energetski pregled. Dostupno na: https://eihp.hr/wp-content/uploads/2026/01/Energija-u-HR-2024_web.pdf.

European Environment Agency (2025) *Energy poverty.* Dostupno na: https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/croatia/energy-poverty (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Eurostat (bez datuma) *Additional data.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/database/additional-data#Short%20assessment%20of%20renewable%20energy%20sources%20(SHARES); https://ec.europa.eu/eurostat/web/energy/database/additional-data (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

GreenPaths (bez datuma) *The hub.* Dostupno na: https://greenpaths.info/the-hub/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

HEP grupa (2021) *Annual and sustainability report.* Dostupno na: https://www.hep.hr/UserDocsImages/dokumenti/Izvjesce%20o%20odrzivosti/HEP_2021_Annual_Sustainability.pdf.

HEP Opskrba (bez datuma) *Electricity sources.* Dostupno na: https://www.hep.hr/opskrba/electricity-market/eletricity-market/electricity-sources/1474 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Hrvatski operator prijenosnog sustava (HOPS) (bez datuma) *Elektroenergetski podaci.* Dostupno na: https://www.hops.hr/elektroenergetski-podaci (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Institut za političku ekologiju (bez datuma) *Zajedno za puni pogon: Građani su spremni za energetsku tranziciju no sustav ih još uvijek koči.* Dostupno na: https://ipe.hr/aktivnosti/zajedno-za-puni-pogon-gradani-su-spremni-za-energetsku-tranziciju-no-sustav-ih-jos-uvijek-koci/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

International Energy Agency (bez datuma) *Croatia - CO2 Emissions & Per Capita Data.* Dostupno na: https://www.iea.org/countries/croatia/emissions (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Kulišić, B. (2025) *Sector analyses. Energy – renewable energy sources.* Ekonomski institut, Zagreb, lipanj. Dostupno na: https://www.eizg.hr/userdocsimages/publikacije/serijske-publikacije/sector-analyses/sa_energy_2025.pdf.

Ministarstvo gospodarstva (2026) *Vlada RH usvojila 11. paket mjera: Energetske mjere vrijedne 170,14 milijuna eura, sidrena cijena proširuje se na sve proizvode i usluge.* Dostupno na: https://mingo.gov.hr/vijesti/vlada-rh-usvojila-11-paket-mjera-energetske-mjere-vrijedne-170-14-milijuna-eura-sidrena-cijena-prosiruje-se-na-sve-proizvode-i-usluge/10430 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Novi list (2025) *Hrvatska dobila definiciju energetskog siromaštva. Čak sedam posto kućanstava nije u stanju osigurati grijanje preko zime.* Dostupno na: https://www.novilist.hr/novosti/hrvatska-dobila-definiciju-energetskog-siromastva-cak-sedam-posto-kucanstava-nije-u-stanju-osigurati-grijanje-preko-zime/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Obnovljivi izvori energije Hrvatske (2025) *Electricity production from fossil power plants down by 51.6%, hydropower by 23%, while imports reached 32% in June – RESC Q2 Report.* Dostupno na: https://oie.hr/en/electricity-production-from-fossil-power-plants-down-by-51-6-hydropower-by-23-while-imports-reached-32-in-june-resc-q2-report/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Obnovljivi izvori energije Hrvatske (2026) *Sunce raste, ali uvoz dominira: Hrvatska u lipnju 32,7 % električne energije osigurala iz inozemstva.* Dostupno na: https://oie.hr/sunce-raste-ali-uvoz-dominira-hrvatska-u-lipnju-327-elektricne-energije-osigurala-iz-inozemstva/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Rogulj, I., Kuhar, M. i Eppert, M. (2021) *Analiza energetskog siromaštva u Hrvatskoj.* DOOR, srpanj. Dostupno na: https://www.door.hr/wp-content/uploads/2021/08/Analiza-energetskog-siromastva-u-RH.pdf.

Sustainable Development Solutions Network (2026) *Sustainable Development Report 2026.* Dostupno na: https://dashboards.sdgindex.org/profiles/croatia/fact-sheet/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Zelena energetska zadruga (ZEZ) (2024) *Pravni okvir za energetske zajednice.* Dostupno na: https://www.zez.coop/pravni-okvir-za-energetske-zajednice/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

08

Cilj 8. Dostojanstvena radna mjesta i gospodarski rast

Kratki pregled

Promatrajući ključne makroekonomske pokazatelje Hrvatska je od 2021. ostvarila kontinuiran napredak. BDP po stanovniku je narastao s 14.750 EUR (2021.) na 17.590 EUR (2025.), stopa zaposlenosti sa 68,6% (2021.) na 74,4% (2025.) dok je stopa dugotrajne nezaposlenosti smanjena s 2,7% (2021.) na 1,8% (2025.) te je udio u stanovništvu mladih koji ne rade, ne obrazuju se niti se osposobljavaju (tzv. NEET) pao s 14,9% (2021.) na 10,8% (2025.). S druge strane, pokazatelji koji su povezani s dostojanstvenim radnim mjestima ukazuju manji napredak ili pogoršanje. Udio formalne zaposlenosti je smanjen sa 1,7% (2021.) na 1,2% (1,2%), dok su s druge strane smrtne ozljede porasle u istom razdoblju, te je stopa rizika od siromaštva zaposlenih porasla s 4,9% (2021.) na 7,9 (2025.). Donesen je niz strateških i zakonodavnih dokumenata, Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje 2021.-2027., Nacionalni program za suzbijanje neprijavljenoga rada 2021.–2024., novi Zakon o suzbijanju neprijavljenoga rada iz 2022. te izmjene Zakona o radu kao i uspostavljanje Ureda za socijalno partnerstvo. Nažalost, zastupljenost OCD-a u tijelima koja prate provedbu ključnih programa i planova nije ostvarena. Stoga je ključno usmjeriti dodatne napore prema osiguravanju dostojanstva radnih mjesta, u čemu OCD-i mogu dati ključan doprinos te ih je potrebno uključiti u provedbena tijela relevantnih nacionalnih politika.

Ocjena stanja

Napredak Hrvatske u ostvarenju ***Cilja održivog razvoja 8. Dostojanstvena radna mjesta i gospodarski rast***, može se ocijeniti pozitivnim prije svega povezano s makroekonomskim pokazateljima vezano za gospodarski rad i zapošljavanje. S druge strane, kada se promatraju aspekti dostojanstvenog rada, kvalitete radnih mjesta napredak je ograničen ili negativan.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
1. Udio neformalne zaposlenosti u ukupnoj zaposlenosti, prema sektoru i spolu	1,7%	2024.: 1,2%	
2. Smrtne i nesmrtne ozljede na radu na 100.000 radnika, prema spolu i migracijskom statusu.	Smrtne ozljede: 2,18 na 100.000 radnika, ukupno	2024.: Smrtne ozljede: 2,79 na 100.000 radnika, ukupno	
3. Definiran strateški smjer i jasne javne politike u sektoru	Usvojen Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje (ZNRZ) za razdoblje 2021.–2027.	Izvješće o provedbi Nacionalnog plana (ZNRZ) zadnji put objavljeno u 2024. godini (za 2023. godinu)	
4. Uključivanje organizacija civilnog društva u donošenje i provedbu javnih politika povezanih s SDG Ciljem 8.	Ključna tijela za donošenje i praćenje relevantnih javnih politika (Radna skupina za praćenje Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje 2021.–2027., Nacionalno vijeće za zaštitu na radu) ne uključuju predstavnike OCD-a	Zastupljenost OCD-a u navedenim tijelima i dalje nije osigurana. Jedini predstavnici osim javnih tijela su predstavnici udruženja poslodavaca i sindikata. Jedino je osigurana zastupljenost OCD u Nacionalnom odboru za suzbijanje trgovanja ljudima	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1: Udio neformalne zaposlenosti u ukupnoj zaposlenosti, prema sektoru i spolu

Glavni pozitivni trend: Ukupno gledajući udio je s 1,7% u 2021. godini smanjen na 1,2% u 2024. godini.

Glavni negativni trend: Udio je i dalje višestruko veći kod žena (1,8% u 2024.) nego kod muškaraca (0,6% u 2024. godini).

Ključna preporuka: Intenzivirati mjere za smanjenje neformalne zaposlenosti među ženama, kroz ciljano utvrđivanje u kojim poslovima su posebno ugrožene te ciljane porezne i mjere (samo)zapošljavanja kako bi se potaknulo formalno zapošljavanje.

Pokazatelj 2: Smrtne i nesmrtne ozljede na radu na 100.000 radnika, prema spolu i migracijskom statusu

Glavni pozitivni trend: Nacionalno vijeće za zaštitu na radu otvorilo je pitanja sigurnog osposobljavanja stranih radnika koji ne poznaju hrvatski ili engleski jezik, njihova zdravstvenog stanja, rada na visokim temperaturama i izloženosti azbestu.

Glavni negativni trend: Porast smrtnih ozljeda za 28% u 2024. godini u odnosu na 2021. godinu, pri čemu je posebno izražen porast kod žena, za 184% u promatranom razdoblju. Pri tome je pojavnost smrtnih ozljeda na radu u Hrvatskoj za otprilike 60% veća od EU27 prosjeka.

Ključna preporuka: Provesti reviziju učinkovitosti postojećeg sustava zaštite na radu, a posebice u djelatnostima s istaknutom pojavnosti smrtnih i nesmrtnih ozljeda. Potrebno je u praćenje pojavnosti obuhvatiti radnike prema migrantskom statusu te utvrditi razloge značajnog povećanja smrtnosti kod žena.

Pokazatelji 3-4: Definiran strateški smjer i jasne javne politike u sektoru te uključivanje organizacija civilnog društva u donošenje i provedbu javnih politika povezanih s Ciljem 8.

Glavni pozitivni trend: Strateški smjer je definiran u Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje (ZNRZ) za razdoblje 2021.–2027. pri čemu je eksplicitno navedena povezanost ciljeva s Ciljem 8 SDG.

Glavni negativni trend: Praćenje ostvarenja se ne prati kontinuirano, zadnje vrijednosti za 2023 (i u nekim slučajevima 2023.) godinu su objavljene u 2024. godini pri čemu je ostvarenje vrijednosti pokazatelja vrlo skromno pozitivno ili negativno. Predstavnici organizacija civilnog društva i dalje nisu zastupljeni u tijelima koji prate provedbu ključnih nacionalnih strateških dokumenata i planova povezanih s Ciljem 8.

Ključna preporuka: Osigurati zastupljenost predstavnika OCD-a, uz predstavnike poslodavaca i sindikata u svim tijelima za donošenje i praćenje relevantnih politika i provedbenih programa i planova.

Analiza stanja

Promatrajući makroekonomske pokazatelje provedbe ***Cilja održivog razvoja 8. Dostojanstvena radna mjesta i gospodarski rast***, kao što su *Godišnja stopa rasta realnog BDP-a po stanovniku, Prosječna zarada zaposlenih po satu, Stopa zaposlenosti i nezaposlenosti*, Hrvatska ostvaruje pozitivne pomake. No kada se promatraju pokazatelji kojima se promatra osiguravanje dostojanstvenog rada, slika je drugačija.

Udio neformalne zaposlenosti kontinuirano se smanjuje s 1,7% u 2021. na 1,6% u 2022., 1,4% u 2023. i 1,2% u 2024. godini8. Takvo kretanje može biti povezano s rastom formalne zaposlenosti i nedostatkom radnika. Od 2023. primjenjuje se i Zakon o suzbijanju neprijavljenoga rada, kojim su ojačani inspekcijski i korektivni mehanizmi te uvedena javna objava poslodavaca kod kojih je utvrđen neprijavljeni rad. Problem ostaje izrazita rodna razlika pri čemu je stopa od 1,8% među ženama u 2024. tri puta viša od stope među muškarcima od 0,6%. To upućuje na koncentraciju žena u oblicima rada koji lakše ostaju izvan punog radnopravnog i socijalnog osiguranja, primjerice u povremenim uslugama, poslovima skrbi, radu u kućanstvima ili statusu pomažućih članova obitelji.

Kod smrtnih ozljeda na radnom mjestu kretanje pokazatelja nije linearno, no prisutna je visoka i nestabilna pojavnost s pogoršanjem na kraju promatranog razdoblja (2024., zadnji dostupni podaci). Muškarci su i dalje znatno izloženiji zbog veće zastupljenosti u građevinarstvu, prometu, industriji i poljoprivredi, dok značajan porast kod žena, iako u apsolutnom broju značajno manji nekog kod muškaraca, zahtjeva posebnu pažnju. Dostupni podaci za Hrvatsku ne prate migracijski status zaposlenih, a što je bitan nedostatak jer broj stranih radnika brzo raste, uključujući u djelatnostima s povećanim rizikom, dok jezične prepreke, kratko osposobljavanje i ovisnost o poslodavcu mogu otežati razumijevanje pravila zaštite i prijavljivanje nesigurnih uvjeta.

Promatrajući institucionalni okvir za provedbu relevantnih javnih politika povezanih s Ciljem 8, Hrvatska je najkonkretnije intervenirala u području neprijavljenog rada i uređenja radnih odnosa. Vlada RH je u prosincu 2021. donijela krovni **Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje 2021.-2027.** kojim su objedinjena četiri cilja: kvaliteta radnih mjesta, zaštita zdravlja i sigurnost na radu, kompetencije radne snage te pristup tržištu rada. Iste godine Vlada je donijela i Nacionalni program za suzbijanje neprijavljenoga rada 2021.–2024., s 14 mjera i 27 aktivnosti, dok je ključni rezultat bio poseban **Zakon o suzbijanju neprijavljenoga rada iz 2022.**, koji je obuhvatio i potpuno neprijavljen rad i djelomično neprijavljivanje. Izmjenama **Zakona o radu**, koje se većinom primjenjuju od početka 2023., ograničeno je uzastopno sklapanje ugovora na određeno na najviše tri ugovora i ukupno tri godine, uz obuhvat povezanih poslodavaca. Od 2024. posebno

8 Vrijednosti pokazatelja prema 13. ICLS, ILO (Međunarodna organizacija rada); zadnji dostupan podatak je za 2024. godinu

je uređen rad putem digitalnih platformi. Uvedeni su evidencija platformi i agregatora, solidarna odgovornost platforme za pojedine obveze agregatora, zakonska pretpostavka postojanja radnog odnosa te obveze transparentnosti algoritamskog upravljanja, ljudskog nadzora i procjene rizika za zdravlje radnika. U području politika vezanih za kolektivno pregovaranje, Vlada RH je 2025. osnovala **Ured za socijalno partnerstvo**, dok akcijski plan za promicanje kolektivnog pregovaranja tek treba razviti.

Zastupljenost OCD-a izvan sindikata i udruga poslodavaca nije jednako osigurana u tijelima za praćenje relevantnih politika. Nacionalno vijeće za zaštitu na radu ima tripartitni sastav ima tri predstavnika države te po dva poslodavaca i radnika (sindikata). Za radnu skupinu Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje 2021.-2027. dokument o imenovanju članova navodi javna tijela, ustanove, gospodarska udruženja i socijalne partnere. Sudjelovanje OCD-a ostvareno je u Nacionalnom odboru za suzbijanje trgovanja ljudima iz 2025., kao i Odboru za praćenje programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2021.-2027.", uključujući područja nezaposlenosti i integracije marginaliziranih skupina.

Kao ključnu preporuku ističemo potrebu za intenziviranjem napora i mjera povezanih s dostojanstvenim radnim mjestima, posebice po pitanju neformalnog zapošljavanja, zaštite na radu te aktivno uključiti OCD-e u mehanizme praćenja politika u tom području.

Literatura

Državni zavod za statistiku (2025) *Napredak prema ostvarenju ciljeva održivog razvoja.* Zagreb: Državni zavod za statistiku. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/y00ddpwc/sdg-2025_hr.pdf.

European Commission (2026) *2026 Country Report – Croatia. Commission Staff Working Document, SWD(2026) 211 final, 3. lipnja.* Brussels: European Commission. Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=CELEX:52026SC0211.

Eurostat (bez datuma) *Data Browser: Goal 8 – Decent work and economic growth (sdg_08) [baza podataka].* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/tb_eu?sort=category&lang=en&subtheme=sdg.sdg_08&display=list.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2021) *Nacionalni plan za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine.* Zagreb: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. Dostupno na: https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Godi%C5%A1nji%20planovi%20i%20strate%C5%A1ka%20izvje%C5%A1%C4%87a/26.11.Prijedlog%20Nacionalnog%20plana.pdf.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2023) *Izvješće o provedbi Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine, za 2021. i 2022. godinu.* Zagreb: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. Dostupno na: https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/strategije-planovi-programi-izvjesca-statistika/nacionalni-planovi/12135.

Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike (2024) *Izvješće o provedbi Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine, za 2023. godinu.* Zagreb: Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike. Dostupno na: https://mrosp.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Glavno%20tajni%C5%A1tvo/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20Nacionalnog%20plana%20za%20rad%20za%C5%A1titu%20na%20radu%20i%20zapo%C5%A1ljavanje%202021-2027.%20za%202023.%20godinu.pdf?vel=253425.

United Nations Statistics Division (bez datuma) *Global SDG Indicators Data Platform: SDG Analytics [baza podataka i alat za usporedbu trendova].* Dostupno na: https://unstats.un.org/sdgs/dataportal/analytics/CompareTrendsOneSeries.

Ured za udruge Vlade Republike Hrvatske (2022) *Poziv na predlaganje predstavnika OCD-a za članove i zamjene članova u Odbor za praćenje Programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021.–2027., 28. listopada.* Dostupno na: https://udruge.gov.hr/vijesti/poziv-na-predlaganje-predstavnika-ocd-a-za-clanove-i-zamjene-clanova-u-odbor-za-pracenje-programa-ucinkoviti-ljudski-potencijali-2021-2027/5584.

Vlada Republike Hrvatske (2019) *'Odluka o osnivanju Nacionalnog vijeća za zaštitu na radu', Narodne novine, 27/2019, dokument 548, 20. ožujka.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_548.html.

Vlada Republike Hrvatske (2020) *'Odluka o osnivanju Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima', Narodne novine, 136/2020, dokument 2593, 9. prosinca.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_12_136_2593.html.

Vlada Republike Hrvatske (2021) *'Odluka o donošenju Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine, za razdoblje od 2021. do 2024. godine', Narodne novine, 131/2021, dokument 2199, 3. prosinca.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_12_131_2199.html.

Vlada Republike Hrvatske (2023) *Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi ciljeva Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030.* Zagreb: Vlada Republike Hrvatske. Dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/2016/Sjednice/2023/Lipanj/229%20-%20sjednica%20VRH/2%20CRO%20VNR%202023%20HR.pdf.

Vlada Republike Hrvatske (2023) *'Odluka o izmjeni Odluke o osnivanju Nacionalnog vijeća za zaštitu na radu', Narodne novine, 36/2023, dokument 604, 29. ožujka.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_36_604.html.

Vlada Republike Hrvatske (2025) *'Odluka o izmjeni Odluke o osnivanju Nacionalnog vijeća za zaštitu na radu', Narodne novine, 19/2025, dokument 172, 5. veljače.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_02_19_172.html.

Vlada Republike Hrvatske (2025) *'Rješenje o razrješenju predsjednice, dijela članova i zamjenika članova i imenovanju predsjednika, dijela članova i zamjenika članova Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima', Narodne novine, 129/2025, dokument 1867, 15. listopada.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_10_129_1867.html.

09

Cilj 9. Industrija inovacije i infrastruktura

Kratki pregled

Hrvatska industrija postepeno prolazi kroz zelenu tranziciju, no i dalje se suočava sa izazovima vezanim uz povećanu i intenzivnu potrošnju energije te nizak udio cirkularne ekonomije. Premda se industrijska politika nominalno zasniva na tehnološkim inovacijama, dostupnost i raširenost koristi za građane kao krajnje korisnike i dalje je prilično ograničena i nije raspoređena kroz cijeli lanac opskrbe u velikom broju sektora. Najveći izazovi još stoje u području gospodarenja otpadom i zelene mobilnosti, gdje se ulaganja i investicije u održivu prometnu infrastrukturu (poput željeznica i javnog prijevoza) događaju presporo. Premda je napravljen određen iskorak kroz ulaganja iz kohezijskih fondova i NPOO, istraživački i inovacijski procesi su nedovoljno koordinirani sa industrijskim potrebama i tržištem rada, a efikasnost pravosuđa, digitalna infrastruktura i kapacitet domaće administracije predstavljaju najveće prepreke. Osim toga, industrijska proizvodnja pokazuje se prilično ranjiva na volatilnost uvjeta na tržištu energenata.

Ocjena stanja

Privatna i javna ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije ostaju znatno ispod prosjeka Europske unije. Nacionalni plan za razvoj industrije Republike Hrvatske (2027-2034) koji je nedavno donesen planira ulaganja od 1.9 milijardi eura, prvenstveno za prerađivačku industriju, dekarbonizaciju proizvodnih procesa, nastavak energetske tranzicije i za obrambenu industriju. Otpornost industrije nastoji se pojačati ulaganjima u istraživanje i razvoj u bruto dodanoj vrijednosti (BDV) prerađivačke industrije koja bi trebala porasti sa 1,65% na 2,8% BDV do 2034 godine. Povrh toga, a na tragu europske strategije *Clean Industrial Deal*, trenutno spore i kompleksne procedure planiraju se ubrzati i pojednostaviti. Ostaje međutim problematična nejednaka regionalna distribucija budućih investicija i projekata jer oni snažno ovise o dostupnoj infrastrukturi, stručnom osoblju i administrativnim kapacitetima lokalne samouprave. Sporost javne administracije u pripremi dokumentacije i uz to vezana kašnjenja kao i zastoji kod plaćanja među najvećim su zamjerkama kod novih ulaganja. Ozbiljan problem i mogući društveni sukob predstavlja i planirani razvoj intenzivne stočarske ili peradarske industrije, s visokim pritiskom na okoliš a malom dodanom vrijednošću za lokalnu zajednicu. Usredotočenje na rast po svaku cijenu planira teritorijalne klastere takve proizvodnje, što dovodi do prostorne koncentracije okolišnih opterećenja čak i kad ukupno doprinosi industrijalizaciji i povećanju proizvodnje hrane (u ovom slučaju puno većem od hrvatskih potreba).

Tri ključna pokazatelja

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
4. Industrijska proizvodnja		2025. 5.2% rast (na godišnjoj razini)	
5. Širokopojasni pristup pristup internetu	75% kućanstava	88% kućanstava	

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
6. Stanovništvo uključeno u cjeloživotno učenje	2018. (58.7 Indeks) European Innovation Scoreobard (5.1% stanovništva)	2025. (Indeks 61.2) European Innovation Scoreboard (6.5% stanovništva)	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1

Glavni pozitivni trend – postepeni i relativno stabilni rast industrijske proizvodnje unatoč volatilnosti cijena energije i niske radne produktivnosti domaće industrije.

Glavni negativni trend – nedovoljna ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije uz ovisnost o turizmu, nisku produktivnost rada, akutni nedostatak radne snage te visoke troškove energije

Ključna preporuka – povećati ulaganja u istraživanje i razvoj, ubrzati dekarbonizaciju proizvodnih i industrijskih procesa, poboljšati koordinaciju između industrije i javne administracije, jačati strukovno obrazovanje za deficitarna zanimanja. Posebno je važno naglasiti i nedostatak teritorijalno uravnoteženih i društveno korisnih proizvodnih potencijala, tj. osuđenost cijelih regija i ruralnih područja na usluge i ekstraktivizam.

Pokazatelj 2

Glavni pozitivni trend – kontinuirano povećavanje dostupnosti širokopojasnog interneta širom RH

Glavni negativni trend – Republika Hrvatska prema udjelu stanovništva i dalje je pri dnu EU zemalja koje imaju pristup širokopojasnom internetu

Ključna preporuka – uz smanjivanje cijena kabelskoj kanalizaciji i prijenosnoj infrastrukturi, potrebno je ukloniti arhaične administrativne prepreke. Također za iste potrebe neophodno je privući i što više sredstava iz novog višegodišnjeg financijskog okvira EU-a kako bi se pokrila preostala kućanstva u izoliranim regijama i tzv. "bijelim područjima".

Pokazatelj 3

Glavni pozitivni trend – udio stanovništva uključen u procese cjeloživotnog učenja i dalje postepeno raste

Glavni negativni trend – udio stanovništva uključen u cjeloživotno učenje i dalje je daleko ispod EU prosjeka dok se značajan dio predviđenih novih poslova i industrijske proizvodnje ne oslanja na visoko-stručnu i visoko-obrazovanu radnu snagu.

Ključna preporuka – bolje povezati tržište rada sa programima cjeloživotnog obrazovanja, olakšati i povećati njihovu dostupnost i povećati korištenje EU sredstava i EU programa koji nude financiranje cjeloživotnog obrazovanje te njihovo prepoznavanje od strane poslodavaca

Analiza stanja

Prema Strategiji digitalne Hrvatske do 2032 godine cilj je provesti digitalnu transformaciju gospodarstva i javne uprave putem unaprjeđenja potrebne infrastrukture, digitalizacije poslovnih procesa i usluga te podizanja digitalnih kompetencija u svim segmentima hrvatskog društva. Plan je da Hrvatska do 2032. postane zemlja digitalno i gospodarski konkurentnih poduzeća i digitalizirane javne uprave, pri čemu je važno da se u digitalne procese aktivno uključe sve razine vlasti i građani.

Prema recentnom izvještaju za Hrvatsku Europske komisije (proljetni paket 2026) očekuje se preko 1.5 milijardi investicija za istraživanje i razvoj te digitalizaciju srednjih i manjih poduzeća čim će se podržati 2700 poduzeća, s posebnom pažnjom na poslovne subjekte izvan glavnih gradova. Većina ulaganja u istraživanje i razvoj zasad se događaju u Zagrebu, no glavni regionalni sveučilišni centri pokazuju potencijal da se specijaliziraju u području određenih industrijskih niša.

Glavni indikatori za inovativnost u Hrvatskoj pokazuju skromne rezultate u odnosu na EU prosjek koji sugeriraju da sama poduzeća ne razvijaju interne uvjete za inovaciju unutar svoje organizacije. Također, podaci pokazuju da su rezultati financiranja iz programa Obzor Europa (2022-2024) po znanstveniku u Hrvatskoj niži (4494.5 euro) nego je to EU prosjek (6194 euro). U proteklom razdoblju RH je ušla u tzv. kategoriju *moderate innovator* zbog manjeg napretka u području inovacija. Ovakav program važan je za Cilj 9 jer pruža umrežavanje istraživačkih i inovacijskih aktivnosti izvan nacionalnih granica i financirano povrh nacionalnih proračuna, a inovacijski potencijal čini odmah dostupnim lokalnoj proizvodnji i razvojnom zamahu. Prema izvješću o stanju Digitalnog desetljeća za 2026 godinu, koje je objavila Europska komisija, Hrvatska ostvaruje sve bolje rezultate u području digitalne povezivosti i u razvoju komunikacijske infrastrukture.

Isto izvješće navodi da se posljednjih nekoliko godina u Hrvatskoj dogodio određeni napredak kod udjela stanovništva sa tercijarnim obrazovanjem koji se podigao na 73.4% EU prosjeka. Iako značajno manje, porastao je i broj onih koji su uključeni u neki program cjeloživotnog obrazovanja, kao i broj doktora znanosti. Domaći istraživački sustav se kontinuirano popravlja od 2018 ali i dalje je na samo 47.5% EU prosjeka (2025). Tu glavni izazovi ostaju privlačenje novih studenata i stranih doktoranata, kao i znanstvena produkcija koja ostaje prilično niska. Pri tome same brojke obrazovnog postignuća i znanstvene produktivnosti ne govore dovoljno o potencijalu za izgradnju otporne infrastukture, promicanje uključive i održive industrijalizacije i poticanje inovacija (SDG cilj 9). Svakako ne nužna i umreženost znanstveno-istraživačkih organizacija i voditelja javnih politika kao i jasno definirani izazovi i ciljevi te uspostava povjerenja između „politike“ i „znanosti“. Primjerice, u hrvatskom znanstvenom sustavu sve se češće otvaraju pitanja autonomije znanstvenika, odnosa znanosti i politike, birokratizacije rada te primjerenosti evaluacijskih kriterija kojima se mjeri znanstveni učinak. Ti procesi upućuju na napetost između profesionalnih normi znanosti i upravljačkih mehanizama koji oblikuju istraživačke prioritete. Istraživanja profesionalne socijalizacije mladih istraživača pokazuju probleme povezane s nesigurnim karijerama, slabijom institucionalnom podrškom i ograničenim mentorskim kapacitetima. Takvi uvjeti mogu otežavati dugoročno razvijanje istraživačke izvrsnosti i kvalitetnog akademskog rada, neovisno o formalnim pokazateljima produktivnosti.

Prema dostupnosti brzog širopojasnog Interneta Hrvatska je zabilježila značajan napredak, ali unatoč tome je na začelju EU zemalja članica (2025). Kad se radi o digitalizaciji javne uprave, prema izvješću Digitalnog desetljeća za EU (2026) Hrvatska ostaje ispod EU prosjeka gdje je tek dvije trećine glavnih administrativnih postupaka dostupno na Internetu (EU prosjek 83.2%). Također unatoč tekućoj podršci za digitalizaciju preko NPOO-a i drugih EU fondova, poslovni subjekti i firme također ograničeno koriste javne usluge na Internetu (35%, najniži prosjek u EU), oslanjajući se primarno na e-poštu i telefon za komunikaciju sa javnom upravom. To djelomično proizlazi i iz činjenice da su prednosti online usluga javne administracije za poslovne subjekte nužno povezane sa visokom integracijom i uskom koordinacijom raznih javnih tijela što u RH nije slučaj. Izvješće zaključuje da unatoč napretku kod platforme E-građani i podacima javnog zdravstva, ostaju brojni administrativni problemi koji uzrokuju neefikasnost, kašnjenja i nepotrebno trošenje vremena.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih u 2024 godini je potpisala je ugovor o provedbi projekta *Daljnji razvoj sustava osiguravanja kvalitete u obrazovanju odraslih i podizanje svijesti o važnosti cjeloživotnog učenja*. Projekt je vrijedan oko 10,5 milijuna eura, provodit će se

do prosinca 2029. godine, a cilj mu je unaprjeđenje sustava osiguravanja kvalitete provođenjem vanjskog vrjednovanja ustanova za obrazovanje odraslih i promocija različitih mogućnosti za cjeloživotno učenje u Republici Hrvatskoj te jačanje kompetencija obrazovnog osoblja iz sustava obrazovanja odraslih. Nažalost i takav program ostaje u okviru neoliberalne individualne otpornosti i snalažljivosti na tržištu rada, a ne sustavnog doprinosa uključivoj i održivoj industrijalizaciji i inovacijama usmjerenim na prilagodbu i ublažavanje globalne ekološke krize. Iako projekt formalno govori o kvaliteti obrazovanja odraslih, njegovi programski temelji snažno su povezani s razvojem kompetencija potrebnih za promjene na tržištu rada, osobito digitalnih vještina. Time se cjeloživotno učenje pozicionira kao instrument ekonomske prilagodbe, dok su ciljevi demokratskog sudjelovanja ili kritičkog građanstva te odgovora na ekološku krizu ostavljeni implicitnom razumijevanju projekta u sklopu neke šire europske „zelene i pravedne strategije".

Literatura

Brajdić Vuković, M. (2023) *Narratives on the Precariousness of Professional Socialization of Croatian Female Researchers Into the Research Profession.* Sociologija i prostor, 61 (3 (228)), 465–488. Dostupno na: https://doi.org/10.5673/sip.61.3.2.

Državni zavod za statistiku (2024) *ZTI-2024-1-2 Primjena informacijskih i komunikacijskih tehnologija (IKT) u kućanstvima i kod pojedinaca u 2024.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76943 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Državni zavod za statistiku (2026) *IND-2025-3-1/12 Indeks obujma industrijske proizvodnje te indeksi zaliha, zaposlenih osoba i proizvodnosti rada u industriji u 2025.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97267 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Državni zavod za statistiku (2026) *Industrijska proizvodnja u veljači 2026. porasla za 1,2% na godišnjoj razini.* Dostupno na: https://dzs.gov.hr/vijesti/industrijska-proizvodnja-u-veljaci-2026-porasla-za-1-2-na-godisnjoj-razini/2513 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

European Commission / Eurydice (bez datuma) *Adult education and training.* Dostupno na: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/croatia/adult-education-and-training (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

European Commission (2023) *Croatia: Lifelong learning strategy.* Dostupno na: https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/eurypedia/croatia/lifelong-learning-strategy.

European Commission (2025) *European Innovation Scoreboard 2025: Country profile Croatia.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2025/ec_rtd_eis-country-profile-hr.pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

European Commission (2025) *European Semester 2025 Country report Croatia.* Dostupno na: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/country-reports_en.

European Commission (2026) *2026 Country Report – Croatia.* Commission Staff Working Document, lipanj. Dostupno na: https://economy-finance.ec.europa.eu/document/download/89b277e8-9b8c-45b9-bda6-2b3075250e0d_en?filename=HR_SWD_2026_211_1_EN_autre_document_travail_service_part1_v3.pdf.

European Commission (2026) *Digital Decade 2026: Country reports.* Lipanj. Dostupno na: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2026-country-reports.

European Environment Agency (2025) *Croatia.* Dostupno na: https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/croatia (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

European Environment Agency (bez datuma) *Ammonia emissions from agriculture and other sources (Indicator).* Dostupno na: https://www.eea.europa.eu/en/european-zero-pollution-dashboards/indicators/ammonia-emissions-from-agriculture-and-other-sources-indicator (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Europska komisija (bez datuma) *Digitalna povezivost u Hrvatskoj.* Dostupno na: https://digital-strategy.ec.europa.eu/hr/policies/digital-connectivity-croatia (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Eurostat (bez datuma) *Industrial production statistics.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Industrial_production_statistics (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Financije.hr (2025) *Broj hrvatskih kućanstava s pristupom internetu pri dnu EU.* Dostupno na: https://financije.hr/broj-hrvatskih-kucanstava-s-pristupom-internetu-pri-dnu-eu/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Lider (2026) *Hrvatska sprema 1,9 milijardi eura za industriju: tko će imati prednost.* Dostupno na: https://lidermedia.hr/biznis-i-politika/hrvatska-sprema-1-9-milijardi-eura-za-industriju-tko-ce-imati-prednost/ (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (bez datuma) *Strategija digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032.* Dostupno na: https://mpudt.gov.hr/strategija-digitalne-hrvatske-za-razdoblje-do-2032/29168 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

MPUDT (Ministry of Justice and Public Administration of the Republic of Croatia) (bez datuma) *National Roadmap for Digital Decade Policy Programme 2030.* Dostupno na: https://mpudt.gov.hr/UserDocsImages/RDD/dokumenti/National%20Roadmap%20for%20Digital%20Decade%20Policy%20Programme%202030.pdf?lang=et.

OECD (2023) *STI policies for net zero in Croatia.* Dostupno na: https://stip.oecd.org/stip/net-zero-portal/countries/Croatia.

OECD (2025) *Education at a Glance 2025: Croatia.* Dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2025_1a3543e2-en/croatia_da7fcac6-en.html (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Poslovni dnevnik (2026) *Hrvatska ubrzava razvoj digitalne povezivosti, u pojedinim segmentima nadmašuje prosjek EU-a.* Dostupno na: https://www.poslovni.hr/tech-ai/hrvatska-ubrzava-razvoj-digitalne-povezivosti-u-pojedinim-segmentima-nadmasuje-prosjek-eu-a-4556384 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Školske novine (2024) *Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih: Velika ulaganja u osiguravanje kvalitete u obrazovanju odraslih.* Dostupno na: https://www.skolskenovine.hr/vijesti/agencija-za-strukovno-obrazovanje-i-obrazovanje-odraslih-velika-ulaganja-u-osiguravanje-kvalitete-u-obrazovanju-odraslih (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Zelena akcija (bez datuma) *Letter of concern: Poultry Mega-Complex in Croatia.* Dostupno na: https://zelena-akcija.hr/system/document/1396/doc_files/original/Letter_of_concern_Poultry_MegaComplex_in_Croatia.pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

10

Cilj 10. Smanjenje nejednakosti

Kratki pregled

Hrvatska je od 2021. do 2025. ostvarila umjeren, ali neujednačen napredak prema Cilju 10. Stopa rizika od siromaštva ili socijalne isključenosti smanjena je s 20,9% na 20,7%, a Ginijev koeficijent s 29,2 na 28,5. Nacionalni prosjeci ipak prikrivaju velike regionalne i dobne razlike: 2025. stopa rizika od siromaštva iznosila je 28,6% u Panonskoj Hrvatskoj, 11,4% u Gradu Zagrebu i 39,4% među osobama starijima od 65 godina (DZS 2026a). Istodobno je broj dozvola za boravak i rad snažno rastao, a migracijski saldo prešao je iz −4.512 u 2021. u +19.180 u 2025. Država je 2025. postrožila uvjete za poslodavce, ali i dalje nedostaju cjelovita migracijska i integracijska politika, dostupno učenje hrvatskog jezika i djelotvorna zaštita stranih radnika.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.	Trend / procjena
AROPE – rizik od siromaštva ili socijalne isključenosti	20,9%	19,9%	20,7%	21,7%*	20,7%*	
Ginijev koeficijent	29,2	28,5	29,7	29,8*	28,5*	
Dozvole za boravak i rad	81.955	124.121	172.499	206.529	170.723	
Migracijski saldo	−4.512	+11.685	+30.178	+31.394	+19.180	

Izvori: DZS (2022a; 2023a; 2024a; 2025a; 2026a), MUP (2026) i DZS (2022b; 2023b; 2024b; 2025c; 2026b). Od istraživanja SILC 2023. administrativni izvori uvedeni su za dio podataka o dohotku, a u SILC-u 2024. korišteni su šire; zato pokazatelji dohotka označeni zvjezdicom čine prekid vremenske serije i uspoređuju se oprezno (DZS 2024a; DZS 2025a).

Trendovi i preporuke

Glavni pozitivni trend: Ginijev koeficijent i AROPE 2025. niži su nego 2024., dok rast minimalne plaće jača prihode slabije plaćenih radnika. Pozitivan migracijski saldo od 2022. ublažava manjak radne snage.

Glavni negativni trend: Siromaštvo ostaje snažno koncentrirano među starijima i u Panonskoj Hrvatskoj. Brz rast radnih migracija nije pratila jednako brza izgradnja integracijskih kapaciteta, a pučka pravobraniteljica bilježi povrede prava i diskriminaciju stranih radnika (Pučka pravobraniteljica 2025a).

Ključna preporuka: Usvojiti provedivu migracijsku i integracijsku politiku s proračunom i pokazateljima, proširiti besplatne tečajeve jezika i nadzor posrednika i smještaja te ciljano povećati dohodovnu sigurnost starijih osoba i ulaganja u slabije razvijene regije.

Analiza stanja unutar Cilja 10

Podcilj 10.1:

Što pokazuju podaci? AROPE se od 2021. do 2025. kretao između 19,9% i 21,7%, a Ginijev koeficijent između 28,5 i 29,8. U 2025. rizik od siromaštva iznosio je 39,4% među osobama

starijima od 65 godina i 64,4% među starijim samcima. Regionalni raspon od 11,4% u Gradu Zagrebu do 28,6% u Panonskoj Hrvatskoj potvrđuje teritorijalne razlike (DZS 2026a). Zbog uvođenja administrativnih izvora o dohotku, podatke od 2023./2024. treba oprezno uspoređivati s ranijim godinama (DZS 2024a; DZS 2025a). Stopa rizika od siromaštva smanjila se s 19,2% u 2021. na 18,0% u 2022., zatim je porasla na 19,3% u 2023. i 20,3% u 2024., da bi 2025. pala na 19,5%. Kvintilni omjer S80/S20 kretao se između 4,6 i 4,97. Riječ je o razmjerno stabilnoj, ali postojanoj dohodovnoj nejednakosti, pa poboljšanje u 2025. još ne znači da su strukturne razlike uklonjene (DZS 2022a; 2023a; 2024a; 2025a; 2026a).

Što je učinjeno? Minimalna bruto plaća povećana je s približno 564 eura 2021. na 970 eura 2025. (Narodne novine 2020; 2021; 2022; 2023a; 2024; 2025b), a država je tijekom inflacijskog vala provodila pakete pomoći i ograničavala cijene energenata. Te su mjere ublažile pad kupovne moći, ali nisu uklonile strukturne uzroke siromaštva. Prosječna mjesečna neto plaća povećala se s približno 946 eura 2021. na 1.449 eura 2025. (Narodne novine 2022; 2023a; 2024; 2025b;DZS 2026c). U 2025. prosječna neto plaća bila je nominalno 9,9% viša nego 2024., a realno 6,0% viša, što pokazuje da je rast plaća na razini godine nadmašio rast potrošačkih cijena (DZS 2026c). Ipak, prosječni rast plaća ne znači jednako poboljšanje životnog standarda za sva kućanstva, pa učinak plaća, mirovina i potpora treba promatrati zajedno s inflacijom, troškovima stanovanja i energetskom ranjivošću..

Što nedostaje i preporuka: Potrebno je povećati adekvatnost najnižih mirovina i socijalnih naknada, pojednostavniti pristup pravima te ulaganja u dostupne usluge i radna mjesta u Panonskoj Hrvatskoj.

Podcilj 10.3:

Što pokazuju podaci? Diskriminacija je 2024. bila najčešći razlog obraćanja pučkoj pravobraniteljici, a 42% diskriminacijskih pritužbi odnosilo se na rad i zapošljavanje (Hrvatski sabor 2025). Broj mogućih kaznenih djela zločina iz mržnje povećao se sa 62 u 2023. na 75 u 2024.; među najčešćim motivima bili su nacionalno podrijetlo te rasa ili boja kože (Pučka pravobraniteljica 2025b). Rast pritužbi može dijelom značiti veću osviještenost, ali potvrđuje i postojanost problema. Broj predmeta u radu pučke pravobraniteljice iznosio je 6.099 u 2022., 6.680 u 2023., 6.404 u 2024. i 8.671 u 2025. U 2025. otvoreno je 5.730 novih predmeta, 21% više nego prethodne godine (Pučka pravobraniteljica 2023; 2024; 2025c; Hrvatski sabor 2026). Veći broj predmeta može djelomično odražavati veću spremnost na prijavljivanje, ali potvrđuje potrebu za dostupnijim i učinkovitijim mehanizmima zaštite. Rodni jaz u plaćama nije uklonjen: iznosio je oko 7% u 2021. i 7,4% u 2023., a bio je znatno veći u privatnom nego u javnom sektoru (Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova bez dat.; Vlada Republike Hrvatske 2025).

Što je učinjeno? Udio provedenih preporuka pučke pravobraniteljice porastao je s 44,12% u 2022. na 60,96% u 2024. Izmjenama Zakona o strancima 2025. postroženi su kriteriji za poslodavce (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima 2025, NN 40/25).

Što nedostaje i preporuka: Potrebni su brži postupci, sigurni kanali prijave bez rizika za boravišni status i snažniji inspekcijski kapaciteti.

Podcilj 10.7:

Što pokazuju podaci? Broj dozvola za boravak i rad porastao je s 81.955 u 2021. na 206.529 u 2024., a zatim se smanjio na 170.723 u 2025. Migracijski saldo istodobno je prešao iz −4.512 u 2021. u pozitivan saldo od 2022., dosegnuo +31.394 u 2024. te iznosio +19.180 u 2025. (MUP 2026; DZS 2022b; DZS 2023b; DZS 2024b; DZS 2025c; DZS 2026b). Hrvatska je tako postala i zemlja useljavanja, ali strani radnici prijavljuju neisplatu plaća, neprijavljeni rad, visoke naknade posrednika i neprimjeren smještaj (Pučka pravobraniteljica 2025a). Strani državljani činili su 84,4%

doseljenih 2023. i 81,1% doseljenih 2024., dok se istodobno nastavilo iseljavanje hrvatskih državljana (DZS 2024b; DZS 2025c). Hrvatska tako istodobno privlači radnike iz trećih zemalja, gubi dio domaćeg stanovništva i ostaje tranzitna država za dio osoba koje traže međunarodnu zaštitu. Zbog toga mjere tržišta rada moraju biti povezane s demografskom, stambenom i integracijskom politikom. Rast broja dozvola bio je osobito snažan od 2021. do 2024. i odražavao je manjak radne snage u građevinarstvu, turizmu, ugostiteljstvu, industriji i dostavnim djelatnostima. Pad broja izdanih dozvola u 2025. ne treba automatski tumačiti kao jednak pad broja stranih radnika jer je novim pravilima produljeno trajanje pojedinih dozvola. Pozitivan migracijski saldo ublažava gubitak stanovništva, ali ne uklanja regionalne razlike ni nastavak iseljavanja hrvatskih državljana.

Što je učinjeno? Zakon o strancima koji se primjenjuje od 2021. ukinuo je godišnje kvote i uveo test tržišta rada (Zakon o strancima 2020, čl. 97.–103.). Izmjene iz 2025. produljile su dozvole, olakšale promjenu poslodavca te postrožile uvjete za poslodavce i smještaj radnika (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima 2025, NN 40/25). Izmijenjen je i okvir međunarodne i privremene zaštite (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti 2025, NN 17/25). Izmjene iz 2025. produljile su dozvole za boravak i rad na najviše tri godine, sezonske dozvole na devet mjeseci, a valjanost EU plave karte na 48 mjeseci. Uvedeni su stroži kriteriji za poslodavce koji krše porezne i radnopravne obveze te zahtjevi povezani s kvalitetom smještaja. Međutim, učinak tih odredbi ovisi o broju inspekcijskih nadzora, sankcioniranju prekršitelja i mogućnosti radnika da prijave povredu bez gubitka zaposlenja ili boravišnog statusa.

Što nedostaje i preporuka: Nakon isteka ranijih migracijskih i integracijskih planova nije usvojen cjelovit nasljedni okvir. MIPEX je Hrvatsku ocijenio s 39/100 jer formalna prava nisu praćena jednakim mogućnostima (MIPEX 2020). Vlada treba usvojiti integracijsku politiku s rokovima, proračunom i pokazateljima; nadzirati posrednike; osigurati učenje hrvatskog jezika, priznavanje kvalifikacija i pravnu pomoć; te uključiti lokalne vlasti, socijalne partnere i civilno društvo. Integracija se ne smije svesti na pristup tržištu rada. Potrebni su dostupni tečajevi hrvatskog jezika, priznavanje kvalifikacija, zdravstvena i socijalna zaštita, uključivanje djece u obrazovanje te suradnja s lokalnim zajednicama. Za tražitelje i korisnike međunarodne zaštite potrebno je očuvati individualnu procjenu, pravnu pomoć i posebna jamstva za ranjive osobe. Napredak treba godišnje pratiti prema jasnim pokazateljima i javno objavljivati rezultate provedbe. Hrvatska se kao država na vanjskoj granici Europske unije suočava i s iregularnim migracijama. U 2024. evidentirano je 29.294 iregularnih migranata i 26.776 izraženih namjera za traženje međunarodne zaštite, ali je podneseno 1.419 formalnih zahtjeva, a odobreno 80 međunarodnih zaštita (Pučka pravobraniteljica 2025d). Velik broj obustavljenih postupaka pokazuje da je Hrvatska mnogim tražiteljima i dalje tranzitna zemlja. Učinkovitost postupka ipak mora ostati usklađena s pristupom azilu, individualnom procjenom i posebnim jamstvima za ranjive osobe.

Zaključak

Provedba Cilja 10 u Hrvatskoj od 2021. do 2025. pokazuje da poboljšanje nacionalnih prosjeka nije dovoljno za stvarno smanjenje nejednakosti. Napredak u plaćama i pojedinim dohodovnim pokazateljima istodobno prati vrlo visok rizik od siromaštva starijih osoba, teritorijalni jaz, rast problema diskriminacije te ranjiv položaj dijela stranih radnika. Zakonske izmjene su važne, ali njihov učinak ovisi o nadzoru, dostupnosti prava i integracijskim kapacitetima. Održivo smanjenje nejednakosti zahtijeva prijelaz s pretežno reaktivnih mjera na dugoročnu i mjerljivu politiku koja povezuje dohodovnu sigurnost, ravnomjeran regionalni razvoj, jednakost pred institucijama i odgovorno upravljanje migracijama. Tek kada formalna prava budu jednako dostupna u praksi, Hrvatska će moći govoriti o snažnijem ostvarenju Cilja 10.

Literatura

Državni zavod za statistiku (DZS) (2022a) *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2021.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030 (Pristupljeno: 14. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2022b) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2021.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29178 (Pristupljeno: 14. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2023a) *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2022.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58061 (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2023b) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2022.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58287 (Pristupljeno: 15. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2024a) *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2023.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76802 (Pristupljeno: 16. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2024b) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2023.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2024/hr/77038 (Pristupljeno: 16. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2025a) *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2024.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97255 (Pristupljeno: 17. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2025b) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2024.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97251 (Pristupljeno: 17. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2026a) *Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2025.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121583 (Pristupljeno: 18. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2026b) *Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2025.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121419 (Pristupljeno: 18. srpnja 2026.).

Državni zavod za statistiku (DZS) (2026c) *Prosječne mjesečne neto i bruto plaće zaposlenih za prosinac 2025.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97037 (Pristupljeno: 8. rujna 2026.).

Hrvatski sabor (2025) *Sažetak Izvješća pučke pravobraniteljice za 2024. godinu.* Dostupno na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2025-04-02/142203/IZVJ_PUCKA_PRAVOBRANITELJICA_2024_SAZETAK.pdf (Pristupljeno: 20. srpnja 2026.).

Hrvatski sabor (2026) *Sažetak Izvješća pučke pravobraniteljice za 2025. godinu.* Dostupno na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2026-04-01/150202/SAZETAK_IZVJESCE_PUCKA_PRAVOBRANITELJICA_2025.pdf (Pristupljeno: 20. srpnja 2026.).

Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) (2026) *Statistički podaci izdanih dozvola za boravak i rad, 2021.–2025.* Dostupno na: https://mup.gov.hr/gradjani-281562/moji-dokumenti-281563/stranci-333/statistika-169019/169019 (Pristupljeno: 22. srpnja 2026.).

MIPEX (2020) *Migrant Integration Policy Index 2020: Croatia.* Dostupno na: https://www.mipex.eu/croatia (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Narodne novine (2020) *Uredba o visini minimalne plaće za 2021. godinu, NN 119/20.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_10_119_2307.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Narodne novine (2021) *Uredba o visini minimalne plaće za 2022. godinu, NN 117/21.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_10_117_2008.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Narodne novine (2022) *Uredba o visini minimalne plaće za 2023. godinu, NN 122/22; te podaci o prosječnoj plaći za 2021.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2022_02_23_295.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Narodne novine (2023) *Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća za 2022., NN 24/23.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_03_24_394.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Narodne novine (2024) *Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća za 2023., NN 21/24.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_02_21_348.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Narodne novine (2025) *Uredba o visini minimalne plaće za 2025. godinu, NN 122/24; te podaci o prosječnoj plaći za 2024.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_02_34_397.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova (bez datuma) *Rodni jaz u plaćama.* Dostupno na: https://www.prs.hr/cms/post/849.

Pučka pravobraniteljica (2023) *Interaktivno izvješće za 2022.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/interaktivno-izvjesce-za-2022/ (Pristupljeno: 20. srpnja 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2024) *Uvod Izvješća pučke pravobraniteljice za 2023. godinu.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/uvod-izvjesca-pucke-pravobraniteljice-za-2023-godinu/ (Pristupljeno: 20. srpnja 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2025a) *Radna prava stranih radnika (državljana trećih zemalja) – 2024.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/radna-prava-stranih-radnika-drzavljana-trecih-zemalja-2024/ (Pristupljeno: 21. srpnja 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2025b) *Tražitelji međunarodne zaštite i iregularni migranti – 2024.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/trazitelji-medunarodne-zastite-i-iregularni-migranti-2024/ (Pristupljeno: 21. srpnja 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2025c) *Uvod Izvješća pučke pravobraniteljice za 2024. godinu.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/uvod-2024/ (Pristupljeno: 21. srpnja 2026.).

Pučka pravobraniteljica (2025d) *Zločini iz mržnje – 2024.* Dostupno na: https://www.ombudsman.hr/hr/zlocini-iz-mrznje-2024/ (Pristupljeno: 21. srpnja 2026.).

Vlada Republike Hrvatske (2025) *Vjesnik o socijalnom dijalogu, 11/2025.* Dostupno na: https://partnerstvo.gov.hr/UserDocsImages/kategorije/11_2025_Vjesnik%20o%20socijalnom%20dijalogu.pdf (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o međunarodnoj i privremenoj zaštiti (2025) *Narodne novine, br. 17/25.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2025_02_17_161.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o strancima (2025) *Narodne novine, br. 40/25.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_03_40_545.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

Zakon o strancima (2020) *Narodne novine, br. 133/20.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2020_12_133_2520.html (Pristupljeno: 23. srpnja 2026.).

11

Cilj 11. Održivi gradovi i zajednice

Kratki pregled

Hrvatska je u provedbi cilja 11 ostvarila napredak u jačanju strateškog i zakonodavnog okvira za održivi urbani razvoj. Doneseni su Nacionalni plan stambene politike do 2030., Program priuštivog najma i Zakon o priuštivom stanovanju, dok je novi Zakon o prostornom uređenju povezao prostorno planiranje, održivu mobilnost i zelenu infrastrukturu.

Priuštivo stanovanje postalo je jedno od ključnih pitanja javnih politika, a zelena infrastruktura sastavni dio zakonodavnog i planskog okvira prostornog uređenja. Unatoč napretku, provedba i dalje zaostaje za postavljenim ciljevima. Tako u području mobilnosti, osobni automobili zadržavaju dominantnu ulogu, dok javni prijevoz nije jednako dostupan u svim gradovima i regijama. Aktivni načini kretanja kao npr. pješačenje i biciklizam također u mnogim mjestima nisu prepoznati kao prioritetni.

Organizacije civilnog društva sudjeluju kroz javna savjetovanja, radne skupine i lokalne participativne procese, no mogućnosti njihova stvarnog utjecaja na oblikovanje mjera i praćenje provedbe nisu ujednačeni.

Ocjena stanja

Hrvatska bilježi umjeren napredak u provedbi cilja 11. Ključni izazov je kvalitetna provedba postavljenih ciljeva u priuštivom stanovanju, održivoj mobilnosti, zelenoj infrastrukturi i povezivanju urbanih i ruralnih područja.

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Udio autobusnog i željezničkog prijevoza u ukupnom kopnenom prijevozu putnika (%)	11,2	2024.: 17,8	
Priuštivo stanovanje	Program društveno poticane stanogradnje (POS) usmjeren na nižu cijenu izgradnje, subvencionirane kamate i niže prodajne cijene	Zakon o priuštivom stanovanju (NN 45/26) prvi put u hrvatski pravni sustav izričito uvodi definiciju priuštivog stanovanja (situacija u kojoj kućanstvo za troškove stanovanja, uključujući i režije i održavanje, izdvaja najviše 30% ukupnih prihoda) i uspostavlja cjelovitiji okvir za planiranje i provedbu stambene politike	
Zelena infrastruktura u urbanim područjima	Zelene površine često nisu bile sustavno evidentirane, povezane ni zaštićene u lokalnom prostornom planiranju	Uspostavljen je nacionalni okvir za evidentiranje, planiranje, povezivanje i razvoj zelene infrastrukture, no lokalne podatkovne podloge i dalje nisu ujednačeno razvijene	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1: Udio autobusnog i željezničkog prijevoza u ukupnom kopnenom prijevozu putnika (%)

Glavni pozitivni trend: U području održive mobilnosti postoje određena poboljšanja. Promatrani pokazatelj odražava udio javnog autobusnog i željezničkog prijevoza u ukupnom kopnenom putničkom prometu na nacionalnoj razini te samo djelomično prikazuje stanje održive mobilnosti u gradovima.

Glavni negativni trend: Mali broj gradova usvojio je planove održive urbane mobilnosti (SUMP).

Ključna preporuka: Osigurati nacionalnu podršku izradi i provedbi SUMP-ova te potaknuti gradove na njihovu izradu kao ključnog alata za planiranje održive mobilnosti usmjerene kvaliteti života. ODRAZ - Održivi razvoj zajednice izdao je priručnik *Nacionalna podrška izradi planova održive urbane mobilnosti*.

Pokazatelj 2: Priuštivo stanovanje

Glavni pozitivni trend: Novi zakonski okvir predstavlja značajan napredak jer definira da priuštivost nije samo pitanje cijene stana.

Ključna preporuka: Ubrzati provedbu Zakona o priuštivom stanovanju kroz lokalne i regionalne programe stanovanja te povezati planiranje stanovanja s javnim prijevozom i osnovnim javnim uslugama.

Pokazatelj 3: Zelena infrastruktura u urbanim područjima

Glavni pozitivni trend: Uspostavljen je nacionalni okvir za planiranje, upravljanje i razvoj zelene infrastrukture. Primjer inovativne prakse je projekt *ActGREEN,* koji kroz suradnju Grada Zagreba te partnera iz civilnog i akademskog sektora doprinosi razvoju rješenja temeljenih na prirodi i aktivnom uključivanju građana.

Glavni negativni trend: Unatoč napretku u zakonodavnom i strateškom okviru, podaci potrebni za sustavno praćenje stanja i promjena zelene infrastrukture još uvijek nisu ujednačeno razvijeni na lokalnoj razini.

Ključna preporuka: Povećanje kapaciteta za provođenje Strategije zelene urbane obnove i uspostava jedinstvenih i dostupnih pokazatelja za praćenje razvoja zelene infrastrukture, njezine dostupnosti i očuvanja.

Analiza stanja unutar cilja

Hrvatska bilježi napredak u više pokazatelja za cilj 11, ali uz neujednačenu provedbu i slabosti u pojedinim područjima. Od 2021. do 2026. izgrađen je potpuniji zakonski okvir za cilj 11, ali provedba još zaostaje. Primjer je održiva mobilnost: sredinom 2023. SUMP je imalo 17 JLS-ova (16 gradova i jedna općina), a i dalje nema sustavnog nacionalnog okvira za razvoj, praćenje i vrednovanje SUMP-ova.

Održiva mobilnost u Hrvatskoj temelji se na kombinaciji prometne politike, prostornog planiranja, ulaganja u javni prijevoz i razvoj željezničke, biciklističke i pješačke infrastrukture. Ključni strateški dokument je *Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine*. Strategija među općim ciljevima izričito navodi promjenu raspodjele prometa putnika u korist javnog prijevoza i prijevoznih oblika s nultom emisijom štetnih plinova.

Povezivanje urbanih i ruralnih sredina djelomično je institucionalizirano kroz 22 urbana područja za ITU (Integrirana teritorijalna ulaganja), uključujući četiri urbane aglomeracije, čime se priznaje da svakodnevni život, tržište rada, škole, zdravstvo i promet prelaze administrativne granice gradova.

ITU je snažan financijski instrument, ali postoji rizik da urbana područja ostanu okvir za povlačenje sredstava, a ne trajna platforma zajedničkog upravljanja.

Priuštivo stanovanje postalo je središnje pitanje javne politike. *Nacionalni plan stambene politike do 2030.* i *Akcijski plan 2025.–2027.* uspostavili su krovni okvir, a *Zakon o priuštivom stanovanju (NN 45/26)*, na snazi od svibnja 2026., definira priuštivost kao trošak najma ili otplate kredita s povezanim troškovima koji ne prelazi 30% prihoda kućanstva. *Program priuštivog najma (NN 140/25)* usmjerava politiku na prazne stanove i dugoročni najam. Unatoč napretku u zakonodavnom okviru, učinak novih mjera ovisit će o provedbi na lokalnoj razini. Gradovi i općine trebali bi izraditi programe stanovanja i povezati nove stambene lokacije s javnim prijevozom, školama, vrtićima i drugim javnim uslugama.

Donesen je *Program razvoja zelene infrastrukture 2021.–2030.*, a *Zakon o prostornom uređenju (NN 155/25)* od 2026. integrira zelenu infrastrukturu u ciljeve i načela prostornog uređenja te jača njezino uključivanje u planiranje urbanih prostora. To je važan pomak, no u mnogim lokalnim sredinama još uvijek nedostaju podaci i alati za sustavno praćenje stanja i promjena zelene infrastrukture.

Najveći je problem provedbeni jaz. Provedba nacionalnih politika ovisi o političkoj volji te kapacitetima gradova i općina, dok koordinacija države, županija i lokalne razine nije dovoljno jaka. Za ocjenu održivog urbanog razvoja nedostaju usporedivi podaci o priuštivosti i praznim stanovima, gubitku zelenih površina, modalnoj podjeli te izradi i provedbi SUMP-ova. Posljedice su regionalne i socijalne nejednakosti: najveći pritisak trpe Zagreb te obalni i turistički gradovi, a ruralna područja trpe prometnu izolaciju i nedostatak usluga. Sudjelovanje organizacija civilnog društva postoji, no praksa nije ujednačena, a njihov utjecaj na odluke i nadzor provedbe planova i programa ostaje ograničen.

Kako bi se efikasno pratila primjena politika koje doprinose cilju 11, treba uspostaviti javne registre SUMP-ova, urbanih područja, priuštivih stanova i zelene infrastrukture te jedinstvene pokazatelje provedbe. Gradovi i općine trebaju donijeti lokalne stambene programe, aktivirati javno zemljište i prazne stanove, zajedno planirati stanovanje i javni prijevoz te zaštititi zelene i upojne površine. U upravljanje funkcionalnim urbanim područjima treba uključiti ruralne općine, prijevoznike, javne ustanove, stručnjake i civilno društvo.

Literatura

CIVINET Slovenija–Hrvatska (bez datuma) *CIVINET Slovenija–Hrvatska.* Dostupno na: https://civinet-slohr.eu/.

Europska komisija (bez datuma) *Integrirana teritorijalna ulaganja.* Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/itu-integrirana-teritorijalna-ulaganja/5828.

Eurostat (bez datuma) *SDG 11 – Sustainable cities and communities: Eurostat database.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_09_50/default/table?lang=en&category=sdg.sdg_11.

Grad Zagreb (bez datuma) *ActGreen – platforma za zelenu tranziciju Grada Zagreba.* Dostupno na: https://actgreen.zagreb.hr/.

Hrvatski sabor (2021) *Odluka o donošenju Programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine.* Narodne novine, 147/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_12_147_2540.html.

Hrvatski sabor (2025) *Zakon o prostornom uređenju.* Narodne novine, 155/2025. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_12_155_2315.html.

Hrvatski sabor (2026) *Zakon o priuštivom stanovanju.* Narodne novine, 45/2026. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2026_04_45_520.html.

Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture (2017) *Strategija prometnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje od 2017. do 2030. godine.* Zagreb: Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture. Dostupno na: https://mmpi.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/MMPI%20Strategija%20prometnog%20razvoja%20RH%202017.-2030.-final.pdf.

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine (2025) *Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana stambene politike Republike Hrvatske za razdoblje 2025.–2027. godine.* Zagreb: Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. Dostupno na: https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/NPSP/2025_03_26_Akcijski_plan_NPSP.pdf.

Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine (2025) *Nacionalni plan stambene politike Republike Hrvatske do 2030. godine.* Zagreb: Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine. Dostupno na: https://mpgi.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/NPSP/2025_03_26_NPSP.pdf.

Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (2021) *Smjernice za uspostavu urbanih područja i izradu strategija razvoja urbanih područja za financijsko razdoblje 2021.–2027., verzija 2.0.* Zagreb: Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/smjernice-za-uspostavu-urbanih-podrucja-i-izradu-strategija-razvoja-urbanih-podrucja-za-financijsko-razdoblje-2021-2027-verzija-2-0/5113.

ODRAZ (2023) *Nacionalna podrška izradi planova održive urbane mobilnosti.* Zagreb: ODRAZ – Održivi razvoj zajednice. Dostupno na: https://www.odraz.hr/publikacije/publikacija/nacionalna-podrska-izradi-planova-odrzive-urbane-mobilnosti/.

Vlada Republike Hrvatske (2025) *Odluka o donošenju Programa priuštivog najma.* Narodne novine, 140/2025, 14. studenoga 2025. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_11_140_2085.html.

12

Cilj 12. Održiva potrošnja i proizvodnja

Kratki pregled

Hrvatska je u postizanju cilja 12 ispod prosjeka EU-a, ali s tendencijom napretka. Pokazatelj ukupnog materijalnog otiska stagnira kao i pokazatelj kružnosti gospodarstva. Unatoč zakonodavnom napretku, ključni ishodni pokazatelji ne pokazuju značajno poboljšanje. Slučaj nezakonitog zbrinjavanja opasnog otpada koji trenutno istražuje DORH pokazuje stvarne razmjere provedbenog jaza.

Budući da turizam značajno utječe na potrošnju resursa i nastanak otpada, povećanje održivosti turističkog sektora jedan je od važnih preduvjeta za ostvarenje cilja 12. *Zakon o turizmu* koji obvezuje izradu planova upravljanja destinacijom donesen je 2024. godine.

Organizacije civilnog društva zbog poznavanja lokalnih prilika mogu pridonijeti ranom prepoznavanju problema te oblikovanju i praćenju politika. Njihova upozorenja na probleme u gospodarenju otpadom često nisu bila pravodobno uvažena.

Ocjena stanja

Potrošnja resursa i količine otpada i dalje rastu, ali sporije od BDP-a, što upućuje na djelomično odvajanje gospodarskog rasta od potrošnje resursa. Napredak u provedbi cilja 12 postoji, ali ključni izazovi upravljanja otpadom, kružnog gospodarstva i održivosti turizma tek se počinju adresirati.

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Udio recikliranih materijala u ukupnoj potrošnji materijala	6,1%	2024.: 5,9%	
Upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti	Prethodni zakonodavni okvir bio je primarno fokusiran na razvoj i promociju turizma	Zakon o turizmu (NN 156/23), stupio na snagu 1.1.2024., uvodi mjere za razvoj održivog turizma kao što su planovi upravljanja destinacijom, sustav pokazatelja održivosti i obvezu izračuna prihvatnog kapaciteta destinacija kao temelja za održivo upravljanje razvojem turizma	
Uključivanje organizacija civilnog društva u radna tijela i procese izrade politika	OCD-i su uglavnom dobivali mogućnost komentirati već izrađene nacrte zakona i planova, umjesto da budu uključeni u definiranje problema, ciljeva i rješenja	2024.: U pojedinim novijim politikama, poput Zakona o turizmu i Nacionalnog vijeća za kružno gospodarstvo, vidljivi su pomaci prema ranijem uključivanju organizacija civilnog društva.	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1: Stopa kružne upotrebe materijala

Glavni negativni trend: Pokazatelj je rastao do 2022., a zatim se počeo smanjivati.

Ključna preporuka: Potrebno je što prije usvojiti i provesti *Nacionalni plan razvoja kružnog gospodarstva* te definirati mjerljive obveze za ključne dionike radi povećanja kružne upotrebe materijala i smanjenja otiska potrošnje.

Pokazatelj 2 (policy pokazatelj): Upravljanje razvojem turizma u smjeru održivosti

Glavni pozitivni trend: Novi *Zakon o turizmu* jasno definira zaokret politike upravljanja turizmom prema održivijoj praksi.

Ključna preporuka: Ubrzati donošenje planova upravljanja destinacijom i u njihovu izradu u ranoj fazi uključiti OCD-e i širu zajednicu.

Ključna preporuka: Ojačati praćenje pokazatelja održivosti turizma te kapacitete turističkih zajednica i JLS-ova za izračun prihvatnih kapaciteta i provođenja planova upravljanja destinacijom.

Pokazatelj 3 (perspektiva civilnog društva): Uključivanje organizacija civilnog društva u procese oblikovanja, provedbe i praćenja javnih politika.

Glavni pozitivni trend: U području kružnog gospodarstva i održivog turizma vidljivi su pomaci prema ranijem uključivanju organizacija civilnog društva i korištenju njihovih lokalnih znanja u oblikovanju politika. Primjer je uključivanje predstavnika OCD-a u Nacionalno vijeće za kružno gospodarstvo.

Glavni negativni trend: Iako Pravilnik o metodologiji izrade plana upravljanja destinacijom propisuje uključivanje udruga i drugih dionika u sve faze izrade planova, transparentni podaci o stvarnom sudjelovanju organizacija civilnog društva u pojedinim destinacijama nisu sustavno dostupni javnosti.

Ključna preporuka: Ojačati ulogu organizacija civilnog društva u oblikovanju i praćenju provedbe SDG 12 kroz institucionalizirane mehanizme sudjelovanja, javno dostupne podatke i redoviti dijalog s tijelima državne uprave.

Analiza stanja unutar cilja

U analiziranom periodu u Hrvatskoj su se dogodili ključni iskoraci u pogledu donošenja zakonodavnog okvira koji treba doprinijeti ostvarenju cilja 12. *Strategija niskougljičnog razvoja RH do 2030. s pogledom na 2050.* donesena je 2021. i uključuje kružno gospodarstvo. *Zakon o gospodarenju otpadom* donesen je 2021. čime je Hrvatska prešla s pretežno klasičnog sustava gospodarenja otpadom na novi sustav koji povezuje otpad s kružnim gospodarstvom, resursnom učinkovitošću, graditeljstvom, financiranjem i održivim razvojem. Vlada je u listopadu 2024. osnovala *Nacionalno vijeće za kružno gospodarstvo*, a u sastav Vijeća uključen je predstavnik OCD-a iz područja zaštite okoliša. U 2025. godini izrađen je nacrt *Nacionalnog plana razvoja kružnog gospodarstva Republike Hrvatske za razdoblje 2026.–2032.* godine, no još nije usvojen. U 2024. godini stupio je na snagu *Zakon o turizmu* koji uvodi mjere za razvoj održivog turizma i uvodi koncept prihvatnog kapaciteta turističke destinacije kao jedan od ključnih alata za upravljanje održivim razvojem turizma. Na temelju članka 18. Zakona donesen je *Pravilnik o metodologiji izračuna prihvatnog kapaciteta (NN 112/24)*, koji detaljno propisuje kako se procjenjuje prihvatni kapacitet destinacije te kako se prate utjecaji turizma na prostor, infrastrukturu, okoliš i lokalnu zajednicu.

Iako Hrvatska ima sve razvijeniji zakonodavni i planski okvir za ostvarenje SDG 12, rezultati za sada zaostaju za normativnim ambicijama zbog sporije provedbe, ograničenih podataka i nedovoljnog uključivanja relevantnih dionika u ranim fazama oblikovanja i praćenja politika.

Više od dvije godine nakon donošenja *Zakona o turizmu* javno dostupni planovi upravljanja destinacijom još su uvijek malobrojni. U pogledu kružnog gospodarstva, još uvijek nije donesen

Akcijski plan provedbe, a informacije o članovima, radu i rezultatima Nacionalnog vijeća za kružno gospodarstvo nisu lako javno dostupne.

Provedbeni jaz posebno se jasno pokazuje u gospodarenju otpadom. U 2022. najzastupljeniji su bili mineralni (30,1 %) i komunalni otpad (16,2 %), zbog čega bi napore za povećanje kružnosti trebalo usmjeriti na građevinski i komunalni sektor. Iako udio turističkog komunalnog otpada stagnira, potrošnja vode u turizmu raste, što upućuje na izazove održivosti, dodatno naglašene sezonalnošću.

Slučaj višegodišnjeg neadekvatnog zbrinjavanja opasnog otpada u Gospiću i na drugim lokacijama koji trenutno istražuje DORH, pokazuje razmjere provedbenog jaza i sposobnost institucija da spriječi nezakonito odlaganje te zaštite zdravlje ljudi i okoliš. Unatoč višegodišnjim upozorenjima lokalne zajednice, kontrolni mehanizmi nisu pravodobno reagirali. Ovaj slučaj pokazuje da za ostvarivanje SDG12 nisu dovoljni samo kvalitetni propisi, nego njihova dosljedna provedba, i višerazinska suradnja, odgovornost i povjerenje. Sam slučaj Gospić toliko je velik da zasjenjuje sve pozitivne rezultate postignute u ostvarenju cilja 12, što oni ne zaslužuju jer pozitivni pomaci postoje.

U području kružnog gospodarstva i održivosti turizma vidljivi su pomaci prema uključivanju organizacija civilnog društva, čije poznavanje lokalnih prilika može pridonijeti ranijem prepoznavanju problema, no učinci tih promjena još nisu vidljivi u dostupnim podacima.

Preporuke:

1. Ubrzati donošenje Nacionalnog plana razvoja kružnog gospodarstva i planova upravljanja destinacijom te ojačati kapacitete destinacijskog upravljanja, posebno turističkih zajednica i JLS za izračun prihvatnog kapaciteta i provedbu mjera održivog turizma.
2. Unaprijediti transparentnost i pravodobnost praćenja pokazatelja, osobito u području otpada i održivosti turizma, uključujući javno dostupan registar planova upravljanja destinacijom.
3. Ojačati ulogu organizacija civilnog društva u praćenju provedbe SDG 12 kroz institucionalizirane mehanizme sudjelovanja, javno dostupne podatke i redoviti dijalog s tijelima državne uprave.

Literatura

Državni zavod za statistiku (bez datuma) *Podaci – statistički pokazatelji.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/hr/.

Eurostat (bez datuma) *SDG 12 – Responsible consumption and production.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=SDG_12_-_Responsible_consumption_and_production.

Eurostat (bez datuma) *SDG country overview.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/visualisations/sdg-country-overview/.

Hrvatski sabor (2021) *Zakon o gospodarenju otpadom.* Narodne novine, 84/2021. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_07_84_1554.html.

Hrvatski sabor (2023) *Zakon o turizmu.* Narodne novine, 156/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2023_12_156_2382.html.

Institut za turizam (bez datuma) *CROSTO – Hrvatski opservatorij održivog razvoja turizma.* Dostupno na: http://crosto.hr/hr/.

ISGO – Informacijski sustav gospodarenja otpadom (bez datuma) *Intenzitet nastanka otpada.* Dostupno na: https://isgo-portal.haop.hr/hr/pokazatelji/intenzitet-nastanka-otpada.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2025) *Izvješće o komunalnom otpadu za 2024. godinu.* Zagreb: Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije. Dostupno na: https://isgo-portal.haop.hr/sites/default/files/dokumenti/2025-11/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20komunalnom%20otpadu%20za%202024_nositelj%20statistike.pdf.

Narodne novine (2024) *Pravilnik o metodologiji izračuna prihvatnog kapaciteta.* NN 112/24. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_09_112_1889.html.

Vlada Republike Hrvatske (2024) *Odluka o osnivanju nacionalnog vijeća za kružno gospodarstvo.* 10. listopada. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_10_117_1922.html.

Vlada Republike Hrvatske (2025) *Odluka o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana razvoja kružnog gospodarstva Republike Hrvatske za razdoblje od 2026. do 2032. godine i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana.* 2. siječnja. Dostupno na: https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/UPRAVA%20ZA%20INDUSTRIJU,%20PODUZETNI%C5%A0TVO%20I%20OBRT/ODLUKA%20VRH%20O%20POKRETANJU%20IZRADE%20NP%20KRU%C5%BDNO.pdf.

13

Cilj 13. Zaštita klime

Kratki pregled

Unatoč napretku u razvoju politika i planiranju klimatske tranzicije, Hrvatska još ne ostvaruje dovoljno brz napredak u smanjenju ranjivosti na klimatske promjene i jačanju otpornosti gospodarstva, okoliša i zajednica.

Strategija prilagodbe klimatskim promjenama Republike Hrvatske do 2040. s pogledom na 2070. godinu usvojena je 2020. te predstavlja temeljni nacionalni okvir za jačanje otpornosti na klimatske promjene. Međutim, Akcijski plan za provedbu Strategije za razdoblje 2021.-2025. nije donesen, dok je Akcijski plan za 2026.-2030. još u izradi. Prioritet je ubrzati smanjenje emisija i provedbu mjera ublažavanja klimatskih promjena radi ograničavanja budućih klimatskih rizika te mjera prilagodbe radi smanjenja izloženosti njihovim učincima. U tom procesu važno je sustavno uključiti lokalnu i regionalnu samoupravu, socijalne partnere, organizacije civilnog društva i druge dionike radi učinkovitije provedbe mjera i jačanja otpornosti zajednica.

Ocjena stanja

Hrvatska bilježi negativan trend u provedbi Cilja 13. Napredak u razvoju politika nije praćen odgovarajućim napretkom u rezultatima, što potvrđuju rast emisija stakleničkih plinova i povećanje ekonomskih gubitaka povezanih s klimatskim promjenama.

Tri ključna pokazatelja

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Donesen Akcijski plan za provedbu Strategije prilagodbe klimatskim promjenama	Za razdoblje 2021.-2025. nije donesen (2021.)	Za razdoblje 2026. -2030. u izradi (2026.)	
Ekonomski gubici od ekstremnih događaja povezanih s vremenskim prilikama i klimom	42,6 EUR/stan. (2021.)	52,2 EUR/stan. (2023.)	
Emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa	6,036.9 kt CO_2-eq (2021.)	8,138.8 kt CO_2-eq (2024.)	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj: Donesen Akcijski plan za provedbu Strategije prilagodbe klimatskim promjenama

Glavni pozitivni trend: U tijeku je izrada Akcijskog plana za provedbu Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u razdoblju 2026.-2030.

Glavni negativni trend: Izostanak Akcijskog plana za razdoblje 2021.-2025. usporio je provedbu mjera prilagodbe klimatskim promjenama.

Ključna preporuka: Što prije usvojiti Akcijski plan te sustavno jačati kapacitete za planiranje i provedbu mjera ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama na svim razinama, uz aktivno uključivanje organizacija civilnog društva i drugih relevantnih dionika radi učinkovitije provedbe i veće otpornosti zajednica na klimatske promjene

Pokazatelj: Ekonomski gubici od ekstremnih događaja povezanih s vremenskim prilikama i klimom

Glavni pozitivni trend: Ulaže se u prevenciju, sustave ranog upozoravanja i smanjenje rizika od katastrofa, a organizacije civilnog društva i operativne službe imaju važnu ulogu u pripremi i odgovoru na ekstremne vremenske i klimatske događaje.

Glavni negativni trend: Ekonomski gubici povezani s vremenskim i klimatskim ekstremima i dalje rastu, što okazuje da postojeće mjere još ne pružaju dovoljnu zaštitu ljudima, gospodarstvu i infrastrukturi.
Ključna preporuka: Ulaganja u prilagodbu klimatskim promjenama i smanjenje rizika od katastrofa usmjeriti prema područjima i sektorima koji su najizloženiji klimatskim rizicima te sustavno pratiti njihov učinak na smanjenje ekonomskih gubitaka. U planiranje, provedbu i praćenje mjera potrebno je aktivno uključiti organizacije civilnog društva i lokalne zajednice.

Pokazatelj: Emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa

Glavni pozitivni trend: U okviru Socijalnog plana za klimatsku politiku 2026.-2032. predviđena su ulaganja u aktivnu mobilnost i javni prijevoz, čime se stvaraju preduvjeti za smanjenje emisija iz cestovnog prometa.

Glavni negativni trend: Emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa porasle su za 34,8% u razdoblju 2021.-2024. što upućuje na nastavak visoke ovisnosti o osobnim automobilima i spor napredak prema održivijim oblicima mobilnosti.

Ključna preporuka: Smanjiti ovisnost o osobnim automobilima razvijanjem pješačke i biciklističke infrastrukture te integriranog i funkcionalnog sustava javnog prijevoza na lokalnoj, regionalnoj i nacionalnoj razini. Jačati suradnju javnog, civilnog i stručnog sektora kroz postojeće platforme, uključujući mrežu CIVINET, kako bi se ubrzala tranzicija prema održivoj mobilnosti.

Analiza stanja

Ključni pokazatelji *Cilja 13. Klimatske akcije* upućuju na negativan trend, unatoč određenim pomacima u razvoju strateškog okvira i ulaganjima u prilagodbu klimatskim promjenama. Podaci pokazuju da postojeće politike i mjere još nisu dovele do mjerljivog poboljšanja ključnih ishoda. Tako su primjerice emisije stakleničkih plinova iz cestovnog prometa porasle su za 34,8% u odnosu na 2021. Cestovni promet pritom je činio 32,2% ukupnih emisija stakleničkih plinova, a osobni automobili 82,1% svih cestovnih vozila u 2024. Rast emisija upućuje na to da dosadašnje mjere još nisu dovele do značajne promjene postojećeg obrasca mobilnosti. Prosječni dugoročni godišnji ekonomski gubici od vremenskih i klimatskih događaja, izračunati za posljednjih 30 godina, porasli su s 42,6 u 2021. na 52,2 eura po stanovniku u 2023. Najveće štete uzrokovale su oluje, poplave i tuča, a posljedice su vidljive u poljoprivredi, energetici, turizmu, šumarstvu i bioraznolikosti. Akcijski plan prilagodbe klimatskim promjenama 2021.-2025. nije donesen te je propušteno razdoblje za provedbu mjera i aktivnosti za prilagodbu klimatskim promjenama.

Pozitivan institucionalni pomak predstavlja priprema *Socijalnog plana za klimatsku politiku 2026. - 2032.,* koji predviđa značajna ulaganja u pravednu klimatsku tranziciju, uključujući energetsku učinkovitost i održivu mobilnost, financirana iz Socijalnog fonda za klimatsku politiku EU-a te nacionalnim sufinanciranjem prihodima od novog sustava trgovanja emisijama (ETS2). To je prilika za smanjenje energetskog i transportnog siromaštva, ali i poticanje promjene načina kretanja građana, a posljedično i smanjenje emisija.

Nedovoljan pomak vidljiv je kod aktivnosti vezanih za *jačanje otpornosti i kapaciteta prilagodbe na opasnosti i prirodne katastrofe.* Hrvatska je 2022. donijela *Strategiju upravljanja rizicima od*

katastrofa do 2030. i *Akcijski plan do 2024*. te ulaže u projekte prevencije i smanjenja rizika od katastrofa, uključujući sustave ranog upozoravanja, zaštitu od poplava i suša, protupožarnu zaštitu te jačanje kapaciteta operativnih snaga. Za te je projekte od 2023. do 2025. uloženo više od 211 milijuna eura. Ipak, rast ekonomskih gubitaka pokazuje da formalno postojanje sustava nije dovoljno te je potrebno mjeriti koliki utjecaj ta ulaganja doista imaju.

Strategija prilagodbe klimatskim promjenama donesena je 2020., no prvi Akcijski plan provedbe još je u izradi. Pozitivni primjeri prilagodbe vidljivi su na lokalnoj i regionalnoj razini, uključujući projekte organizacija civilnog društva koji kroz edukaciju, participaciju građana i razvoj lokalnih rješenja doprinose podizanju svijesti i jačanju otpornosti zajednica. Jedan takav primjer je projekt *CLIMove: Su-kreiranjem do klimatskih ciljeva i održive urbane mobilnosti*.

Ključna preporuka je smanjenje ovisnosti o osobnim automobilima kroz sustavno razvijanje pješačke i biciklističke infrastrukture te uspostavu integriranog i funkcionalnog sustava javnog prijevoza, čime se istodobno smanjuju emisije, prometne gužve i negativni utjecaji na zdravlje i okoliš. Nadalje, financiranje projekata za smanjenje rizika od katastrofa potrebno je povezati s obveznim praćenjem njihova stvarnog učinka na smanjenje ekonomskih gubitaka uzrokovanih ekstremnim vremenskim i klimatskim događajima.

I na kraju, kako bi se osigurala pravodobna i učinkovita provedba Strategije prilagodbe klimatskim promjenama, potrebno je u najskorije vrijeme usvojiti Akcijski plan te sustavno jačati stručne i administrativne kapacitete na svim razinama, uključujući kontinuiranu edukaciju i razvoj specifičnih stručnih znanja. Sustavno uključivanje organizacija civilnog društva i drugih lokalnih dionika može unaprijediti planiranje i provedbu mjera prilagodbe, osiguravajući da one bolje odgovaraju na stvarne potrebe zajednica.

Literatura

Državni ured za reviziju Republike Hrvatske (2025) *Izvješće o obavljenoj reviziji učinkovitosti: Prilagodba klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj. Zagreb.* Dostupno na: https://www.revizija.hr/UserDocsImages/izvjesca-novo/Revizije%20-%202024/IZVJESCA_%20O_OBAVLJENIM_REVIZIJAMA/REV_UCINKOVITOSTI/PRILAGODBA_KLIM_PROM_RH/PRILAGODBA%20KLIMATSKIM%20PROMJENAMA%20U%20REPUBLICI%20HRVATSKOJ.pdf (Pristupljeno: 14. kolovoza 2026.).

Europska okolišna agencija (2025) *Climate-related economic losses.* Dostupno na: https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/croatia/climate-related-economic-losses (Pristupljeno: 10. kolovoza 2026.).

Eurostat (2026) *SDG 13 – Climate action.* Dostupno na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=SDG_13_-_Climate_action (Pristupljeno: 10. kolovoza 2026.).

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja Republike Hrvatske (2020) *Strategija prilagodbe klimatskim promjenama u Republici Hrvatskoj za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu.* Dostupno na: https://mingo.gov.hr/UserDocsImages/klimatske_aktivnosti/klima/prilagodba/strat_prilagodbe_rh_2020.pdf (Pristupljeno: 14. kolovoza 2026.).

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2024) *Izvješće o provedbi Strategije upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine za 2023. godinu.* Dostupno na: https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/CIVILNA%20ZA%C5%A0TITA/PDF_ZA%20WEB/17%20-%2013%20Izvje%C5%A1%C4%87e_PDF.pdf (Pristupljeno: 14. kolovoza 2026.).

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2025) *Izvješće o provedbi Strategije upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine za 2024. godinu.* Dostupno na: https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/CIVILNA%20ZA%C5%A0TITA/PDF_ZA%20WEB/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20Strategije%20upravljanja%20rizicima%20od%20katastrofa%20do%202030.%20godine%20za%202024.%20godinu.pdf (Pristupljeno: 14. kolovoza 2026.).

Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske (2026) *Izvješće o provedbi Strategije upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine za 2025. godinu.* Dostupno na: https://civilna-zastita.gov.hr/UserDocsImages/CIVILNA%20ZA%C5%A0TITA/PDF_ZA%20WEB/Izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20Strategije%20upravljanja%20rizicima%20od%20katastrofa%20do%202030.%20godine,%20za%202025.%20godinu.pdf (Pristupljeno: 14. kolovoza 2026.).

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije Republike Hrvatske (2026) *Croatian greenhouse gas inventory for the period 1990 – 2024: National Inventory Document 2026. Zagreb*. Dostupno na: https://unfccc.int/sites/default/files/resource/Croatian%20NID%202026.pdf (Pristupljeno: 10. kolovoza 2026.).

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije Republike Hrvatske (bez datuma) *Prilagodba klimatskim promjenama.* Dostupno na: https://mzozt.gov.hr/o-ministarstvu-1065/djelokrug/uprava-za-klimatsku-tranziciju-1879/prilagodba-klimatskim-promjenama-1965/1965 (Pristupljeno: 10. kolovoza 2026.).

Mreža CIVINET Hrvatska-Slovenija-Jugoistočna Europa (bez datuma) *O mreži.* Dostupno na: https://civinet-slohr.eu/hr/o-mrezi/o-mrezi-civinet-slovenija-hrvaska/ (Pristupljeno: 20. kolovoza 2026.).

ODRAZ – održivi razvoj zajednice (bez datuma) *CLIMOVE.* Dostupno na: https://www.odraz.hr/projekti/svi-projekti/climove/ (Pristupljeno: 14. kolovoza 2026.).

14

Cilj 14. Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj

Kratki pregled

Hrvatska je od 2021. ostvarila vidljiv napredak u formalnoj zaštiti morskih područja, staništa i vrsta, osobito kroz razvoj ekološke mreže Natura 2000, unapređenje sustava praćenja i dostupnosti podataka te usklađivanje nacionalnog sustava s međunarodnim i EU ciljevima očuvanja. Vezano za SDG Cilj 14, Hrvatska bilježi umjereno poboljšanje, ali i dalje postoje značajni izazovi. Ekološkom mrežom obuhvaćeno je 32,4 % mora pod nacionalnom jurisdikcijom, ali je strogo zaštićeno tek 0,39 %. Stvarno stanje morskih ekosustava ostaje zabrinjavajuće: od 8 procijenjenih tipova morskih staništa, 7 je u nepovoljnom stanju. Glavni pritisci proizlaze iz intenzivnog turizma i obalne urbanizacije, nautičkog turizma i sidrenja, ribarstva i marikulture, onečišćenja (otpadne vode i morski otpad) te klimatskih promjena. Ključni izazov stoga više nije samo širenje formalne zaštite, nego učinkovita provedba mjera očuvanja, povećanje površine strogo zaštićenih područja, sustavno praćenje stanja i pritisaka, jačanje nadzora te usklađivanje gospodarskog korištenja mora s kapacitetom morskih ekosustava.

Ocjena stanja

Hrvatska bilježi umjeren napredak u provedbi Cilja 14., osobito u formalnoj zaštiti mora, razvoju planskog i zakonodavnog okvira, dostupnosti podataka, no ključni izazovi ostaju nepovoljno stanje morskih staništa i vrsta, nedostatna stroga zaštita, pritisci turizma i ostalih ljudskih aktivnosti, slab nadzor te neprovedba konkretnih mjera očuvanja na terenu.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
1. Zaštićenost morskih područja važnih za bioraznolikost	9,5 % mora obuhvaćeno je zaštitom; 0,28 % mora strogo zaštićeno.	32,4 % mora obuhvaćeno zaštitom; 0,39 % mora strogo zaštićeno.	
2. Onečišćenje i kvaliteta morskog okoliša	59,8 mil. m³ nepročišćenih otpadnih voda; 57,4 % stanovništva priključeno na javnu odvodnju. 210.071 plovilo u tranzitu; 14.805 na stalnom vezu. Nedostatna infrastrukturu i nadzor prihvata otpadnih voda s plovila.	63,5 mil. m³ nepročišćenih otpadnih voda (2025.); 59 % stanovništva priključeno na javnu odvodnju (2026.). 198.918 plovila u tranzitu; 16.573 na stalnom vezu. Prihvat otpadnih voda s plovila ostaje ograničen. Morski otpad i dalje predstavlja značajan pritisak, unatoč provedbi određenih mjera smanjenja.	

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
3. Ekosustavni pristup upravljanju i provedba mjera zaštite mora	Zakonodavni okvir postoji, ali dio instrumenata još nije donesen.	Doneseni programi i planovi te proširena Natura 2000; u izradi novi Zakon o zaštiti prirode i Zakon o zaštiti okoliša, nova Strategija i Akcijski plan zaštite prirode, Nacionalni plan obnove prirode i Akcijski plan zaštite posidonije. Provedba mjera i nadzor ostaju slabi.	
4. Uključivanje OCD-a i drugih dionika u politike zaštite mora (pokazatelj iz perspektive civilnog društva).	OCD-i sudjeluju u javnim savjetovanjima i radnim skupinama, ali je uključivanje često formalno i bez stvarnog utjecaja na donošenje odluka.	Formalno ili nedovoljno sadržajno sudjelovanje Radnih skupina i dalje predstavlja problem. Iskustvo Sunca pokazuje veći utjecaj na sadržajnu raspravu te operativna i tehnička pitanja nego na konačne, politički osjetljivije odluke.	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1: Zaštićenost morskih područja važnih za bioraznolikost

Glavni pozitivni trend: Hrvatska je proširenjem ekološke mreže Natura 2000 zaštitila 32,4 % mora pod nacionalnom jurisdikcijom, čime je ostvaren cilj EU Strategije o bioraznolikosti za 2030. o zaštiti najmanje 30 % mora.

Glavni negativni trend: Strogo je zaštićeno tek 0,39 % mora, što je daleko od cilja od najmanje 10 %. Formalno proglašenje zaštite bez provedbe mjera očuvanja i učinkovitog nadzora ne osigurava učinkovitost.

Ključna preporuka: Povećati površinu mora pod strogom zaštitom, prioritetno obuhvaćajući ekološki najvrjednija i najosjetljivija područja, uz učinkovitu provedbu mjera očuvanja i nadzor.

Pokazatelj 2: Onečišćenje i kvaliteta morskog okoliša

Glavni pozitivni trend: Postupno raste priključenost stanovništva na sustav javne odvodnje, uz nastavak razvoja infrastrukture. U nautičkom sektoru postoji regulatorni okvir za prihvat otpadnih voda s plovila i postupno se razvijaju prihvatni kapaciteti u lukama i marinama.

Glavni negativni trend: Unatoč infrastrukturnim ulaganjima, količina nepročišćenih otpadnih voda povećala se s 59,8 mil. m³ u 2021. na 63,5 mil. m³ u 2025., dok je priključenost stanovništva na javnu odvodnju porasla na 59 % (s 57,4 %). Pritisak nautike ostaje značajan, a prihvat otpadnih voda s plovila i dalje je infrastrukturno i provedbeno ograničen. Morski otpad ostaje značajan pritisak, kao posljedica neodgovarajućeg gospodarenja otpadom na kopnu.

Ključna preporuka: Ubrzati priključenje stanovništva na sustav javne odvodnje i pročišćavanja. Povećati dostupnost i korištenje prihvatnih kapaciteta za otpadne vode s plovila te ojačati nadzor nad istim. Ojačati mjere sprječavanja nastanka otpada i njegovog dotoka u more.

Pokazatelj 3: Ekosustavni pristup upravljanju i provedba mjera zaštite mora

Glavni pozitivni trend: Od 2021. ojačan je institucionalni i planski okvir zaštite mora kroz Program mjera 2022.–2027., Program financiranja Nature 2000, proširenje ekološke mreže, izradu planova upravljanja, razvoj monitoringa i početak provedbe EU okvira za obnovu prirode.

Glavni negativni trend: Provedbeni jaz ostaje značajan. Nisu doneseni svi potrebni podzakonski akti. Nadzor na moru nije učinkovit. Postojeći podaci ne se koriste kod donošenja odluka.

Ključna preporuka: Prioritet treba biti na provedbi već usvojenih propisa i planova i donošenju potrebnih podzakonske akte uz osiguravanje financijskih i kadrovskih kapacitete za provedbu i nadzor.

Pokazatelj 4: Uključivanje OCD-a i drugih dionika

Glavni pozitivni trend: OCD-i bilježe kontinuirani rast sudjelovanja u radnim skupinama, stručnim tijelima i javnim savjetovanjima u procesima izrade zakona, planova i strategija.

Glavni negativni trend: Formalno uključivanje dionika ne osigurava nužno stvaran utjecaj na donošenje odluka. Dio radnih tijela ostaje neaktivan ili djeluje prvenstveno radi zadovoljavanja proceduralnih zahtjeva, dok je utjecaj OCD-a na konačne, politički osjetljivije odluke ograničen.

Ključna preporuka: Osigurati pravodobno, kontinuirano i sadržajno uključivanje OCD-a, znanstvene zajednice i drugih dionika od najranijih faza oblikovanja politika, uz aktivan rad uspostavljenih radnih tijela, transparentno razmatranje prijedloga dionika i jasne povratne informacije o tome na koji su način njihovi doprinosi uzeti u obzir u konačnim odlukama.

Analiza stanja

Očuvanje dobrog stanja Jadranskog mora od iznimne je važnosti za RH i temelji se na međunarodnim, EU i nacionalnim obavezama. Među ključnim EU ciljevima zaštite (EU Strategija o bioraznolikosti do 2030.) je uspostava učinkovito upravljanih zaštićenih područja koja obuhvaćaju najmanje 30 % kopnenih i 30 % morskih područja te 10% strogo zaštićenih područja, obnovu narušenih ekosustava te osiguravanje financijskih sredstava za očuvanje bioraznolikosti.

Od 2021. dodatno je ojačan **zakonodavni i planski okvir** zaštite mora kroz provedbu Programa mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem 2022.-2027., Programa financiranja Natura 2000 te izradu novih strateških i zakonodavnih dokumenata, uključujući novi Zakon o zaštiti prirode i Zakon o zaštiti okoliša, Nacionalni plan obnove prirode, Strategiju i akcijski plan zaštite prirode te Akcijski plan zaštite posidonije. Hrvatska je 2026. donijela i Prostorni plan isključivoga gospodarskog pojasa RH u Jadranskom moru kao važan okvir usklađivanja različitih načina korištenja i zaštite morskog prostora. No izazovi provedbe i dalje ostaju. Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije redovito uspostavlja **radne skupine** s ciljem uključivanja stručnih znanja dionika. No, formalno uključivanje često je pitanje zadovoljavanja proceduralnih zahtjeva i ne osigurava nužno utjecaj na konačno donošenje odluka.

Napredak je ostvaren i u dostupnosti podataka **kroz razvoj informacijskog sustava zaštite prirode** i uspostavu BioAtlasa (nacionalni sustav podataka o bioraznolikosti), izradu **karte obalnih i pridnenih morskih staništa** te standardiziranih **protokola praćenja stanja** očuvanosti vrsta i stanišnih tipova, čime su unaprijeđeni preduvjeti za sustavnije praćenje stanja bioraznolikosti i učinkovitije planiranje mjera očuvanja.

Do danas je izrađen značajan broj **planova upravljanja za zaštićena područja i područja ekološke mreže Natura 2000**, uključujući morska i obalna područja. Ciljevi i mjere očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže propisani su Pravilnikom o ciljevima očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže (NN 111/22), međutim pravilnikom nije obuhvaćeno niti jedno morsko područje, vrsta ni stanište.

Značajan pomak u zaštiti Jadrana ostvaren je **proširenjem ekološke mreže Natura 2000** koja danas obuhvaća ukupno 822 područja**.** Ovim proširenjem zaštićeno je 32,4 % mora pod nacionalnom jurisdikcijom, čime je Hrvatska ostvarila cilj Strategije EU-a za bioraznolikost do 2030. vezan uz zaštitu najmanje 30 % mora. No strogo je zaštićeno tek 0,39 % mora, što je znatno manje od cilja od 10 %. Ističe se proglašenje prvog strogo zaštićenog morskog područja u Splitsko-dalmatinskoj županiji, posebnog rezervata „**Rt Stupišće“** (Vis) 2025. god. Riječ je jedinom

proglašenom morskom području takve razine zaštite u novijem razdoblju, u kojem su zabranjeni ribolov i druge ekstrakcijske djelatnosti.

Posebna pažnja posljednjih je godina usmjerena na zaštitu morske cvjetnice posidonije (*Posidonia oceanica*), prioritetnog stanišnog tipa od interesa za EU, kroz proširenje zaštićenih područja te pripremu akcijskog plana zaštite. Mediteranska uredba (EZ) br. 1967/2006 zabranjuje ribolov **povlačnim alatima** iznad livada morskih cvjetnica, no Hrvatska je imala derogaciju na obalne potegače sve do 2023. kad se postale zabranjen alat. Tome je prethodio višegodišnji proces tijekom kojeg su organizacije civilnog društva upozoravale na njihov negativan utjecaj na livade posidonije. Novi podaci kartiranja morskih staništa dodatno su ukazali na potrebu za snažnijom zaštitom posidonije, čija je kartirana površina znatno manja od ranijih procjena.

Unatoč određenom napretku, prema posljednjem izvješću RH prema EU, od 8 procijenjenih tipova morskih staništa, 7 je u nepovoljnom stanju, dok za 1 nema dovoljno podataka. Provedba zakonodavnog okvira otežana je nedonošenjem podzakonskih akata i slabom učinkovitošću nadzora na moru. Unatoč izrađenim planovima praćenja stanja morskih staništa njihova provedba nije zaživjela. Postoji i manjak prostornih podataka o pritiscima.

Glavni pritisci na morske ekosustave proizlaze iz intenzivnog turističkog razvoja i obalne urbanizacije, nautičkog turizma i sidrenja, ribarstva i marikulture, onečišćenja te klimatskih promjena, uključujući porast temperature mora i širenje stranih vrsta.

Turizam, osobito nautički, predstavlja jedan od glavnih pritisaka na morski okoliš. Hrvatska ima najveću charter flotu na svijetu, s više od 4.500 plovila za najam. Velika koncentracija plovila povećava pritiske na osjetljiva staništa, posebno kroz sidrenje (značajan utjecaj na livade posidonije) i otpadne vode. Dodatni pritisci proizlaze iz izgradnje turističke infrastrukture te nasipavanja i dohranjivanja plaža.

Upravljanje **ribarstvom** uglavnom je usklađeno sa zajedničkom ribarstvenom politikom EU-a, no istraživanja Instituta za oceanografiju i ribarstvo (2008.-2023.) pokazuju izrazito negativan trend stanja priobalnih ribolovnih resursa u zaštićenim morskim područjima. Pozitivan primjer predstavlja zaštita **Jabučke kotline,** uspostavljena bilateralnom suradnjom Hrvatske i Italije, kroz trogodišnje ograničenje ribolova. Zahvaljujući značajnom oporavku ribljih stokova, na tom je području 2021. godine uveden trajni režim. **Marikultura** u Hrvatskoj nastavlja rasti, zbog čega je daljnje širenje potrebno planirati uz procjenu prihvatnog kapaciteta i kumulativnih utjecaja na morski okoliš.

Morski otpad velikim je dijelom posljedica neučinkovitog gospodarenja otpadom na kopnu. Iako je ostvaren određeni napredak u praćenju stanja, podizanju svijesti i provedbi mjera smanjenja otpada, glavni izazovi su i dalje sprječavanje njegova dotoka s kopna te smanjenje količine plastike i izgubljenog ribolovnog alata u moru. **Otpadne vode s kopna** predstavljaju pritisak na morski okoliš zbog nedovoljne pokrivenosti kućanstava na sustave odvodnje i pročišćavanja. Iako se infrastruktura unapređuje, i dalje se ispuštaju značajne količine nepročišćenih otpadnih voda.

Ključni izazov ostaje učinkovita provedba zaštite mora. Naglasak u narednom razdoblju treba biti na povećanju površine pod strogom zaštitom, donošenju podzakonskih akata, učinkovitoj provedbi mjera očuvanja, sustavnoj obnovi degradiranih staništa, jačanju nadzora i kapaciteta nadležnih institucija te boljoj međusektorskoj suradnji. Postojeće podatke i rezultate praćenja potrebno je sustavno koristiti u donošenju odluka, a zaštitu mora povezati s obnovom degradiranih staništa.

Literatura

Burić, E. i Kovačić, M. (2021) *Problems of Construction of Receiving Stations for Wastewater from Vessels in Marinas and Ports.* Pomorski zbornik, 61(1), 79–89. Dostupno na: https://doi.org/10.18048/2021.61.06.

Council of the European Union (2006) *Council Regulation (EC) No 1967/2006 of 21 December 2006 concerning management measures for the sustainable exploitation of fishery resources in the Mediterranean Sea, amending Regulation (EEC) No 2847/93 and repealing Regulation (EC) No 1626/94, as amended.* Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32006R1967.

Državni zavod za statistiku (2022) *Javna odvodnja u 2021.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29090.

Državni zavod za statistiku (2022) *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2021.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2021/hr/10192.

Državni zavod za statistiku (2026) *Javna odvodnja u 2025.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2026/hr/121569.

Državni zavod za statistiku (2026) *Nautički turizam – Kapaciteti i poslovanje luka nautičkog turizma u 2025.* Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/media/gyyodmdl/tur-2025-2-1-nauti%C4%8Dki-turizam-kapaciteti-i-poslovanje-luka-nauti%C4%8Dkog-turizma-u-2025.pdf.

European Commission (2020) *EU Biodiversity Strategy for 2030: Bringing nature back into our lives.* Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, COM(2020) 380 final, 20 May 2020. Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:52020DC0380.

European Commission (2022) *Environmental Implementation Review 2022 – Croatia.* Dostupno na: https://environment.ec.europa.eu/law-and-governance/environmental-implementation-review_en.

European Parliament i Council of the European Union (2014) *Directive 2014/89/EU of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 establishing a framework for maritime spatial planning.* Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32014L0089.

European Parliament i Council of the European Union (2024) *Regulation (EU) 2024/1991 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2024 on nature restoration and amending Regulation (EU) 2022/869.* Dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX:32024R1991.

Gomei M., Abdulla A., Schröder C., Yadav S., Sánchez A., Rodríguez D., Abdel Malek D. (2019) *Towards 2020: how Mediterranean countries are performing to protect their sea.* Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/338188722_TOWARDS_2020_HOW_MEDITERRANEAN_COUNTRIES_ARE_PERFORMING_TO_PROTECT_THEIR_SEA.

Institut za oceanografiju i ribarstvo, Oikon d.o.o., Hrvatski geološki institut, Sveučilište u Zagrebu – Geodetski fakultet i Institut Ruđer Bošković (2023) *Karta obalnih i pridnenih morskih staništa RH 2023.* Dostupno na: https://bioportal.hr/istrazi-prirodu/karta-stanista-rh/.

Kipson, S. (2022) *Izvor o dohranjivanju plaža i utjecajima na obalna i morska staništa.* Sunce. Dostupno na: https://sunce-st.org/wp-content/uploads/2022/06/Utjecaj-nasipavanja-obale_Strucni-osvrt_SEAS_FINAL.pdf.

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (2022) *Program mjera zaštite i upravljanja morskim okolišem i obalnim područjem Republike Hrvatske 2022.–2027.* Dostupno na: https://vrtlac.izor.hr/ords/portal/clanak?p_id=4110.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva (2025) *Godišnji izvještaj o akvakulturi.* Dostupno na: https://podaci.ribarstvo.hr/statisticki-podaci/statisticki-podaci-o-ribarstvu-i-akvakulturi/godisnji-izvjestaji-o-akvakulturi/.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva – Uprava ribarstva (2024) *Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.–2027.* Dostupno na: https://euribarstvo.hr/o-programu/.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2026) *Nacrt prijedloga Strategija i akcijski plan zaštite prirode Republike Hrvatske u razdoblje od 2026. – 2035.*

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2026) *Pregled Izvješća o stanju očuvanosti ptica u Hrvatskoj za razdoblje 2019.-2024.* Dostupno na: https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/prirodne-vrijednosti-stanje-i-ocuvanje/pracenje-stanja-prirode/stanje-ocuvanosti.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2026) *Pregled Izvješća o stanju očuvanosti vrsta i stanišnih tipova u Hrvatskoj za period 2019.-2024.* Dostupno na: https://www.haop.hr/hr/tematska-podrucja/prirodne-vrijednosti-stanje-i-ocuvanje/pracenje-stanja-prirode/stanje-ocuvanosti.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije – Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2026) *BioAtlas – Atlas bioraznolikosti Hrvatske.* Dostupno na: https://bioatlas.bioportal.hr/?lang=hr.

Narodne novine (2013) *Zakon o zaštiti prirode.* NN 80/2013, 15/2018, 14/2019, 127/2019 i 155/2023. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2013_06_80_1658.html.

Narodne novine (2017) *Zakon o morskom ribarstvu.* NN 62/2017, 130/2017, 14/2019, 30/2023 i 14/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2017_06_62_1429.html.

Narodne novine (2019) *Uredba o ekološkoj mreži i nadležnostima javnih ustanova za upravljanje područjima ekološke mreže.* NN 80/2019, 119/2023, 87/2025 i 123/2025. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2019_08_80_1669.html.

Narodne novine (2020) *Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta ptica u područjima ekološke mreže.* NN 25/2020. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2020_03_25_617.html.

Narodne novine (2022) *Odluka o donošenju Programa financiranja ekološke mreže Natura 2000.* NN 54/2022 (Program financiranja ekološke mreže Natura 2000 za višegodišnje financijsko razdoblje 2021.–2027.). Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2022_05_54_706.html.

Narodne novine (2022) *Pravilnik o ciljevima očuvanja i mjerama očuvanja ciljnih vrsta i stanišnih tipova u područjima ekološke mreže.* NN 111/2022. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2022_09_111_1632.html.

Narodne novine (2025) *Uredba o proglašenju Posebnog rezervata „Rt Stupišće“.* NN 76/2025. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_05_76_985.html.

Narodne novine (2026) *Odluka o donošenju Prostornog plana isključivoga gospodarskog pojasa Republike Hrvatske u Jadranskom moru.* NN 66/2026. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2026_06_66_793.html.

Narodne novine (2026) *Zakon o provedbi Uredbe o obnovi prirode (EU) 2024/1991.* NN 69/2026. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2026_06_69_828.html.

Our Ocean Conference (2024) *Our Ocean 2024 Commitments.* Dostupno na: https://www.ourocean2024.gov.gr/wp-content/uploads/2024/08/COMMITMENTS_01AUG.pdf.

Špika, M., Rajković, Ž., Zrnčić, V., Miletić, A., Jakl, Z. i Dokoza, F. (2024) *Analiza institucionalnog i pravnog okvira postojećih kapaciteta u zaštićenim područjima u Hrvatskoj.* Sunce. Interreg Italy – Croatia EFFICIENTN2K Project, 223 str. Dostupno na: https://sunce-st.org/wp-content/uploads/2025/03/EFFICIENTN2K_Analiza-institucionalnog-i-pravnog-okvira-postojecih-kapaciteta-u-zasticenim-podrucjima-u-RH-1.pdf.

15

Cilj 15. Život na kopnu

Kratki pregled

Hrvatska je 2026. proglasila dva nova zaštićena područja (Park prirode Zagorske gore, ožujak 2026.; rezervat Poljana, srpanj 2026.), podigavši udio zaštićenog kopna s 38,2% (2021.) na 38,6% - iznad EU cilja od 30% - no manje od 1% teritorija strogo je zaštićeno. Vlada je u svibnju 2025. usvojila ciljeve zaštite prirode usklađene s Kunming-Montreal okvirom, ali strateški akt za 2026.-2035. još nije donesen. Proračun Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije porastao je za 81% u 2025., dok je opožarena površina u 2025. pala za 70 do 75% u odnosu na 2024. Hrvatska je 2024. izvezla drvnu sirovinu vrijednu 1,13 milijarde eura, a namještaj tek 342 milijuna eura - omjer 3,3:1, uz deficit od 410 milijuna eura. Zeleni odred dokumentirao je sječu na 3.000+ hektara u Crnoj Mlaci; Hrvatske šume i FSC audit optužbe odbacuju. Prioritet je usvajanje strateškog akta i neovisna provjera navoda o prekomjernoj sječi.

Ocjena stanja

Hrvatska bilježi umjeren napredak u provedbi Cilja 15.: širi zaštićena područja i financiranje raste 81%, ali strateški okvir kasni, ocjene utjecaja na prirodu provode se protokolarno, a gospodarenje šumama ostaje predmet spora struke, civilnog društva i EU institucija.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Zadnji dostupni podatak	Trend
Udio zaštićenog kopna (nacionalne kategorije i Natura 2000)	38,2%	38,6% - nakon proglašenja Parka prirode Zagorske gore i rezervata Poljana (2026.)	
Definiran strateški okvir zaštite prirode	Strategija i akcijski plan zaštite prirode 2017.-2025. na snazi	Ciljevi usklađeni s Kunming-Montreal okvirom usvojeni svibnja 2025.; strateški akt za 2026.-2035. još nije donesen	
Proračun za zaštitu okoliša i prirode (Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije)	Referentna godina (proračun 2024.)	+81% u 2025. u odnosu na prethodnu godinu	
Neovisna provjera navoda o prekomjernoj sječi i kvaliteta sudjelovanja OCD-a	Ograničeno, ad hoc uključivanje; nema mehanizma provjere	Aktivno samostalno praćenje OCD-a (npr. Crna Mlaka), no i dalje bez neovisnog mehanizma provjere i sadržajnog savjetovanja	

Trendovi i preporuke

Pokazatelj 1: Udio zaštićenog kopna (nacionalne kategorije i Natura 2000)

Glavni pozitivni trend: Proglašenjem Parka prirode Zagorske gore i rezervata Poljana 2026. udio zaštićenog kopna dosegnuo je 38,6%, iznad EU cilja od 30%.

Glavni negativni trend: Manje od 1% teritorija uživa strogu zaštitu, što ukazuje na razliku između kvantitete i kvalitete zaštite prirode.

Ključna preporuka: Proširiti popis strogo zaštićenih područja i uskladiti ga s ciljevima Kunming-Montreal okvira do 2030.

Pokazatelj 2: Definiran strateški okvir zaštite prirode

Glavni pozitivni trend: Vlada je svibnja 2025. usvojila ciljeve zaštite prirode usklađene s Globalnim okvirom za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala, koji predviđaju zakonsku zaštitu 30% morskog teritorija do 2030.

Glavni negativni trend: Puni strateški akt za razdoblje 2026.-2035. još nije donesen; prema srednjoročnom vrednovanju NRS-a 2030. (2026.), bioraznolikost i zaštićena područja nemaju nijedan formalni nacionalni pokazatelj praćenja, a Europska komisija protiv Hrvatske vodi postupak zbog nedostatka planova upravljanja za Naturu 2000.

Ključna preporuka: Vlada treba do kraja 2026. usvojiti strateški akt zaštite prirode 2026.-2035. te uvesti formalne NRS pokazatelje za bioraznolikost i zaštićena područja, sukladno preporuci najvišeg prioriteta iz vrednovanja NRS-a.

Pokazatelj 3: Proračun za zaštitu okoliša i prirode (Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije)

Glavni pozitivni trend: Proračun Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije porastao je 81% u 2025. u odnosu na prethodnu godinu, najviše među svim ministarstvima uz Ministarstvo demografije.

Glavni negativni trend: Rast financiranja nije popraćen usvojenim strateškim aktom za 2026.-2035. koji bi odredio jasne, mjerljive prioritete trošenja.

Ključna preporuka: Novo financiranje usmjeriti prema mjerljivim, javno praćenim ciljevima definiranim u strateškom aktu 2026.-2035.

Pokazatelj 4: Neovisna provjera navoda o prekomjernoj sječi i kvaliteta sudjelovanja OCD-a

Glavni pozitivni trend: Zeleni odred od 2018. sustavno dokumentira i prijavljuje nepravilnosti u gospodarenju šumama USKOK-u i Europskoj komisiji, uz procjenu da je Hrvatska u zadnjih desetak godina „izgubila“ preko 17 milijuna m3 drvnih zaliha (700+ mil. EUR).

Glavni negativni trend: Ne postoji neovisan mehanizam provjere takvih navoda; Hrvatske šume su 2025. protiv voditeljice Zelenog odreda pokrenule tužbu za klevetu, a ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu provode se protokolarno, bez sadržajnog uključivanja javnosti.

Ključna preporuka: Uspostaviti neovisan mehanizam provjere navoda o prekomjernoj sječi i gubitku drvnih zaliha te osigurati pravnu zaštitu OCD-a od tužbi usmjerenih na obeshrabrivanje javnog nadzora.

Analiza stanja

Ključni pokazatelj praćenja provedbe ***Cilja održivog razvoja 15. Očuvanje života na kopnu*** jest udio zaštićenog kopnenog teritorija. Hrvatska je 2026. proglasila Park prirode Zagorske gore (300,87 km², ožujak 2026.) i posebni rezervat Poljana (srpanj 2026.), čime je udio zaštićenog kopna (nacionalne kategorije zajedno s Naturom 2000) narastao s 38,2% u 2021. na 38,6% u 2026. - iznad EU cilja od 30%. Ipak, manje od 1% teritorija uživa strogu zaštitu. Ohrabruje podatak da je opožarena površina u glavnom dijelu požarne sezone 2025. pala za 70 do 75% u odnosu na 2024., unatoč većem broju požara (za oko 21,6%), zahvaljujući sustavu ranog otkrivanja, 227 nadzornih kamera i koordinaciji kroz novoosnovano Operativno-vatrogasno zapovjedništvo.

Najvažniji financijski pomak od 2021. jest rast proračuna Ministarstva zaštite okoliša i zelene tranzicije za 81% u 2025., prema Prijedlogu državnog proračuna koji je Vlada usvojila u studenome 2024. U svibnju 2025. usvojeni su ciljevi zaštite prirode usklađeni s Kunming-Montreal okvirom (Globalni okvir za bioraznolikost koji je 2022. usvojen na 15. konferenciji stranaka Konvencije o biološkoj raznolikosti UN-a u Kunmingu i Montrealu, a kojim se države obvezuju do 2030. zaštititi 30% kopnenog i morskog teritorija te zaustaviti i preokrenuti gubitak bioraznolikosti), no od isteka Strategije 2017.-2025. nije usvojen nasljedni strateški dokument za 2026.-2035., a EU protiv Hrvatske vodi postupak zbog nedostatka planova upravljanja Naturom 2000. Sustav praćenja dodatno je oslabljen: prema srednjoročnom vrednovanju NRS-a 2030. (Institut Ivo Pilar i EIHP, 2026.), bioraznolikost, zaštićena područja te šumski i vodni ekosustavi nemaju nijedan formalni NRS pokazatelj s polaznom i ciljnom vrijednošću - izvještaj to ocjenjuje kao preporuku najvišeg prioriteta.

Nazadovanje je vidljivo u pogledu gospodarskog pritiska na šumske ekosustave i kvalitete sudjelovanja javnosti. Hrvatska je 2024. izvezla drvnu sirovinu vrijednu 1,13 milijarde eura, a namještaj (finalni proizvod) tek 342 milijuna eura - omjer 3,3:1 u korist sirovine, uz deficit u trgovini namještajem od 410 milijuna eura, koji je u prosjeku rastao 4,5% godišnje. Paradoksalno, najviše drva izvozimo u Italiju (24,9%), Sloveniju (7,7%) i Njemačku (7,5%) - upravo zemlje iz kojih najviše uvozimo namještaj. Udruga Zeleni odred (forum braniteljske udruge VIDRA) od 2018. sustavno dokumentira i prijavljuje nepravilnosti u gospodarenju šumama - USKOK-u i Europskoj komisiji podnijeli su prijave, uključujući onu o Crnoj Mlaci (3.000+ ha posječenih u deset godina), a prema njihovoj procjeni Hrvatska je u posljednjih desetak godina „izgubila“ više od 17 milijuna m^3 drvnih zaliha, vrijednih preko 700 milijuna eura. Hrvatske šume i FSC audit te navode odbacuju kao neosnovane; tvrtka je 2025. protiv voditeljice Zelenog odreda pokrenula tužbu za klevetu, dok je uprava Hrvatskih šuma iste godine smijenjena nakon javnih optužbi koalicijskog partnera Vlade. Postupci ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu provode se uglavnom protokolarno - primjedbe civilnog društva uglavnom se „uzimaju na znanje“ bez sadržajnog dijaloga.

Kao ključnu preporuku izdvajamo obvezu Vlade da žurno usvoji strateški akt zaštite prirode za 2026.-2035., koji će novih 81% financiranja usmjeriti prema jasnim, mjerljivim ciljevima. Nužno je osigurati sadržajnu participaciju javnosti u ocjenama prihvatljivosti za ekološku mrežu, uspostaviti neovisan mehanizam provjere navoda o prekomjernoj sječi te uvjetovati izvoz sirove drvne mase razvojem domaće prerade radi zadržavanja dodane vrijednosti od 410 milijuna eura koja danas odlazi u uvoz namještaja.

Literatura

CROSOL (2021) *Provedba ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj – perspektiva civilnog društva.* Zagreb: Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske. Dostupno na: https://crosol.hr/wp-content/uploads/2021/04/Provedba-ciljeva-odrzivog-razvoja-u-Hrvatskoj_Perspektiva-civilnog-drustva-4.pdf.

Državni zavod za statistiku (2025) *POLJ-2025-6-1 Šumarstvo u 2024.* Zagreb: DZS. Dostupno na: https://podaci.dzs.hr/2025/hr/97333.

Ekonomski institut, Zagreb (2026) *Izbor Hrvatske: izvoz drva ili proizvodnja namještaja?.* Dostupno na: https://eizg.hr/vijesti/ostalo-71/izbor-hrvatske-izvoz-drva-ili-proizvodnja-namjestaja/7222.

European Commission, DG Environment (2025) *2025 Environmental Implementation Review Country Report – Croatia.* Dostupno na: https://environment.ec.europa.eu/publications/2025-environmental-implementation-review-country-report-croatia_en.

European Environment Agency (2025) *Croatia country profile, Europe's Environment 2025.* Dostupno na: https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/countries/croatia.

Institut društvenih znanosti Ivo Pilar i Energetski institut Hrvoje Požar (2026) *Izvješće o srednjoročnom vrednovanju Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. - Strateški cilj 8: Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost.*

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2025) *Ciljevi zaštite prirode Republike Hrvatske koji doprinose provedbi Globalnog okvira za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala.* Dostupno na: https://mzozt.gov.hr/uprava-za-zastitu-prirode-1180/strategije-planovi-i-programi-5362/ciljevi-zastite-prirode-republike-hrvatske-koji-doprinose-provedbi-globalnog-okvira-za-bioraznolikost-iz-kunminga-i-montreala/10190.

Ministarstvo zaštite okoliša i zelene tranzicije (2026) *Proglašen 13. park prirode Zagorske gore.* Dostupno na: https://mzozt.gov.hr/vijesti/proglasen-13-park-prirode-zagorske-gore/10632.

Udruga Veterani ViDrA (2020) *Vizionar opasnih namjera. Objava, ožujak 2020.* Dostupno na: https://veteranividra.hr/vizionar-opasnih-namjera/.

Vlada Republike Hrvatske (2024) *Proračun je socijalan i razvojan, omogućuje daljnji gospodarski rast uz provedbu prioriteta iz Programa Vlade. Priopćenje, 14. studenoga 2024.* Dostupno na: https://vlada.gov.hr/vijesti/proracun-je-socijalan-i-razvojan-omogucuje-daljnji-gospodarski-rast-uz-provedbu-prioriteta-iz-programa-vlade/43336.

Vlada Republike Hrvatske (2026) *Izvješće o realizaciji Programa aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku u 2025. godini. Zagreb.* Dostupno na: https://hvz.gov.hr/vijesti/vlada-rh-usvojila-izvjesce-o-realizaciji-programa-aktivnosti-za-2025/5940.

Zavod za zaštitu okoliša i prirode (2019) *Izvješće o stanju prirode u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2013. do 2017. godine.* Dostupno na: https://www.haop.hr/sites/default/files/uploads/dokumenti/04_zasticena/Izvjesce%20o%20stanju%20prirode%20RH%202013-2017_finalno.pdf.

Zeleni odred (2024) *Je li Natura 2000 mrtvo slovo na papiru?.* Dostupno na: https://tris.com.hr/2024/10/zeleni-odred-je-li-natura-2000-mrtvo-slovo-na-papiru/.

16

Cilj 16. Mir pravda i snažne institucije

Kratki pregled

Hrvatska je u razdoblju od 2021. do 2026. godine ostvarila određeni napredak u jačanju institucija, unapređenju zakonodavnog okvira za suzbijanje korupcije i nasilja nad ženama, digitalizaciji pravosudnog sustava te razvoju mehanizama za osiguravanje besplatne pravne pomoći. Istodobno, međunarodni pokazatelji i dalje ukazuju na izazove povezane s percepcijom neovisnosti pravosuđa i razinom povjerenja u institucije. Unatoč usvajanju brojnih strateških dokumenata i javnih politika, njihova provedba često je otežana zbog nedostatnih institucionalnih kapaciteta, neujednačene primjene propisa te ograničenog uključivanja građana i organizacija civilnog društva u procese donošenja odluka. Daljnje unaprjeđenje zahtijeva snažnije mehanizme transparentnosti i odgovornosti, učinkovitije funkcioniranje institucija te osiguravanje jednakog pristupa pravima i pravnoj zaštiti za sve građane.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska bilježi umjeren napredak u jačanju institucija i unaprjeđenju pravnog sustava, no i dalje su prisutni značajni izazovi povezani s neovisnošću pravosuđa, borbom protiv korupcije, dostupnošću pravne zaštite i većim uključivanjem građana u procese donošenja odluka.

Ključni pokazatelji

Ključni pokazatelji	2021	Zadnji dostupni podatak	Trend
Indeks percepcije korupcije	479	47 (2025.)	
BPP – višegodišnje financiranje	0€	871.157€ (2025.)	
Broj javnih savjetovanja (e-savjetovanje)	821	809 (2025.)	
Percepcija neovisnosti pravosuđa	17%	27% (2026.)	

Trendovi i preporuke

U promatranom razdoblju unaprijeđen je zakonodavni okvir kroz donošenje novih strategija i nacionalnih planova, uvedeno je višegodišnje financiranje pružatelja besplatne pravne pomoći te su nastavljeni procesi digitalizacije pravosuđa. Unatoč reformama, percepcija korupcije i neovisnosti pravosuđa ostaje nepovoljna, pristup pravdi nije jednako dostupan svim građanima, a uključivanje javnosti u donošenje odluka i dalje je ograničeno.

Potrebno je osigurati dosljednu provedbu postojećih politika, povećati transparentnost rada institucija, ojačati institucionalne kapacitete, unaprijediti dostupnost besplatne pravne pomoći te sustavno uključivati organizacije civilnog društva u oblikovanje i praćenje javnih politika.

9 Ovo globalno istraživanje mjeri se na skali od 0 (izrazito korumpirano) do 100 (vrlo transparentno), gdje niži rezultati ukazuju na veću percepciju korupcije, a viši na manju.

Analiza stanja unutar cilja

Suzbijanje korupcije

U cilju nastavka kontinuiranog strateškog provođenja i nadograđivanja sustava antikorupcijskih mjera u Republici Hrvatskoj, Hrvatski sabor je u listopadu 2021. godine usvojio Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine. Strategija se provodi putem trogodišnjih akcijskih planova, pri čemu je prvi Akcijski plan obuhvatio razdoblje od 2022. do 2024. godine, drugi Akcijski plan obuhvaća razdoblje od 2025. do 2027. godine te Akcijski plan za razdoblje od 2028. do 2030. godine.

Doprinos praćenju učinkovitosti provedbe antikorupcijskih politika predstavlja i Analiza sudske prakse za kaznena djela s elementima korupcije za razdoblje od 2019. do 2024. godine, koju je proveo Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek. Analiza je obuhvatila četiri najveća županijska suda u Republici Hrvatskoj – u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci. Rezultati potvrđuju da su najčešća kaznena djela s elementima korupcije zlouporaba položaja i ovlasti te zlouporaba povjerenja u gospodarskom poslovanju. Istodobno, oko 90 % kaznenih prijava bude odbačeno zbog nedostatka dokaza, dok većina pravomoćnih presuda završava osuđujućim presudama, često na temelju sporazuma, uz izricanje pretežito uvjetnih ili novčanih kazni. Podaci Županijskog suda u Splitu dodatno ukazuju na izazove u provedbi odluka o oduzimanju imovinske koristi. Naime, u pravomoćno okončanim predmetima tijekom promatranog razdoblja određeno je oduzimanje imovinske koristi u ukupnom iznosu od 14.248,15 eura, dok je naplaćeno svega 482,81 euro. Najnoviji podaci iz Izvješća Glavnog državnog odvjetnika o radu državnih odvjetništava za 2025. godinu, koji obuhvaćaju završni dio promatranog razdoblja, pokazuju da u strukturi koruptivnih kaznenih djela i dalje prevladava zlouporaba položaja i ovlasti (82,31 % svih prijava; 1.629 osoba). Slijede davanje mita (92 osobe; 4,65 %), primanje mita (44 osobe; 2,22 %), trgovanje utjecajem (42 osobe; 2,12 %) i nezakonito pogodovanje (36 osoba; 1,82 %). Izvješće također pokazuje da je najveći broj optužnica i osuđujućih presuda zabilježen za kaznena djela davanja i primanja mita, dok su postupci za trgovanje utjecajem i nezakonito pogodovanje obuhvaćali i predmete povezane s javnom nabavom.

Ranije navedena Analiza također je ukazala na strukturne probleme koji otežavaju praćenje i vrednovanje rezultata borbe protiv korupcije. Tijekom prikupljanja podataka utvrđene su poteškoće povezane s nedostatkom transparentnosti, neujednačenim načinom vođenja evidencija među sudovima, dugotrajnim rokovima dostave podataka te nedostatkom detaljnijih statističkih pokazatelja o radu pojedinih institucija. Navedeni izazovi otežavaju neovisnu evaluaciju učinkovitosti pravosudnog sustava i ukazuju na potrebu za daljnjim jačanjem transparentnosti i dostupnosti podataka.

Sličan zaključak proizlazi i iz međunarodnih pokazatelja. Prema Indeksu percepcije korupcije (CPI) za 2025. godinu Transparency Internationala, Hrvatska je ostvarila 47 bodova i zauzela 63. mjesto među 182 države, zadržavši isti rezultat kao godinu ranije. Budući da je prosjek Europske unije 62 boda, navedeni rezultat potvrđuje stagnaciju u percepciji korupcije i ukazuje na potrebu učinkovitije provedbe antikorupcijskih politika u praksi.

Pravosuđe i pristup pravdi

Stanje u hrvatskom pravosuđu u razdoblju od 2021. do 2026. godine obilježeno je strukturnim reformama i digitalizacijom koji su smanjili broj neriješenih predmeta, ali je sustav i dalje opterećen dugotrajnošću postupaka, nepovoljnom dobnom strukturom sudaca te kontinuirano niskim povjerenjem građana u neovisnost pravosuđa. Kontinuiran pristup sudskim odlukama važan je za transparentnost i dostupnost rada pravosuđa. U sklopu Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.–2026. razvijen je sustav ANON, koji omogućuje automatsku anonimizaciju, objavu i pretraživanje sudskih odluka na javno dostupnom portalu, uz zaštitu osobnih podataka. Sustav je

povezan s e-Spisom te preuzima sudske odluke 15 dana nakon njihove otpreme. Prvostupanjske odluke automatski anonimizira i objavljuje, dok se odluke drugostupanjskih i visokih sudova objavljuju nakon provjere suda. Javno dostupna tražilica omogućuje pretraživanje odluka prema različitim kriterijima, a za anonimizaciju se koristi umjetna inteligencija. Obveza javne objave anonimiziranih sudskih odluka propisana je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima (Narodne novine, broj 36/24), dok je način anonimizacije, objave i pretraživanja uređen Pravilnikom o načinu anonimizacije, objave i pretraživanja anonimiziranih sudskih odluka (Narodne novine, broj 134/2024), koji je stupio na snagu 1. siječnja 2025. godine. Prema Izvješću Europske komisije o vladavini prava za 2026. godinu u Hrvatskoj je i dalje vrlo niska razina percepcije neovisnosti pravosuđa, a kao razlog navodi se doživljaj da Vlada i političari zadiru u rad sudova i sudaca, odnosno vrše pritisak na njih. Prema ovome, stavovi građana o neovisnosti pravosuđa se kroz godine nisu značajno promijenili. Unatoč javnom objavljivanju imovine sudaca i državnih odvjetnika na stranicama Državnog sudbenog vijeća, stopa provjere imovinskih kartica i dalje niska zbog nedosljednih i međusobno neusporedivih struktura podataka koje onemogućuju njihovu strojnu analizu, Hrvatskoj se preporučuje intenzivirati napore u području digitalizacije kako bi se osigurala učinkovita i sustavna provjera imovinskih kartica.

Ipak, ostvaren je napredak u jačanju zakonodavnog okvira i nadzornih mehanizama radi osiguravanja pravedne i transparentne raspodjele državnog oglašavanja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini, uključujući postupke javnog natječaja, budući da je zakonodavni okvir izmijenjen što je navedeno i u Izvješću Europske komisije o vladavini prava za 2026. godinu (Izvješće Eurpske komisije o vladavini prava za 2026. godinu).

Besplatna pravna pomoć

U razdoblju od 2021. do 2026. godine sustav besplatne pravne pomoći obilježili su određeni pozitivni pomaci, ali i dugotrajni strukturni problemi koji i dalje otežavaju njegovo učinkovito funkcioniranje. Tijekom cijelog promatranog razdoblja upozoravali smo na nedostatno financiranje sustava, neizvjesnost kontinuiteta rada pružatelja primarne pravne pomoći te neujednačenu teritorijalnu dostupnost usluge, osobito u ruralnim i slabije razvijenim područjima.

Najznačajniji pozitivan pomak u pružanju Besplatne pravne pomoći (BPP) predstavlja uvođenje trogodišnjeg programskog financiranja ovlaštenih udruga i pravnih klinika od 2023. godine, čime je prvi put osigurana veća razina financijske predvidljivosti u odnosu na dotadašnje jednogodišnje financiranje. Istodobno su povećana sredstva za financiranje pružanja primarne pravne pomoći, a za novo trogodišnje razdoblje 2026. – 2028. ukupna vrijednost natječaja dodatno je povećana. Unatoč tome, maksimalni godišnji iznos financiranja za pružatelje s najvećim opsegom rada nije povećan, iako su tijekom promatranog razdoblja rasli broj korisnika, složenost pravnih predmeta te troškovi rada.

Jedan od najizraženijih problema tijekom cijelog razdoblja ostalo je kašnjenje u provedbi natječaja, sklapanju ugovora i isplati sredstava. U praksi su se ugovori redovito sklapali tek tijekom drugog ili trećeg kvartala godine za koju su sredstva bila namijenjena, zbog čega su pružatelji primarne pravne pomoći bili prisiljeni dio godine financirati svoj rad vlastitim sredstvima ili iz drugih projekata. Takva praksa ozbiljno je ugrožavala kontinuitet pružanja pravne pomoći i dugoročnu održivost sustava. Teritorijalna dostupnost besplatne pravne pomoći tijekom cijelog razdoblja ostala je neujednačena. Pojedine županije i dalje nemaju registrirane pružatelje primarne pravne pomoći, dok su stanovnici ruralnih područja često mogli ostvariti pristup ovoj usluzi isključivo zahvaljujući terenskom radu ovlaštenih udruga. Takav oblik rada značajno doprinosi dostupnosti besplatne pravne pomoći, ali nije posebno vrednovan niti financiran, unatoč dodatnim troškovima koje uključuje. Sustav je i dalje suočen s ozbiljnim kadrovskim izazovima. Zbog nesigurnosti financiranja, ograničenih mogućnosti profesionalnog razvoja i zahtjevnosti rada, mali broj mladih pravnika odlučuje se za rad u sustavu besplatne pravne pomoći, što dugoročno ugrožava njegovu

održivost. Istodobno raste broj građana koji traže pravnu pomoć, kao i složenost pravnih pitanja u kojima im je potrebna stručna podrška. Tijekom promatranog razdoblja nije ostvaren značajniji napredak u informiranju građana o pravu na besplatnu pravnu pomoć. I dalje je prisutna slaba razina informiranosti o mogućnostima ostvarivanja ovog prava, nadležnostima ovlaštenih pružatelja te uvjetima za ostvarivanje sekundarne pravne pomoći. Također je izostala sustavnija financijska potpora jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za razvoj mreže pružatelja besplatne pravne pomoći. U radu Povjerenstva za besplatnu pravnu pomoć tijekom ovog razdoblja uočeni su problemi povezani sa zakašnjelim imenovanjem članova i rijetkim održavanjem sjednica, zbog čega njegova zakonom propisana nadzorna uloga nije u potpunosti ostvarena. Smatramo da je potrebno jasnije normativno urediti njegov položaj i proširiti njegove ovlasti kako bi učinkovito pratilo funkcioniranje sustava i predlagalo mjere za njegovo unapređenje.

Iako je u razdoblju od 2021. do 2026. godine ostvaren određeni napredak kroz povećanje financijskih sredstava i uvođenje višegodišnjeg programskog financiranja, sustav besplatne pravne pomoći i dalje je opterećen nedostatnim financiranjem, kašnjenjem u ugovaranju i isplati sredstava, neravnomjernom teritorijalnom dostupnošću, nedostatkom stručnog kadra i nedovoljnom informiranošću građana. Samo stabilno i pravodobno financiranje, ravnomjerna dostupnost usluge, jačanje institucionalnih kapaciteta i kontinuirana evaluacija sustava mogu osigurati učinkovito ostvarivanje prava na besplatnu pravnu pomoć i jednak pristup pravosuđu svim građanima.

Sudjelovanje građana u oblikovanju politika

Postojeći mehanizam uključivanja građana u donošenje zakona i javnih politika je portal e-savjetovanje čiji je cilj promicanje demokracije kroz uključivanje građana i organizacija civilnog društva u donošenje zakona i javih politika. Godišnje izvješće o provedbi savjetovanja s javnošću u postupku donošenja zakona i drugih propisa za 2025. godinu provedeno je ukupno 809 savjetovanja što predstavlja pad u odnosu na prethodne četiri godine. U savjetovanjima sudjelovalo je 6.911 fizičkih i pravnih osoba s ukupno 25.657 komentara što je porast u odnosu na 2025. godinu, međutim prihvaćeno je samo 3.353 komentara, dok 9.563 komentara nije prihvaćeno (Godišnje izvješće o provedbi savjetovanja s javnošću u postupku donošenja zakona i drugih propisa za 2025. godinu). Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije u suradnji s Organizacijom za ekonomsku suradnju i razvoj provodi projekt „Cross-country project on protecting civic space to foster more meaningful public participation“ koji je započeo 2026. godine. Cilj projekta je unaprijediti kapacitete javne uprave za uključivanje civilnog društva u procese oblikovanja javnih politika te povećati svijest o važnosti sudjelovanja građana u donošenju javnih odluka.

Iako portal e-Savjetovanja predstavlja važan mehanizam uključivanja javnosti u procese donošenja odluka, broj provedenih savjetovanja posljednjih godina bilježi pad, dok je udio prihvaćenih komentara i dalje relativno nizak. Organizacije civilnog društva kontinuirano upozoravaju da savjetovanja često imaju formalni karakter te da prijedlozi zainteresirane javnosti nisu dovoljno uključeni u konačne tekstove propisa. Potrebno je dodatno unaprijediti kvalitetu dijaloga između javne uprave i organizacija civilnog društva te osigurati transparentnije obrazlaganje prihvaćanja ili odbijanja zaprimljenih komentara.

Literatura

Europska komisija (2026) *Izvješće Europske komisije o vladavini prava za 2026. godinu.* Dostupno na: https://commission.europa.eu/publications/2026-rule-law-report-communication-and-country-chapters_en.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2021) *Strategija sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine.* Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_11_120_2069.html.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2022) *Akcijski plan za razdoblje od 2022. do 2024. godine uz Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine.* Dostupno na: https://mpudt.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Antikorupcija/dokumenti/Akcijski%20planovi%20-%20Strategija%202022-2030/Akcijski%20plan%20-%202022-2024.pdf.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (2025) *Akcijski plan za razdoblje od 2025. do 2027. godine uz Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine.* Dostupno na: https://www.izbori.hr/site/UserDocsImages/2025/Akcijski%20plan%20za%20razdoblje%20od%202025.%20do%202027.%20uz%20Strategiju%20sprje%C4%8Davanja%20korupcije%20za%20razdoblje%20od%202021.%20do%202030.%20godine.pdf.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (bez datuma) *Akcijski plan za razdoblje od 2028. do 2030. godine uz Strategiju sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine.* Dostupno na: https://mpudt.gov.hr/vijesti/akcijski-plan-uz-strategiju-sprjecavanja-korupcije-za-razdoblje-od-2021-do-2030/26355?lang=hr.

Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije (bez datuma) *Anonimizacija i objava sudskih odluka.* Dostupno na: https://mpudt.gov.hr/istaknute-teme-11/anonimizacija-i-objava-sudskih-odluka/29751?lang=hr.

Narodne novine (2011) *Kazneni zakon.* NN 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21, 114/22, 114/23, 36/24, 135/25. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_11_125_2498.html.

Narodne novine (2024) *Pravilnik o načinu anonimizacije, objave i pretraživanja anonimiziranih sudskih odluka.* NN 134/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_11_134_2203.html.

Narodne novine (2025) *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudovima.* NN 136/2025. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2025_11_136_2016.html.

Potlimbrzović, H., Havelka, N., Kastratović, V. i Petrić, M. (2025) *Analiza sudske prakse za kaznena djela s elementima korupcije na Županijskim sudovima u Hrvatskoj., Centar za mir, nenasilje i ljudska prava – Osijek.* Dostupno na: https://centar-za-mir.hr/objave/analysis-of-judicial-practice-for-criminal-offenses-with-elements-of-corruption-in-county-courts-in-croatia.

Republika Hrvatska, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske (2025) *Izvješće glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske o radu državnih odvjetništava u 2025.* Dostupno na: https://dorh.hr/hr/izvjesca-o-radu/izvjesce-o-radu-drzavnih-odvjetnistava-u-2025-godini.

Transparency International (bez datuma) *Corruption Perceptions Index 2025.* Dostupno na: https://www.transparency.org/en/cpi/2025.

Vlada Republike Hrvatske (2021) *Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021-2026.* Dostupno na: https://planoporavka.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti//Plan%20oporavka%20i%20otpornosti,%20srpanj%202021..pdf.

Vlada Republike Hrvatske, Ured za zakonodavstvo (2025) *Godišnje izvješće o provedbi savjetovanja s javnošću u postupcima donošenja zakona i drugih propisa za 2025. godinu.* Dostupno na: https://savjetovanja.gov.hr/UserDocsImages//dokumenti/kopija/Savjetovanja//Godi%C5%A1nje%20izvje%C5%A1%C4%87e%20o%20provedbi%20savjetovanja%202025.pdf.

17

Cilj 17. Partnerstvom do ciljeva

Kratki pregled

Hrvatska kontinuirano povećava iznose službene razvojne pomoći (SRP) u odnosu na 2021., ali financijski rast ne dokazuje kvalitetu partnerstva. OECD za 2025. preliminarno navodi 0,24 % BND-a i realni pad pomoći od 6,9 %; cilj od 0,33 % do 2030. još nije dosegnut. U 2024. troškovi inozemnih izbjeglica u Hrvatskoj činili su 27,8 % bruto bilateralne pomoći (OECD, 2026). Prijedlog Nacionalnog programa međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći inozemstvu do 2030. godine otvoren je javnom savjetovanju 15. listopada 2026., a početkom godine osnovan je nacionalni Global Gateway tim (Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, 2026a, 2026b). To su prilike za jasnije definiranje prioriteta, ali ne i dokaz razvojnih rezultata. Potrebni su predvidivo financiranje, veća transparentnost, odgovornost prema partnerskim zajednicama te stalno sudjelovanje neovisnih OCD-a u Hrvatskoj i partnerskim zemljama.

Kratka ocjena stanja

Hrvatska bilježi mješovit napredak u odabranim područjima Cilja 17. Veći iznosi službene razvojne pomoći i novi zakonodavni okvir nisu dostatno praćeni dokazima učinka, usvojenim strateškim prioritetima i ravnopravnim partnerstvima.

Ključni pokazatelji

Pokazatelj	2021.	Posljednje dostupno stanje	Trend
Opseg i sastav službene razvojne pomoći (SRP)	0,13 % BND-a prema nacionalnom izvješću	2025.: 0,24 % BND-a, preliminarno; realno −6,9 % prema 2024. (OECD)	
Razvojna i humanitarna usmjerenost prema najmanje razvijenim zemljama	Nema usporedive početne vrijednosti u javno dostupnim izvorima	2024.: najmanje razvijene zemlje 0,01 % BND-a; humanitarna pomoć 13,9 % bruto bilateralne SRP (OECD)	
Strateški okvir i provedba	Strategija 2017.-2021. na snazi do kraja godine	30. 10. 2026.: Program do 2030. na javnom savjetovanju; još nije usvojen nakon isteka prethodne strategije	
Kvaliteta partnerstva s neovisnim OCD-ima	CROSOL formalno predstavlja OCD-e u koordinacijskom tijelu	Sporadična i ograničena suradnja i komunikacija, bez supstancijalnog uključivanja OCD-e u procese donošenja odluka, u međuresornom tijelu su samo državne institucije	

Trendovi i preporuke

Pokazetelj 1. Opseg i sastav SRP-a.

Glavni pozitivni trend: udio SRP-a je viši nego 2021.
Glavni negativni trend: realni pad 2025. godine zbog visoke inflacije i stagnirajućeg budžeta.
Preporuka: obveza porasta na 0,33 % BND-a uz transparentno prikazivanje troškova po sektorima i prioritetima.

Pokazetelj 2. Razvojna i humanitarna usmjerenost.
Glavni pozitivni trend: postoje humanitarna izdvajanja kao dio politike razvojne suradnje.
Glavni negativni trend: malen obuhvat najmanje razvijenih zemalja (LDCs).
Preporuka: pratiti potrebe, ishode i lokalne partnere, povećati izdvajanja prema najmanje razvijenim partnerskim zemljama.

Pokazetelj 3. Strateški okvir.
Glavni pozitivni trend: Nacionalnog programa međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći inozemstvu do 2030. godine je u procesu javnog savjetovanja.
Glavni negativni trend: višegodišnji strateški jaz. Nakon isteka prethodne strategije krajem 2021., do četvrtog kvartala 2026. nije usvojen novi strateški dokument, a u njegovu izradu nisu uključeni predstavnici akademije i civilnog društva.
Preporuka: hitno usvojiti Nacionalni program s definiranim proračunom, rokovima i pokazateljima.

Pokazetelj 4. Partnerstva s OCD-ima.
Glavni pozitivni trend: od 2021. postoje godišnji projektni pozivi za OCD-e.
Glavni negativni trend: nedostatak kontinuiranog i otvorenog dijaloga s OCD-ima kao ravnopravnim dionicima u sektoru. Komunikacija i suradnja su sporadične, uz nedostatak transparentnosti i uključivanja u procese izrade politika. CROSOL kao nacionalna platforma nije uključen u novi sastav međuresornog Povjerenstva za međunarodnu razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu, unatoč tome što je u prethodnom periodu bio u njegovom sastavu. U trenutnom Povjerenstvu sudjeluju isključivo predstavnici državnih institucija.
Preporuka: stalno i rano uključivanje neovisnih OCD-a i stručnjaka iz akademije u procese kreiranja politika uz otvoren dijalog.

Analiza stanja

Izdvajanja za službenu razvojnu pomoć i razvojni učinak

Za ocjenu službenu razvojne pomoći (SRP) se koristi BND (bruto nacionalni dohodak), ne BDP (bruto domaći proizvod), i to kao postotni udio SRP-a u BND-u. Polaznih 0,13% za 2021. preuzeto je iz javno dostupnog nacionalnog izvješća o provedbi službene razvojne pomoći dok OECD za 2025. preliminarno navodi 225,6 mil. USD i 0,24 % BND-a kao najrecentnije podatke. Hrvatska kao država koja je relativno nedavno postala neto pružateljica SRP-a ima posebnu obvezu EU-a dosegnuti 0,33 % do 2030., koju treba razlikovati od šireg međunarodnog cilja od 0,7 % (Vlada RH i MVEP, 2026; OECD, 2026). Iako Hrvatska posljednjih godina povećava iznos izdvajanja za SRP, postoji nekoliko problema u strukturi izdvojenih sredstava.

Jedan od njih su troškovi inozemnih izbjeglica unutar zemlje donatorice. Ovi troškovi dio su priznate SRP prema kriterijima OECD-a, ali u stručnoj javnosti postoje kritike na račun takvog knjiženja troškova, budući da spomenuta izdvajanja ne završavaju u zemljama primateljicama pomoći, već se troše lokalno, te se generalno preporuča da njihov udio u ukupnoj SRP bude što niži. U 2024. troškovi inozemnih izbjeglica u Hrvatskoj čine 27,8% bruto bilateralne pomoći što značajno utječe na ukupnu sliku SRP-a.

Kao jedan od kriterija u politici razvojne suradnje uzima se udio izdvanja SRP-a najmanje razvijenih zemljama (LDCs; *least developed countries*). Najmanje razvijenim zemljama usmjereno je samo 0,01 % BND-a te Hrvatska generalno među zemljama donatoricama ima jednu od najnižih stopa izdvajanja za LDCs. Nadalje, ukupna humanitarna pomoć RH iznosi 16,3 mil. USD, odnosno 13,9 % bruto bilateralne pomoći (OECD, 2026). Ti iznosi ne dokazuju učinkovitost izdvajanja za SRP: riječ je o relativno niskim udjelima u ukupnim izdvajanjima, te je potrebno raditi na njihovu povećanju. Tome bi doprinijelo transparentnije i detaljnije izvještavanje o SRP-u, uključujući objavu podataka prema geografskoj i sektorskoj raspodjelu, kao i prema prioritetnim područjima, te praćenje ishoda u provedbi projekata u partnerskim zemljama. Važno je pratiti i udio i ulogu lokalnih organizacija kako bi se osigurala učinkovita raspodjela resursa na terenu.

Zakonodavni okvir, Nacionalni Program i Global Gateway

2024. godine usvojen je novi Zakon o međunarodnoj razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći koji općenito uređuje koordinaciju i izvještavanje, ali ne definira strateške i operativne prioritete. Nakon isteka Nacionalne strategije razvojne suradnje 2017.-2021., do kraja 2026. nije usvojen novi strateški dokument. Novi prijedlog Nacionalnog programa međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći inozemstvu do 2030. godine javno je predstavljen i pušten u proceduru javnog savjetovanja tek 15. listopada 2026. U trenutku objave ovog izvještaja Program nije usvojen, a u proces izrade Nacrta nisu uključene organizacije civilnog društva niti drugi izvaninstitucionalni dionici, unatoč višegodišnjim upitima sektorskih organizacija. Njihovo je sudjelovanje predviđeno tek putem eSavjetovanja, ali sudeći prema dosadašnjoj praksi usvajanja zakonodavnih i strateških akata, izgledi za usvajanje njihovih prijedloga su razmjerno niski. Potrebno je uključiti civilnog društvo u ranijim fazama kreiranja javnih politika kako bi se njihovi prijedlozi mogli pravovremno uključiti u prijedloge propisa. U finalnoj verziji dokumenta ključno je definirati planove, rokove, troškove, pokazatelje provedbe i mehanizme neovisne evaluacije kako bi se osigurala kvalitetna provedba i održiv napredak.

Na zahtjev Europske komisije da se u svakoj državi članici osnuje međuresorni koordinacijski mehanizam za provedbu programa Global Gateway, čija je svrha povezati aktere iz privatnog sektora s institucionalnim dionicima u izgradni velikih infrastrukturnih projekata u partnerskim zemljama, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova potvrđuje osnivanje nacionalnog Global Gateway tima početkom 2026. Koordinacijsku ulogu u tijelu ima MVEP, uz sudjelovanje ministarstava, HBOR-a, HGK-a i Hrvatskih izvoznika (MVEP, 2026b; HGK, 2026). U timu ne sudjeluju sektorske organizacije civilnog društva. U kontekstu međunarodne razvojne suradnje, razvojna vrijednost ne može se mjeriti samo ugovorima i poslovnih suradnjama hrvatskih poduzeća u inozemstvu. Razvojni projekti trebaju odgovarati prioritetima partnera i lokalnih zajednica te objaviti dodatnu vrijednost, uvjete nabave i zaštitu ljudskih prava i okoliša. Važno je uključiti i neprofitne dionike te na transparentan način izvještavati i dodjeljivati javne nabave te osigurati agregiranu objavu podataka o grantovima, zajmovima, jamstvima i privatnom kapitalu.

Suradnja s civilnim društvom

U prethodnom periodu do kraja 2025. godine, u međuresornom Povjerenstvu za međunarodnu razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu bili su uključeni predstavnici civilnog društva. No u novom sazivu tog tijela uspostavljenom 2026. godine, u sastavu se nalaze isključivo predstavnici državnih institucija i tijela javne vlasti. OCD-ima je ograničena i mogućnost sudjelovanja u izradi zakonodavnog i strateškog okvira, koja se svodi na sudjelovanje u online javnim savjetovanjima u kojima njihovi prijedlozi ne dospijevaju u finalne verzije akata. Komunikacija MVEP-a s OCD-ima svodi se u velikoj mjeri na provedbu projekata iz godišnjih javnih poziva za udruge, dok je u pogledu sukreiranja politika i suštinskog uključivanja komunikacija znatno zatvorenija. Kako bi se unaprijedila kvaliteta kreiranja i provedbe politika u sektoru potrebno je otvoriti prostor civilnom društvu, stručnoj javnosti i drugim izvaninstitucionalnim dionicima.

Literatura

CROSOL (2021) *Provedba ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj – perspektiva civilnog društva.* Zagreb: Platforma za međunarodnu građansku solidarnost Hrvatske. Dostupno na: https://crosol.hr/wp-content/uploads/2021/04/Provedba-ciljeva-odrzivog-razvoja-u-Hrvatskoj_Perspektiva-civilnog-drustva-4.pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Hrvatska gospodarska komora (HGK) (2026) *Predstavljanje novih investicijskih prilika u okviru Global Gatewaya i Pakta za Mediteran.* Najava, 11. lipnja. Dostupno na: https://hgk.hr/predstavljanje-novih-investicijskih-prilika-u-okviru-global-gatewaya-i-pakta-za-mediteran-najava (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (MVEP) (2025) *Prva sjednica Povjerenstva za međunarodnu razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć inozemstvu.* 3. studenoga. Dostupno na: https://mvep.gov.hr/prva-sjednica-povjerenstva-za-medjunarodnu-razvojnu-suradnju-i-humanitarnu-pomoc-inozemstvu/276323 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (MVEP) (2026a) *Javno predstavljen prijedlog Nacionalnog programa međunarodne razvojne suradnje i humanitarne pomoći inozemstvu do 2030. godine.* 15. listopada. Dostupno na: https://mvep.gov.hr/press/javno-predstavljen-prijedlog-nacionalnog-programa-medjunarodne-razvojne-suradnje-i-humanitarne-pomoci-inozemstvu-do-2030-godine/278408 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (MVEP) (2026b) *Ministar Grlić Radman sudjelovao na poslovnoj radionici o investicijskim prilikama za hrvatski privatni sektor u okviru Global Gatewaya i Pakta za Mediteran.* Dostupno na: https://mvep.gov.hr/ministar-grlic-radman-sudjelovao-na-poslovnoj-radionici-o-investicijskim-prilikama-za-hrvatski-privatni-sektor-u-okviru-global-gatewaya-i-pakta-za-mediteran/277855 (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

OECD (2026) *Development Co-operation Profiles: Croatia.* Paris: OECD Publishing. Podaci za 2025. preliminarni. Dostupno na: https://www.oecd.org/en/publications/development-co-operation-profiles_04b376d7-en/croatia_c7d1e3cd-en.html (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Republika Hrvatska (2024) *Zakon o međunarodnoj razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći.* Narodne novine, 14/2024. Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2024_02_14_253.html (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Vlada Republike Hrvatske i Ministarstvo vanjskih i europskih poslova (2026) *Izvješće o provedbi međunarodne razvojne suradnje Republike Hrvatske za 2025. godinu.* Zagreb. Dostupno na: https://www.sabor.hr/sites/default/files/uploads/sabor/2026-07-15/152302/IZVJ_PROVEDBA_MEDJUNARODNA_RAZVOJNA_SURADNJA_2025.pdf (Pristupljeno: 30. listopada 2026.).

Zaključak

Pet godina nakon prvog izvještaja, provedba Ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj pokazuje ograničen i neujednačen napredak. Ulaganja, novi propisi i strateški dokumenti stvorili su važne preduvjete, ali nisu posvuda donijeli bolju dostupnost prava i usluga ni smanjili pritiske na okoliš. U mnogim područjima postoje pozitivni pomaci uz stagnaciju ili pogoršanje ključnih ishoda u pojedinim elementima.

Razdoblje nakon 2021. obilježili su oporavak nakon pandemije, rast životnih troškova te energetski i klimatski pritisci. Oni su dodatno pokazali važnost otpornih javnih sustava, zaštite ranjivih skupina i odgovornog upravljanja resursima. Istodobno su europska sredstva otvorila prostor za ulaganja i reforme. Sada je ključno provjeriti pretvaraju li se ti resursi u trajna poboljšanja i tko od njih ostvaruje korist.

Napredak koji još nije dostupan svima

Poboljšanja zaposlenosti, dijela dohodovnih pokazatelja, dječjeg siromaštva i priuštivosti odgovarajućeg obroka važna su postignuća. Međutim, ukupni rizik od siromaštva ostaje gotovo nepromijenjen, siromaštvo starijih i zaposlenih raste, a regionalne razlike ostaju velike. Gospodarski napredak zato treba evaluirati i iz perspektive sigurnosti i kvalitete rada, dostatnosti socijalne zaštite i stvarnoj dostupnosti stanovanja. Integracija i zaštita stranih radnika moraju biti sastavni dio tog pristupa, zajedno s ravnopravnim pristupom pravima za sve (ciljevi 1, 2, 8, 10 i 11).

U zdravstvu, obrazovanju i rodnoj ravnopravnosti ponavlja se jaz između formalnih jamstava i svakodnevnog iskustva. Ulaganja u opremu i infrastrukturu ne uklanjaju sama po sebi prepreke pravodobnom liječenju, razlike u obrazovnim ishodima ni nedostatke u pristupima prevencije nasilja i dostupnosti reproduktivnih prava. Uspjeh treba mjeriti ishodima i dostupnošću usluga, uz posebno praćenje razlika povezanih s dohotkom, dobi, spolom, invaliditetom i mjestom stanovanja (ciljevi 3, 4 i 5).

Energetska i industrijska tranzicija donose razvoj obnovljivih izvora i nova ulaganja, ali njihovu vrijednost ograničavaju rast potrošnje, ovisnost o uvozu, niska razvijenost kružnog gospodarstva i nejednaka raspodjela koristi i potencijalnih okolišnih opterećenja. Vodna infrastruktura napreduje, ali istovremeno sigurnost lokalnih sustava, gubici vode i pročišćavanje nailaze na brojne izazove. Širenje formalne zaštite mora i kopna ne jamči dobro stanje staništa, a klimatski pokazatelji upozoravaju na nedostatnu brzinu prilagodbe i smanjenja pritisaka na ekstremne vremenske neprilike. Politike energije, industrije, prometa, turizma i stanovanja zato treba usklađivati s raspoloživim resursima i očuvanjem ekosustava (ciljevi 6, 7, 9 i 11-15).

Od provedbenog jaza do javne odgovornosti

Zajednički je problem nedovoljna povezanost ciljeva, proračuna, provedbe i mjerljivih rezultata. Novi zakon, veći iznos ulaganja ili osnovano tijelo mogu biti važan pomak, ali ne dokazuju ostvarenje prava ili poboljšanje okoliša. To vrijedi i za razvojnu suradnju: uz obujam pomoći treba pratiti njezin sastav, učinke za partnerske zajednice i kvalitetu partnerstava. Jačanje institucija, pravne zaštite i odgovornosti te smisleno sudjelovanje neovisnog civilnog društva imaju značajnog prostora za napredak kroz sva područja izvještaja (ciljevi 16 i 17, ali i općenito u svim područjima).

Organizacije civilnog društva i neovisni stručnjaci doprinose prepoznavanju problema, pružanju podrške građanima i javnom nadzoru. Njihovo sudjelovanje treba početi pri definiranju problema i prioriteta te se nastaviti tijekom provedbe i vrednovanja. Projektni pozivi i mogućnost komentiranja dovršenih nacrta sami ne osiguravaju smislen utjecaj na procese donošenja javnih politika. Potrebni su dostupni podaci, obrazloženi odgovori na prijedloge i predvidivi uvjeti za neovisno djelovanje, a ponajviše iskren i otvoren dijalog s izvaninstitucionalnim dionicima u različitim sektorima, koje ne treba gledati samo kao pružatelje usluga već kao punopravne partnere.

Prioriteti do 2030.

Preporuke pojedinačnih poglavlja upućuju na četiri zajednička prioriteta:

1. Povezati mjere s rezultatima. Za ključne politike javno odrediti nositelje, rokove, financiranje i ciljne vrijednosti te objavljivati pokazetelje provedbe i neovisne evaluacije. Ubrzati donošenje nedostajućih provedbenih dokumenata i provedbu već preuzetih obveza.

2. Usmjeriti podršku prema najvećim nejednakostima. Povezati socijalnu zaštitu, dostupne javne usluge i razvoj lokalnih kapaciteta. Nacionalne prosjeke dopuniti razvrstanim regionalnim i sektorskim podacima kako bi se vidjelo kome mjere pomažu, a tko ostaje bez podrške.

3. Uskladiti gospodarski razvoj s odgovornim pristupom okolišu. Ulaganja i gospodarske politike vrednovati prema smanjenju onečišćenja i potrošnje resursa, stvarnoj zaštiti ekosustava i otpornosti zajednica, uz pravednu raspodjelu troškova i koristi energetske tranzicije.

4. Osigurati otvoreno i uključivo upravljanje. Uključiti građane, lokalne zajednice, korisnike usluga i neovisne OCD-e od početka procesa donošenja politika te omogućiti javno praćenje provedbe i odgovornosti za rezultate.

Izvještaj iz 2026. nastavlja neovisno praćenje započeto 2021. godine i daje osnovu za sljedeću provjeru napretka. U preostalom razdoblju do 2030. odlučujuće će biti jesu li provedene mjere poboljšale životne uvjete ljudi, smanjile nejednakosti i očuvale okoliš. Takvi rezultati trebaju biti glavno mjerilo javnih politika i predmet trajnog javnog nadzora.

Podrška izradi publikacije

Financira Europska unija

Publikacija je izrađena uz podršku programa Impact4Values 2.0.

Financirano sredstvima Europske unije. Izneseni stavovi i mišljenja su stavovi i mišljenja autora i ne moraju se podudarati sa stavovima i mišljenjima Europske unije ili Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Europska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornima za njih.